

Febrúar 2016

Íslensk ferðapjónusta

Umsjón:

Greining Íslandsbanka, greining@islandsbanki.is

Ásta Björk Sigurðardóttir 440 4636, Elvar Orri Hreinsson 440 4747,

Ingólfur Bender 440 4635, Íris Káradóttir 440 3539,

Jóhanna Katrín Pálsdóttir 440 4609, Jón Bjarki Bentsson 440 4634,

Óðinn Valdimarsson 440 4403 og Sváfnir Gíslason 440 4257

Útgáfudagur: 29. febrúar 2016

Ábyrgðarmaður:

Ingólfur Bender, forstöðumaður Greiningar Íslandsbanka 440 4635

Formáli

Ferðapjónustan hefur undanfarin ár sett mark sitt á efnahagslíflandsmanna og samfélagið í heild. Eftir mjög hraðan vöxt síðustu ár er nú svo komið að ferðapjónustan er orðin ein af mikilvægustu atvinnugreinum þjóðarinnar. Útlit er fyrir að framhald verði á miklum vexti greinarinnar í ár. Samhliða þessum mikla vexti standa Íslendingar frammi fyrir þeirri áskorun að hlúa vel að náttúru landsins sem er stór þáttur í aðdráttarafli þess og þeim innviðum sem efla samkeppnishæfni íslenskrar ferðapjónustu á alþjóðavettvangi.

Hlutfall ferðamanna af íbúafjölda landsins er um þessar mundir með því hæsta í heiminum. Sé hinsvegar horft til hlutfalls ferðamanna miðað við landrými er það lágt á Íslandi í alþjóðlegu samhengi. Vekur þetta spurningar um þolmörk ferðapjónustunnar m.a. með tilliti til náttúruverndar og innviða. Í ljósi greiningar á þessum þáttum má fullyrða að innviðauppbygging hafi ekki fylgt eftir þeim mikla vexti sem verið hefur í fjölda ferðamanna. Er tækifæri m.a. fólgið í því að dreifa ferðamönnum betur um landið, draga úr árstíðarsveiflu og nýta þannig betur þær fjárfestingar sem farið hefur verið í á þessu sviði. Einnig þarf að huga vel að öryggi og náttúruvernd og sérstaklega m.t.t. fjölda ferðamanna á sumrin við mestu náttúruþerlur landsins.

Ferðapjónustan er nú einn af hornsteinum gjaldeyrisöflunar þjóðarþúsins og hefur með hröðum vexti sínum síðustu ár skotið

fleiri stöðum undir þá hlið efnahagsmála og þannig stuðlað að auknum stöðugleika hagkerfisins lítið til framtíðar. Þá hefur greinin einnig borið uppi stóran hluta af þeirri atvinnusköpun sem hefur átt sér stað í núverandi efnahagsuppsveiflu og þannig átt ríkan þátt í að draga úr því atvinnuleysi sem var mikið vandamál hér um tíma.

Ferðapjónustan er mjög samofin öðrum greinum hagkerfisins þar sem ferðamenn kaupa ekki einungis flug og gistingu heldur einnig ýmsa aðra vöru og þjónustu. Greinin er þannig nátengd almennri verslun og þjónustu í landinu og setur mark sitt á innlenda framleiðslu og fjárfestingu. Vöxtur ferðapjónustunnar er því byggður á víðtækri samvinnu fjölda greina hagkerfisins. Í þessu felst styrkur greinarinnar en í leiðinni flækjustig þegar kemur að tölfraðilegri greiningu á umfangi hennar.

Íslandsbanki gefur í ár út skýrslu um íslenska ferðapjónustu í annað sinn. Er skýrslan að þessu sinni gefin út bæði á íslensku og á ensku enda er henni ætlað að gefa jafnt innlendum sem erlendum aðilum innsýn í þróun greinarinnar og stöðu hennar hverju sinni. Með útgáfunni vill Íslandsbanki leggja sitt af mörkum við að upplýsa um stöðu ferðapjónustunnar. Er það von okkar að skýrslan reynist gagnleg og góð viðbót við þá miklu umfjöllun sem ferðapjónustan hefur alið af sér og verðskuldar.

Kristín Hrönn Guðmundsdóttir

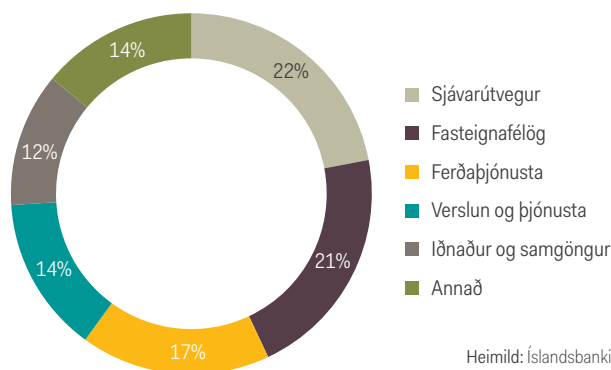
Forstöðumaður verslunar og þjónustu á fyrirtækjasviði

Íslandsbanki og ferðapjónusta

Íslandsbanki býður einstaklingum, heimilum, fyrirtækjum og atvinnufjárfestum alhliða fjármálaþjónustu. Á fyrirtækjasviði Íslandsbanka hafa um árabil starfað sérstök teymi með sérhæfingu í sjávarútvegi, orku, fasteignum og sveitarfélögum. Sérstakt ferðapjónustuteymi er einnig starfandi innan fyrirtækjasviðs ásamt ferðapjónusturáði sem samanstendur af fjölbreyttum hópi úr ýmsum deildum bankans.

Á undanförunum árum hafa mörg af stærstu og öflugustu ferðapjónustufyrirtækjum á Íslandi verið á meðal viðskiptavina Íslandsbanka. Hefur Íslandsbanki styrkt stöðu sína í íslenskri ferðapjónustu og hafa 25% af nýjum lánum undanfarin tvö ár verið til greinarinnar. Í árslok 2015 voru lán til fyrirtækja í ferðapjónustu um 17% af lánasafni bankans til fyrirtækja. Fyrirtæki í ferðapjónustu sem eru í viðskiptum við bankann eru yfir 500 talsins. Það er því ljóst að ferðapjónusta sem atvinnugrein er bankanum afar mikilvæg og leggja starfsmenn sig fram við að veita fyrirtækjum í greininni bestu bankapjónustu á Íslandi.

Mynd 1. Skipting lánasafns Íslandsbanka til fyrirtækja eftir atvinnugreinum 2015

Heimild: Íslandsbanki

Efnisyfirlit

Samantekt	6
Ferðapjónustan umfangsmikil og í hröðum vexti	10
Spáum 29% aukningu í fjölda ferðamanna á árinu 2016	10
Hvert metárið á fætur öðru	10
Enn dregur úr árstíðarsveiflum	11
Fleiri bandarískir ferðamenn en breskir	12
Tæplega 30 þúsund ferðamenn á degi hverjum	12
Ferðamenn ekki margir hér á landi miðað við landrými	13
Einn af hverjum þúsund ferðamönnum ferðast til Íslands	14
Vaxandi vinsældir Íslands á meðal bandarískra og breskra ferðamanna	15
Aukið flugframboð lykill að uppgangi ferðapjónustunnar	16
Áhrif erlendra flugfélaga mikil	16
Aukin fjárfestingaþörf flugstöðvarinnar	18
Ferðapjónustan skapar ríflega þriðjung gjaldeyristekna	19
Hver ferðamaður að eyða meira á árinu 2015	20
Mest eytt í skipulagðar ferðir og bílaleigur að vaxa hratt	21
Mikil fjölgun starfa í ferðapjónustu	22
Auglýsingagildi veraldarvefs og samfélagsmiðla	22
Í 18. sæti yfir samkeppnishæfustu ferðamannastaði heims	23
Mikil fjárfesting í ferðapjónustu	24
Aukin áhrif erlendra ferðamanna á gistipjónustu	24
Vöxtur gistipjónustunnar á Íslandi einstakur í alþjóðlegum samanburði	25
Annarskonar gisting að vaxa hraðar en hótलगisting og um þriðjungur „óskráð gisting“	25
Landsbyggðin sækir í sig veðrið	26
Árstíðarsveifla ennþá vandamál á landsbyggðinni	26
Minni árstíðarsveifla og betri nýting í nálægð við höfuðborgarsvæðið	27
Hótelmarkaðurinn á höfuðborgarsvæðinu	29
Enn dregur úr árstíðarsveiflu í nýtingu	29
Er komið nóg af hótélum á höfuðborgarsvæðinu?	30
Útlit fyrir að þrýstingur á nýjar hótélbyggingar muni aukast	31
Hvert stefnir hótelmarkaðurinn á höfuðborgarsvæðinu á næstu árum?	32
Sögulegt samband meðalverðs og nýtingar	34
Alþjóðlegur samanburður	34
Gistipjónusta innan deiliahagkerfisins vex hratt	38
Skráðum gistirýmum á Airbnb fjölga um 126% á tæpu ári	38
Seldar gistinætur á Airbnb um 20% af seldum gistinóttum hótela	38
Hlutfall seldra gistinótta hærra á háannatíma eða um 33%	39
Seldar gistinætur rúmlega þrefaldast í október 2015	40
Heildartekjur Airbnb um 15% af tekjum hótela	40
Meðaldvalartími á Airbnb um 3,3 nætur	40
Bílaleigumarkaðurinn	41
Fjöldi virkra rekstraraðila eykst	41
Bílaleiguflotinn	43
Fjárfestingar, velta og vinnuafli	47
Framhaldið bjart	48
Áföll í ferðapjónustu	49
Ferðapjónustan næm fyrir hagsveiflunni	49
Gengisþróun gjaldmiðla ræður miklu um ferðamannastrauminn	50
Náttúruhamfarir geta verið bölvun og blessun	52
Mynda- og töfluyfirlit	53-55

Samantekt

- Greining Íslandsbanka spáir 29% aukningu í fjölda ferðamanna til Íslands á árinu 2016. Til samanburðar spáir World Tourism Organization að fjöldi ferðamanna á heimsvísu aukist um 4%. Gangi spáin eftir munu rúmlega 1,6 milljónir ferðamanna koma til landsins um Keflavíkurlugvöll á árinu.
- Gangi spá okkar eftir mun fjöldi ferðamanna verða tæplega fimmfaldur fjöldi búsettra á Íslandi á árinu 2016. Að teknu tilliti til meðal dvalartíma ferðamanna jafngildir það að hér á landi séu tæplega 30 þús. ferðamenn á degi hverjum allt árið. Ferðamenn sem hlutfall af íbúum landsins er með því hæsta í heiminum. Næsta sumar áætluð við að tæplega einn af hverjum fimm sem hér verður á landi verði ferðamaður.
- Þrátt fyrir hátt hlutfall ferðamanna m.v. íbúa landsins er hlutfall ferðamanna m.v. landrymi nokkuð lágt í alþjóðlegu samhengi. Á árinu 2016 verða á Íslandi um 16 ferðamenn á hvern ferkílómetra m.v. spá okkar um fjölda ferðamanna. Er hlutfallið undir meðaltali OECD landanna sem er 18 og talsvert undir hlutfalli ESB ríkjanna að meðaltali en það er 103.
- Ferðamenn á heimsvísu voru 1.184 milljónir talsins á árinu 2015 og heimsoftu rúmlega 0,1% þeirra Ísland eða um einn af hverjum eitt þúsund ferðamönnum. Ferðapjónustan hér á landi er því ekki stór í alþjóðlegu samhengi og tækifæri fyrir frekari vöxt sannarlega til staðar þrátt fyrir sögulegan vöxt undanfarið.
- Dregið hefur úr árstíðarsveiflu í komu ferðamanna. Hlutfall ferðamanna í júní, júlí og ágúst náði hámarki í tæplega 50% á árinu 2010. Síðan þá hefur hlutfallið lækkað talsvert og koma nú um 40% ferðamanna í áðurtöldum mánuðum. Þær þjóðir sem draga hvað mest úr árstíðarsveiflunni eru Bretar og Japanar en einungis 15% Japana og 18% Breta ferðast til landsins í júní, júlí og ágúst.
- Flestir ferðamenn koma frá BNA og Bretlandi og velja hlutfallslega fleiri ferðamenn frá þessum löndum Ísland sem áfangastað. Af þeim Bandaríkjamönnum sem ferðuðust til Evrópu komu rúmlega 1,9% til Íslands fyrstu 10 mánuði ársins 2015 en hlutfallið nam tæpum 0,5% á árinu 2010. Af þeim Bretum sem ferðuðust til Evrópu fyrstu 10 mánuði ársins 2015 komu um 0,41% til Íslands samanborið við 0,14% á árinu 2010. Er því Ísland að sækja markaðshlutdeild á kostnað annarra áfangastaða hjá ferðamönnum þessara þjóða yfir tímabilið.
- Um 90% allra ferðamanna sem ferðast til Íslands koma um Keflavíkurlugvöll. Því eru flugvöllurinn og flugframboð hingað til lands ráðandi þættir í uppgangi íslenskrar ferðapjónustu. Samkvæmt upplýsingum frá Isavia buðu sjö flugfélög upp á áætlunarflug til Íslands sumarið 2009 en sumarið 2016 hafa 25 flugfélög ráðgert áætlunarflug til landsins um Keflavíkurlugvöll einhvern hluta ársins.
- Við gerum ráð fyrir að ferðapjónustan muni afla tæplega 428 ma.kr. í útlutningstekjur og að hlutur greinarinnar í heildarútlutningstekjum verði um 34% á árinu 2016. Hefur hlutdeild greinarinnar í útlutningstekjum þjóðarbúsins farið vaxandi síðustu ár, en hún var til að mynda um 18% árið 2010.
- Heildarkortavelta erlendra ferðamanna hér á landi nam 154,4 mö.kr. á árinu 2015 eða rétt tæplega 13 mö.kr. að meðaltali í hverjum mánuði ársins. Kortavelta erlendra ferðamanna jókst um 40,4 ma.kr. á árinu 2015 eða sem nemur 35,4%. Kortavelta á hvern ferðamann hafði dregist saman allt frá árinu 2012 en á árinu 2015 varð breyting þar á og jókst kortavelta á hvern ferðamann úr 117,7 þús. kr. í 122,4 þús. kr. á milli árana 2014 og 2015.
- Það má rekja ríflega eitt af hverju þremur störfum sem skapast hafa í hagkerfinu frá 2010-2015 til ferðapjónustu. Eru þá ótalin þau störf sem vöxtur í öðrum ferðapjónustutengdum greinum hefur skapað s.s. bílaleigum, smásölu, afþreyingu, menningu, tómstundum, verslun og annarri þjónustu. Má ætla að meira en einn af hverjum tíu starfandi í hagkerfinu um þessar mundir vinni í ferðapjónustu og tengdum greinum.
- Ísland er í 18. sæti af 141 landi yfir samkeppnishæfustu ferðamannalönd heims samkvæmt World Economic Forum. Styrkleikar landsins eru m.a. mannauður, hvað landið er opið og vel tengt flugumferð og innviðir ferðapjónustunnar hér á landi. Einnig eru öryggi og hreinlæti á meðal kosta landsins. Á móti dregur skortur á menningarlegri afþreyingu og hátt verðlag nokkuð úr samkeppnishæfni landsins í ferðapjónustu.
- Erlendir ferðamenn hafa lengi verið mikilvægir íslenskri gistinguþjónustu en undanfarið hefur mikilvægi þeirra aukist til muna. Á tímabilinu frá 1998 til og með árinu 2010 var hlutfall seldra gistinguþátta til erlendra aðila tæplega 69% og því um 31% allra gistinguþátta seldar til Íslendinga. Hlutfallið nam 85% á árinu 2015 og hefur vaxið um 13 prósentustig frá árinu 2010. Hlutfall Íslendinga er því um 15% um þessar mundir og hefur rúmlega helmingast frá árinu 2010.
- Þegar hlutfall seldra gistinguþátta til erlendra ferðamanna er skoðað í erlendum samanburði sést að svo hátt hlutfall seldra gistinguþátta til útlendinga er ekki algengt. Samtala seldra gistinguþátta allra þjóða innan Evrópusambandsins til erlendra ferðamanna er til að mynda minna en helmingur allra seldra gistinguþátta eða um 46%.
- Fjöldi seldra gistinguþátta á öllum gistinguþáttaum landsins var um 6,67 milljónir á árinu 2015 og jókst um 21,5% frá 2014. Seldar gistinguþáttaur fyrstu 10 mánuði ársins 2015 voru um 21% fleiri en yfir sömu mánuði á árinu 2014 og eru Íslendingar eina þjóðin, samkvæmt gögnum Eurostat, þar sem aukningin yfir tímabilið nemur meira en 20%. Vöxtur í seldum gistinguþáttaum allra þjóða Evrópusambandsins samanlagt nam til að mynda um 3% yfir sama tímabil.

- Um 2,82 milljónir eða um 42% allra gistinótta voru seldar á höfuðborgarsvæðinu. Á landsbyggðinni voru um 3,85 milljónir gistinótta seldar eða 58% af heildinni.
- Við áætlum að skráðar gistinætur nemi um 68% af heildarfjölda gistinótta erlendra aðila á árinu 2015 og er restin, eða um 32%, því óskráðar gistinætur. Þær geta til dæmis verið gisting í gegnum deiliahagkerfið í húsnæði í einkaeigu, gisting hjá skyldmönnum eða kunningjum o.fl.
- Aukið vægi erlendra ferðamanna í gistiþjónustu er drifið áfram af landsbyggðinni. Þegar höfuðborgarsvæðið er skoðað sést að hlutfall seldra gistinótta til erlendra ferðamanna er nokkuð stöðugt frá árinu 2010, í kringum 89%. Mikill vöxtur hefur t.d. orðið í gistiþjónustu til útlendinga á Vesturlandi, Norðurlandi vestra og á Vestfjörðum og hefur hlutfall seldra gistinótta til erlendra ferðamanna í þessum landshlutum vaxið um 30, 24 og 19 prósentustig frá árinu 2010.
- Á árinu 2015 seldu hótelin um 2,96 milljónir gistinótta og fjölgaði þeim um tæplega 650 þúsund eða 28,1% frá fyrra ári. Sala á gistinóttum til Íslendinga fækkaði um rúmlega 6,5 þúsund og um 655 þúsund fleiri gistinætur voru seldar til erlendra ferðamanna á árinu 2015. Standa erlendir ferðamenn því alfarið undir þeim vexti sem varð á hótelmarkaðnum á árinu 2015.
- Fjölgun hótélherbergja hefur aldrei verið meiri á einu ári en á árinu 2015. Samkvæmt Hagstofunni bættust 872 ný herbergi við hótelmakadinn á árinu og munar þar mest um opnun Fosshótel Reykjavíkur, Kea hótelin, Hótel Skugga og Hótel Storm. Fjölgun hótélherbergja á höfuðborgarsvæðinu nam 26,3% á árinu 2015 sem er mesta fjölgun svo langt sem mælingar ná. Þrátt fyrir sögulega aukningu hótélherbergja fjölgaði ferðamönnum hlutfallslega meira, eða um 30,2%, og jókst nýting hótélherbergja á árinu 2015 úr 77,6% í 78,8% fyrir vikið.
- Meðal höfuðborga Norðurlandanna var hlutfallsleg aukning í framboði hótélherbergja á árinu 2015 mest í Reykjavík.
- Áætlað er að 290 ný hótélherbergi komi á markaðinn 2016, sem nemur 5,8% aukningu á framboði hótélherbergja. Enn eitt árið má því telja ólíklegt að aukið framboð haldi í við aukna eftirspurn. Til að mæta fjölgun ferðamanna á árinu og viðhalda óbreyttri hótelnýtingu er það mat okkar að ríflega 1.000 hótélherbergi þurfi til viðbótar við þau sem fyrir eru. Mun því tvennt gerast; nýting hótélherbergja mun að öllum líkindum verða hærri á árinu 2016 en á árinu 2015 og stærri hluti ferðamanna leita í aðra gistingu en hótélgistingu.
- Ef horft er til næstu ára má ætla að fjölgun hótélherbergja verði samtals um 2.450 til ársins 2019. Er heildarfjárfesting þessara verkefna áætluð rúmlega 55 ma.kr. Áætluð fjárfesting á árinu 2016 nemur 20,2 mö.kr. eða um 7,5% af áætlaðri atvinnuvegafjárfestingu í hagkerfinu á þessu ári.
- Meðalverð á hótélherbergjum í Reykjavík (119 evrur) á árinu 2015 var herra en í Kaupmannahöfn (112 evrur) og Osló (107 evrur) en svipað og í Stokkhólmi (120 evrur). Er það afleiðing þess að meðalverð á hvert herbergi í Reykjavík hefur hækkað langt umfram áðurgreindar borgir frá árinu 2011 eða um 49%.
- RevPar hefur einnig hækkað mest í Reykjavík af höfuðborgum Norðurlandanna frá árinu 2011 eða sem nemur 83%. Hefur RevPar í Reykjavík farið úr því að vera lægst í samanburði við aðrar borgir á Norðurlöndum á árinu 2011 í það að vera hæst. Þetta er sá mælikvarði sem er helst notaður til þess að leggja mat á arðsemi af rekstri hótela.
- Í lok nóvember á árinu 2015 voru skráð gistirými á Airbnb í Reykjavík 2.681 en þau voru 1.188 í desember á árinu 2014 og hefur því skráðum gistirýmum þar fjölgað um 126% á tæpu ári.
- Á 12 mánaða tímabili frá og með nóvember á árinu 2014 áætlum við að um 358 þúsund gistinætur hafi verið seldar í gegnum Airbnb á höfuðborgarsvæðinu. Til samanburðar nam fjöldi gistinótta hótela á höfuðborgarsvæðinu yfir sama tímabil um 1.782 þúsundum. Seldar gistinætur í gegnum Airbnb sem hlutfall af seldum gistinóttum hótela á höfuðborgarsvæðinu nema því um 20%.
- Flestar gistinætur á Airbnb voru seldar í ágúst eða 63,2 þúsund. Til samanburðar voru 189 þúsund gistinætur seldar á hótelum á höfuðborgarsvæðinu í ágúst árið 2015 og voru seldar gistinætur á Airbnb því um 33%, eða um þriðjungur, af þeim gistinóttum sem seldar voru á hótelum á sama tíma.
- Um 22 þúsund fleiri gistinætur seldust í gegnum Airbnb í október á árinu 2015 en í sama mánuði árið áður. Nemur það um 225% vexti eða rúmlega þreföldun. Yfir sama tímabil nam aukning í seldum gistinóttum á hótelum á höfuðborgarsvæðinu 29%. Undirstrikar þetta þann mikla vöxt sem nú á sér stað í deiliahagkerfinu.
- Á 12 mánaða tímabili frá og með nóvember á árinu 2014 voru heildartekjur aðila með skráð gistirými á Airbnb í Reykjavík um 2,22 ma.kr. Tekjur hótela á höfuðborgarsvæðinu yfir sama tímabil námu 14,5 mö.kr. Nema tekjur í gegnum Airbnb yfir 12 mánaða tímabil því rúmlega 15% af þeim tekjum sem hótelmakadurinn aflaði yfir sama tímabil.

- Á fjögurra mánaða tímabili, frá og með júní á árinu 2015, námu tekjur aðila með gistirými á Airbnb um 1,35 mð.kr. eða um 61% af heildartekjum yfir 12 mánaða tímabil. Til samanburðar námu tekjur hótela á höfuðborgarsvæðinu frá og með júní á árinu 2015 um 51% af heildartekjum yfir sama 12 mánaða tímabil. Eru því meiri árstíðarsveiflur á Airbnb en á hótelmörkuðnum.
- Meðallengd dvalar þeirra ferðamanna sem nýta sér Airbnb í Reykjavík er 3,3 nætur og er dvalartíminn lengri yfir kaldari mánuði ársins. Er þessi niðurstaða í takti við könnun sem Ferðamálastofa gerir á meðal erlendra ferðamanna sem hingað koma en flestir þeirra, eða 40,4%, dvelja 3-4 nætur í Reykjavík og nágrenni.
- Stærð bílaleiguflotans tók stökk á milli árunna 2014 og 2015 og stækkaði um 26%, en til samanburðar varð 30% aukning á fjölda ferðamanna. Þörfin fyrir að stækka flotann var orðin uppsöfnuð, því hann hafði einungis stækkað um 7% á milli árunna 2013 og 2014 á meðan ferðamönnum fjölgaði um 24%.
- Á milli árunna 2003 og 2014 þrefaldaðist fjöldi útgefna leyfa til bílaleigureksturs, úr 51 í 151. Árið 2015 fjölgaði leyfum aðeins um eitt, úr 151 í 152. Skýringin virðist vera sú að ákveðin grísjun hafi átt sér stað, þ.e. óvirkir leyfishafar dottið út í stað nýrra sem komu inn.
- Gert er ráð fyrir 29% aukningu á fjölda ferðamanna árið 2016 og einsýnt að virkum rekstraraðilum bílaleiga muni fjölga á árinu.
- Frá 2006 til 2014 fjölgaði bílaleigubílum úr 4.756 í 12.179 bíla. Fyrir árið 2015 var spáð að bílaleigubílar yrðu um 14.000 talsins, en raunin varð hinsvegar 15.401 bíll. Gert er ráð fyrir áframhaldandi fjölgun í um 18.500 bíla á árinu 2016 þegar flotinn verður sem stærstur og nemur það 20% aukningu frá fyrra ári.
- Bílaleiguflotinn hefur vaxið hraðar en almennur fólksbílafloti landsmanna. Hlutfall bílaleigubíla af heildar fólksbílaflota árið 2006 var 2,4% en var 6,8% árið 2015. Ef spár ganga eftir er gert ráð fyrir að þetta hlutfall verði allt að 8% árið 2016.
- Samtals áttu 20 stærstu bílaleigurnar 85% af heildar bílaleigufлотanum á síðasta ári, sem er svipað hlutfall og 2014. Flestar leigurnar virðast hafa stækkað flotann sinn í takt við stækkun markaðarins í heild sinni.
- Bílaleiguflotinn er frekar nýlegur, en 87% af honum eru 5 ára gamlir bílar eða yngri, og 64% af honum aðeins 1-2 ára gamlir bílar. Til samanburðar þá er áætlað að aðeins 13-15% af heildar bílaflota landsins hafi verið 5 ára gamlir bílar eða yngri.
- Að meðaltali árin 2010 til 2014 hafa bílaleigubílar verið um 42% af öllum seldum nýjum bílum á landinu. Hlutfallið árið 2015 var 43% og því voru bílaleigubílar um 6.600 af heildarsölunni sem var 15.300 bílar. Áfram er búist við að þetta hlutfall haldist svipað árið 2016 og af 17.500 seldum nýjum bílum verði bílaleigubílar 7.500.

- Velta í bílaleigugreininni hefur vaxið mikið í samræmi við aukið umfang. Árið 2008 var velta greinarinnar um 7,5 milljarðar króna, en árið 2015 var hún orðin um 33 milljarðar. Áætlað er að allt að 900 manns hafi beina atvinnu við greinina.
- Meðalverð nýs bílaleigubíls árið 2015 var um 3 milljónir króna og af því leiðir að beinar fjárfestingar greinarinnar í bílum hafi verið um 19,5 milljarðar króna án vsk. á árinu 2015. Miðað við áætlaða bílasölu ársins 2016 má gera ráð fyrir að bein fjárfesting í bílum verði 22,5 milljarðar króna. Er þá ótalið gríðarmargt annað eins og t.d. dekkjakaup, varahlutakaup, eldsneytiskaup og fjárfestingar í húsnæði.
- Aukið vægi ferðaþjónustu í íslensku hagkerfi hefur aukið fjölbreytni í gjaldeyrisöflun þjóðarbúsins og í efnahagslífi landsmanna almennt. Ætti það að auka stöðugleika hagkerfisins lítið fram í tímann. Hins vegar gerir aukið umfang greinarinnar íslenskt hagkerfi viðkvæmara fyrir áföllum á þessu sviði. Áföllin geta verið af ýmsum toga. Má þar nefna sem dæmi náttúruhamfarir og efnahagsniðursveiflu eða efnahagskreppu.
- Náttúruhamfarir geta bæði verið bölvun og blessun fyrir ferðaþjónustuna líkt og þekkt er hér á landi af gosinu í Eyjafjallajökli á fyrri hluta árs 2010. Gosið olli samdrætti í fjölda ferðamanna en varð síðar hluti af orsök mikillar fjölgunar ferðamanna hér á landi. Landfræðileg lega Íslands gerir það hins vegar að verkum að ferðaþjónustan hér á landi byggir að mestu á flugumferð.
- Um 90% af ferðamönnum sem hingað komu á árinu 2015 komu með flugi. Ferðaþjónustan hér á landi er því viðkvæmari fyrir röskun í flugumferð en í mörgum öðrum hagkerfum þar sem ferðaþjónustan er byggð á fleiri flutningamátum. Ísland sem virk eldfjallaeyja er ákveðin áhætta fyrir greinina hvað þetta varðar.
- Efnahagsniðursveiflan í heiminum 2008 er nýlegt dæmi sem sýnir vel hvað efnahagsniðursveifla á heimsvísu getur haft á fjölda ferðamanna og ferðaþjónustuna almennt. Þannig mældist t.d. enginn hagvöxtur á alþjóðavísu á árinu 2009 og samdráttur í fjölda ferðamanna upp á 4,0% á sama tíma. Hér á landi mældist hægur vöxtur í fjölda ferðamanna árið 2008 og samdráttur í fjölda ferðamanna bæði árin 2009 og 2010. Kom samdrátturinn eftir nokkuð hraðan vöxt í fjölda ferðamanna í uppsveiflunni fyrir efnahagsfallið 2008 en stór hluti af þeim vexti var vegna fólks í viðskiptaferðum.
- Raungengi krónunnar hefur hækkað umtalsvert samtímis uppgangi ferðaþjónustunnar hér undanfarin ár. Hefur þetta rýrt samkeppnisstöðu ferðaþjónustunnar m.t.t. verðs. Rannsóknir sýna að hreyfingar í raungengi þess lands sem ferðamaðurinn kemur frá hafa oft ekki síður áhrif en hreyfingar í raungengi þess lands sem ferðast er til. Er þetta m.a. sýnilegt í því að fjöldi Íslendinga sem ferðast til annarra landa hefur stóruaukist samhliða hækkun raungengis krónunnar undanfarið. Einnig hefur mestur vöxtur undanfarið verið í ferðamönnum hingað til lands frá þeim löndum sem hafa verið að upplifa raungengishækkun. Má þar nefna Bandaríkjamenn og Breta. Vöxtur hefur einnig verið í fjölda ferðamanna frá evrusvæðinu en hann hefur verið mun minni.

Ferðþjónustan umfangsmikil og í hröðum vexti

Enn eitt metárið er hafið í umfangi ferðþjónustunnar hér á landi. Að okkar mati verður met slegið í gjaldeyrissköpun greinarinnar, umfangi hennar í hagkerfinu og fjölda ferðamanna sem ferðast hingað til lands svo eitthvað sé nefnt. Uppgangur ferðþjónustunnar hefur haft viðtæk áhrif á íslenskt efnahagslíf, verið stór þáttur í uppsveiflu hagkerfisins undanfarin ár og hefur sett mark sitt á samfélag okkar í heild. Hefur engum dulist umfang greinarinnar enda ferðamenn sem hlutfall af íbúum landsins með því hæsta í heiminum um þessar mundir og útlit fyrir að það muni aukast enn frekar. Samkeppnisstaða landsins í tengslum við ferðþjónustu er góð en áskorun er að fylgja auknum vinsældum landsins eftir með uppbyggingu innviða s.s. hótela og afþreyingar ásamt því að nýta betur þær fjárfestingar sem þegar hefur verið ráðist í á þessu sviði. Mikil aukning í flugframboði hefur gert vöxt ferðþjónustunnar mögulegan og er útlit fyrir umtalsverðan vöxt flugframboðs í ár. Er það okkar mat að ferðþjónustan muni á árinu sem líður styrkja stoðir sínar enn frekar sem ein af lykilgreinum hagkerfisins og einnig sem þá stærstu í gjaldeyrissköpun þess.

Spáum 29% aukningu í fjölda ferðamanna á árinu 2016

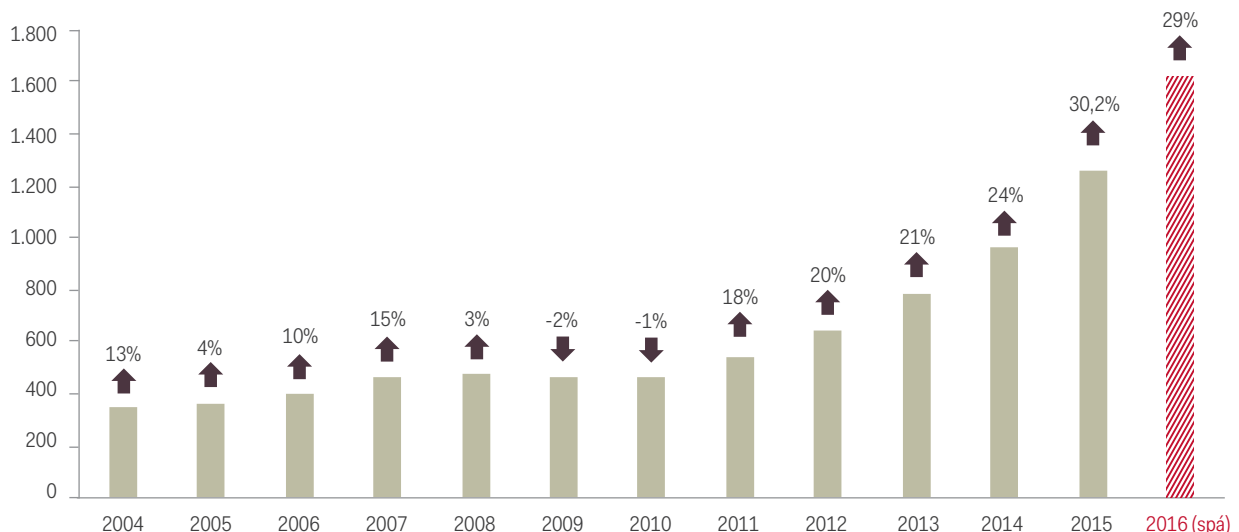
Greining Íslandsbanka spáir 29% aukningu í fjölda ferðamanna á árinu 2016. Til samanburðar spáir World Tourism Organization að fjöldi ferðamanna á heimsvísu aukist um 4%. Gangi spáin

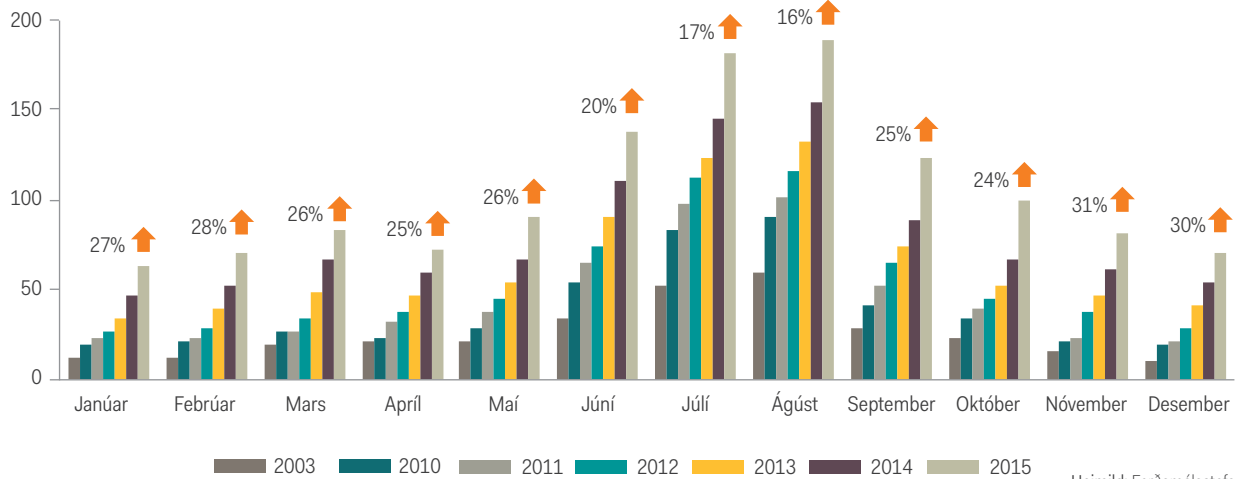
eftir munu rúmlega 1,6 milljónir ferðamanna koma til landsins um Keflavíkurlugvöll á árinu. Spáin byggir á þeim tölum sem nú liggja fyrir um fjölda erlendra ferðamanna ásamt upplýsingum frá Isavia yfir vænta flugumferð næsta árs en þau gögn gefa til kynna töluverða aukningu flugframboðs um Keflavíkurlugvöll. Vænt aukning í flugframboði á árinu 2016 er talsvert meiri en sú aukning sem átti sér stað í flugframboði á nýliðnu ári. Isavia gerir hins vegar ráð fyrir því að hlutfall skiptifarþega af heildarfjölda farþega um flugvöllinn hækki á árinu 2016 og að lægra hlutfall af heildarfjölda farþega sem ferðast um flugvöllinn fari inn í landið.

Hvert metárið á fætur öðru

Samkvæmt tölum Ferðamálastofu fóru um 1.262 þús. ferðamenn frá landinu um Keflavíkurlugvöll (KEF) á árinu 2015 sem svarar til rúmlega 30% aukningar milli ára. Eru þá ekki taldir þeir ferðamenn sem hingað ferðast með skemmtiferðaskipum, Norrænu og um aðrar hafnir eða flugvelli. Samkvæmt World Tourism Organization var vöxtur ferðamanna á alþjóðavísu 4,4% á árinu 2015 og að meðaltali 3,5% á hverju ári á tímabilinu 2005-2014. Árlegur vöxtur í fjölda ferðamanna hérlendis frá árinu 2010 nemur að jafnaði 22,4%. Vöxturinn á Íslandi er því talsvert umfram þann vöxt sem á sér stað í fjölda ferðamanna á alþjóðlegum grundvelli.

Mynd 2. Fjöldi ferðamanna um KEF (í þúsundum) og % breyting frá fyrra ári

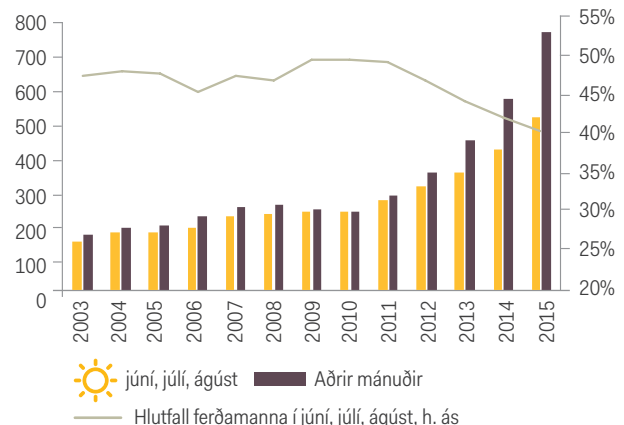
Mynd 3. Fjöldi ferðamanna um KEF eftir mánuðum (í þúsundum) og % breyting frá sama mánuði á fyrra ári

Heimild: Ferðamálastofa

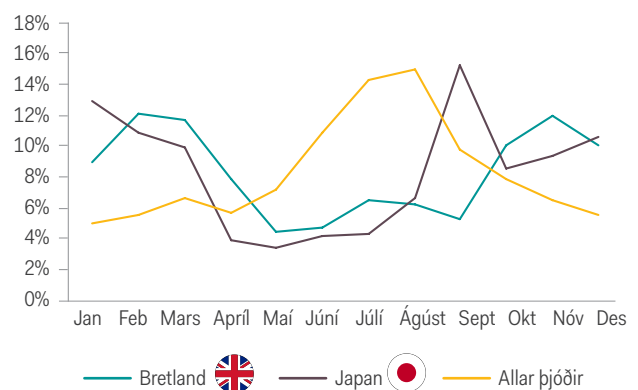
Enn dregur úr árstíðarsveiflum

Mikil árstíðarsveifla hefur einkennt komu ferðamanna til landsins en þeir koma flestir yfir sumarmánuðina júní, júlí og ágúst. Hlutfall ferðamanna sem voru hér yfir áðurtalda þrjú mánuði náði hámarki í tæplega 50% á árinu 2010. Síðan þá hefur hlutfallið lækkað talsvert og koma nú um 40,2% ferðamanna í júní, júlí og ágúst. Hefur hlutfallslegur vöxtur í fjölda ferðamanna verið mestur í nóvember og desember frá árinu 2010 og nemur árlegur vöxtur þessara tveggja mánaða rúmlega 30%. Yfir sama tímabil hefur árlegur vöxtur verið lægstur yfir sumarmánuðina eða á bilinu 16-20%. Hafa hagsmunaaðilar í ferðabjónustu því náð talsverðum árangri í markaðssetningu á Íslandi sem áfangastað allt árið. Ýmsir viðburðir og hagstæðari flugfargjöld utan háannatíma hafa einnig stuðlað að þessari þróun sem hefur skapað betri rekstrargrundvöll fyrir aðila í ferðabjónustutengdri starfsemi. Greining Íslandsbanka spáir því að þessi þróun haldi áfram á árinu 2016 og að þá dragi enn frekar úr árstíðarsveiflunni.

Þær þjóðir sem draga hvað mest úr árstíðarsveiflunni eru Bretar og Japanar. Ferðamenn þessara þjóða skera sig úr að því leyti að flestir þeirra ferðast utan háannatíma. Líkt og áður segir koma rúmlega 40% allra ferðamanna í júní, júlí og ágúst en einungis 15% Japana og 18% Breta ferðast til landsins yfir þessa mánuði. Minnkandi ársíðarsveifla er greininni mikilvæg og aukin ásókn þessara þjóða hingað til lands hefur stutt við þá þróun.

Mynd 4. Fjöldi ferðamanna eftir árstíðum (í þúsundum)

Heimild: Ferðamálastofa

Mynd 5. Hlutdeild ferðamanna í hverjum mánuði eftir þjóðerni árið 2015

Heimild: Ferðamálastofa

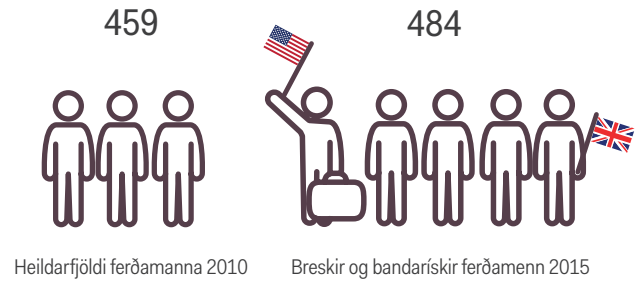
Fleiri bandarískir ferðamenn en breskir

Þau þrettán ár sem Ferðamálastofa hefur mælt fjölda ferðamanna eftir þjóðernum hafa Bretar mælst fjölmennastir í ellefu skipti. Í hin tvö skiptin hafa Bandaríkjamenn verið flestir og gerðist það á árinu 2011 og nú á síðasta ári. Er það afleiðing þess mikla vaxtar sem átti sér stað hjá bandarískum ferðamönnum á árinu 2015 en þeim fjölgaði um 90,7 þús. eða tæp 60%. Mikill vöxtur hefur verið í fjölda ferðamanna frá Bretlandi og Bandaríkjunum frá árinu 2010 og ef einungis eru taldir þeir ferðamenn sem komu frá þessum tveimur löndum á árinu 2015 þá eru þeir um 25 þúsundum fleiri en heildarfjöldi ferðamanna sem komu hingað til lands á árinu 2010. Heildarfjöldi ferðamanna hefur aukist um rúm 800 þús. frá árinu 2010 og standa Bandaríkjamenn og Bretar undir rúmunum 372 þús. eða tæplega helmingi þessarar aukningar. „Annað“ var þriðji fjölmennasti flokkurinn samkvæmt gögnum frá Ferðamálastofu. Ekki er hægt að nálgast frekari upplýsingar um þennan flokk í gögnunum og er því óvíst hvernig þjóðernissamsetning flokksins liggur. Greining á aukinni fjölbreytni ferðamanna sem hingað koma er því takmörkuð að þessu leyti. Aukin fjölbreytni í þjóðerni ferðamanna sem hingað koma er af hinu góða. Með því móti er íslensk ferðapjónusta betur í stakk búin til að takast á við áföll, líkt og hryðjuverk eða efnahagsáföll svo dæmi séu tekin, í einstaka löndum. Slík áföll geta haft viðtæk áhrif á ferðamennsku líkt og komið er inn á í kaflanum „Áföll í ferðapjónustu“.

Tæplega 30 þúsund ferðamenn á degi hverjum

Fjöldi ferðamanna var tæplega fjórfaldur fjöldi búsettra hér á landi á árinu 2015 og gangi spá okkar eftir mun fjöldi ferðamanna verða

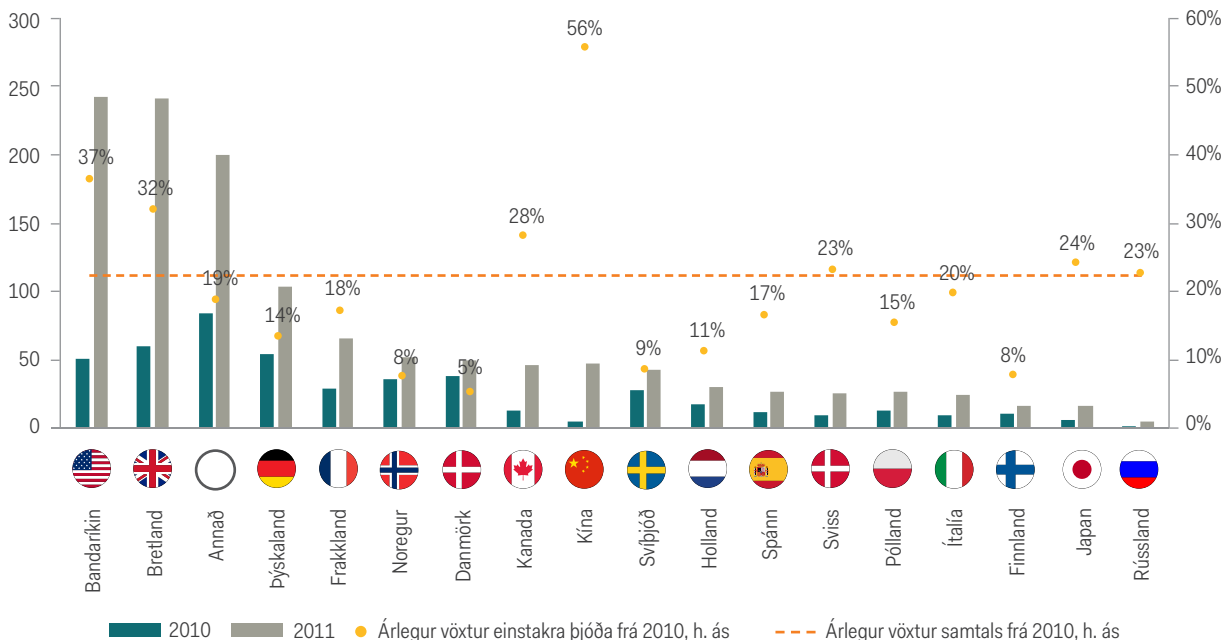
Mynd 6. Fjöldi breskra og bandarískra ferðamanna (í þúsundum)

Heimild: Ferðamálastofa

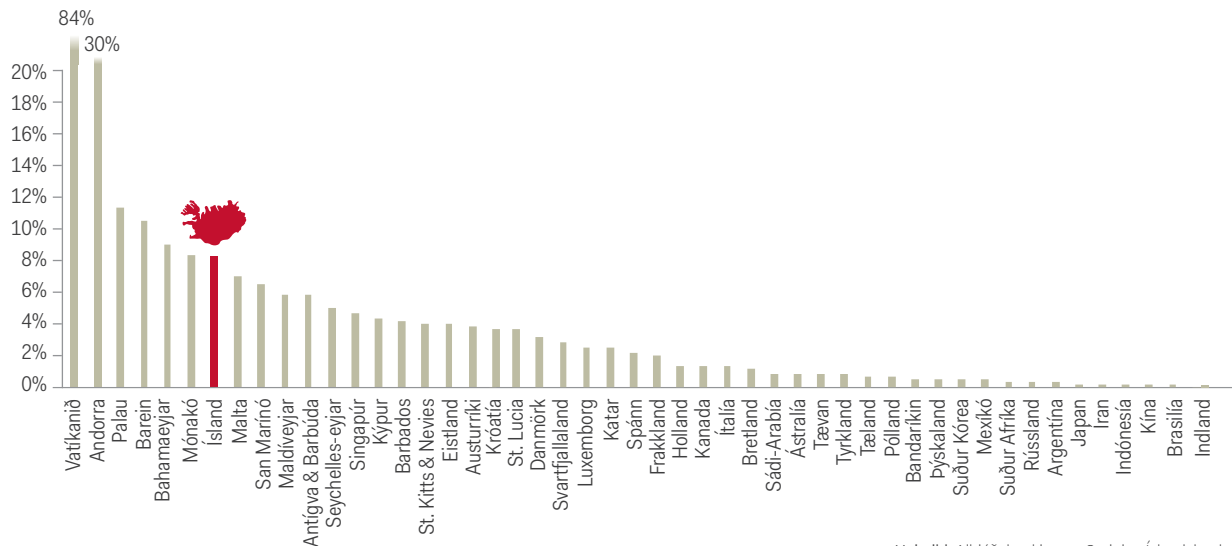
tæplega fimmfaldur fjöldi búsettra á Íslandi á yfirstandandi ári. Að teknu tilliti til meðaldvalartíma ferðamanna jafngildir það að hér á landi séu tæplega 30 þús. ferðamenn á degi hverjum allt árið. Sem hlutfall af heildar íbúafjölda að viðbættum meðalfjölda ferðamanna er það 8,3%. Þetta hlutfall hefur oft verið notað sem vísbending um það hversu stór ferðamannaþjónustan er í hinum ýmsu löndum. Er Ísland þar í sjöunda sæti á milli Mónakó og Möltu. Fyrir ofan okkur á listanum eru einungis smáriki á borð við Vatíkanið sem er efst á listanum, Andorra sem er númer tvö og Bahamaeyjar sem eru númer fimm. Þess má geta að af stóru ríkjunum eru ekkert með nálægt því jafn hátt ferðamannahlutfall og Ísland. Þannig er Spánn með 2,2%, Frakkland með 2,0% og Ítalía með 1,3% svo nokkur

Mynd 7. Fjöldi ferðamanna eftir löndum (í þúsundum)

Heimild: Ferðamálastofa

Mynd 8. Hlutfall ferðamanna á Íslandi að meðaltali yfir árið

Heimild: Alþjóðabankinn og Greining Íslandsbanka

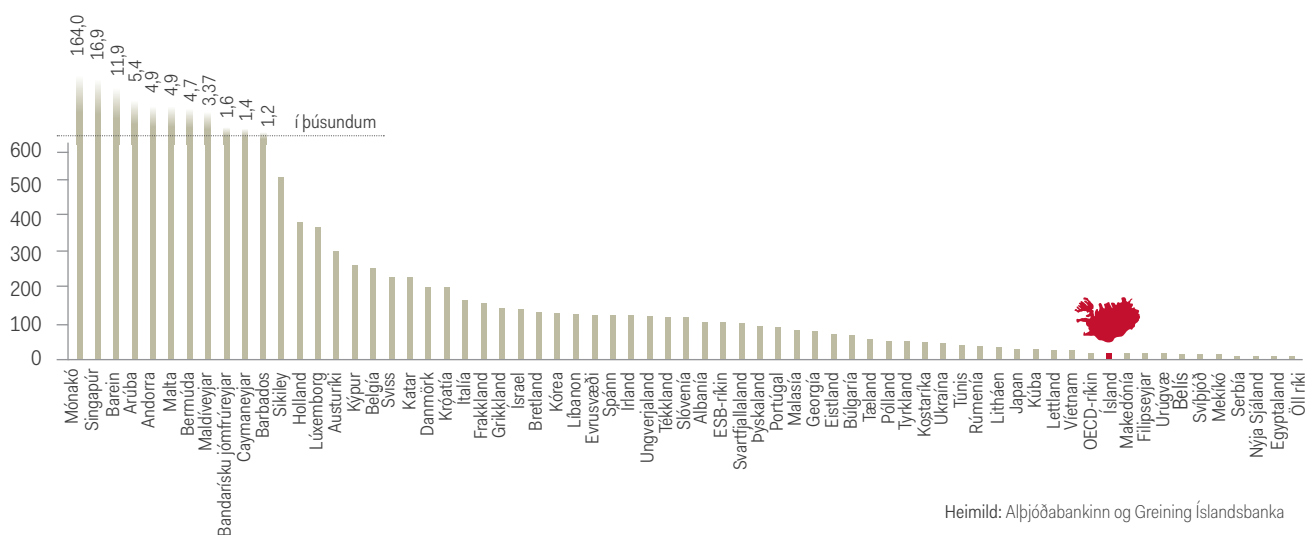
dæmi séu tekin. Af smærri ríkjum má nefna Eistland með 4,0%, Austurríki með 3,8%, Írland með 3,7% og Danmörk með 2,5%. Þess má geta að hér er um meðaltalstölu fyrir árið að ræða en vegna mikillar árstíðarsveiflu í fjölda ferðamanna er hlutfallið mun hærra yfir sumarmánuðina. Þannig áætluðum við að í sumar verði ferðamenn að meðaltali ríflega 18% þeirra sem eru hér á landi. Merkir þetta að á þeim tíma verði tæplega einn af hverjum fimm sem hér er á landi ferðamaður.

Ferðamenn ekki margir hér á landi miðað við landrymi

Þrátt fyrir að fjöldi ferðamanna hér á landi sé mikill í samanburði við heildarfjölda íbúa og ofangreint hlutfall ferðamanna hátt er landið stórt og ekki yfirfullt af ferðamönnum í þeim skilningi. Í raun er hlutfall

ferðamanna á móti stærð landrymis hér á landi fremur lágt. Í ár er þetta hlutfall 16,2 ferðamenn á hvern ferkílómetra m.v. okkar spá um fjölda ferðamanna. Er það hlutfall aðeins undir meðaltali OECD landanna sem er 17,6 og talsvert undir hlutfallinu fyrir ESB ríkin að meðaltali en það er 102,6. Þess má geta að þau ríki sem við erum á milli hvað ofangreint hlutfall ferðamanna á móti fjölda íbúa varðar þ.e. Mónakó og Malta eru með mun hærra hlutfall ferðamanna á móti ferkílómetra en Ísland. Er hlutfall Mónakó 164.000 og Möltu 4.943. Hinar miklu víðáttur Íslands eru því enn nokkuð langt frá því að vera jafn yfirfullar af ferðamönnum og sjá má í flestum þeim ríkjum þar sem ferðapjónustan er viðlíka umfangsmikill hluti hagkerfisins og hér. Má því segja að enn sé talsvert svigrúm til vaxtar greinarinnar hér á landi þó að hugsanlega séu einstakir ferðamannastaðir farnir að nálgast metnun hvað ferðamannafjölda varðar.

Mynd 9. Fjöldi ferðamanna á hvern ferkílómetra

Heimild: Alþjóðabankinn og Greining Íslandsbanka

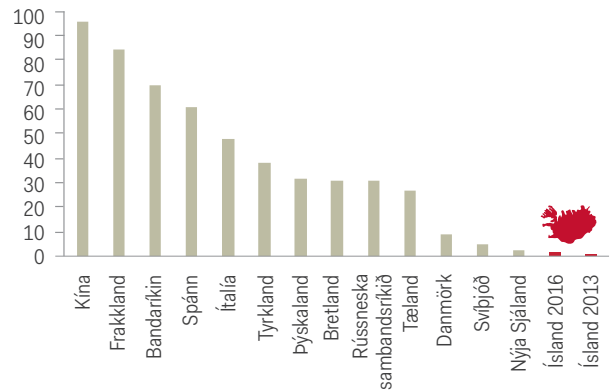
Einn af hverjum þúsund ferðamönnum ferðast til Íslands

Samkvæmt World Tourism Organization voru ferðamenn á heimsvísu 1.184 milljónir talsins á árinu 2015 og fjölgaði þeim um 4,4% á árinu. Einungis rúmlega 0,1% af þeim ferðamönnum heimsóttu Ísland eða um einn af hverjum eitt þúsund ferðamönnum.

Á mynd 10 má sjá þá áfangastaði sem flestir ferðamenn ferðuðust til á árinu 2013 ásamt nokkrum völdum áfangastöðum. Undirstrikar myndin hversu fáir ferðast til Íslands þegar horft er á heildarfjölda ferðamanna á heimsvísu. Hvað fjölda ferðamanna varðar er Ísland sem áfangastaður í 110. sæti af þeim löndum sem hægt er að nálgast þessar upplýsingar um hjá Alþjóðabankanum. Aftur á móti er Ísland í 176. sæti af þessum sömu löndum hvað íbúafjölda varðar. Hafa ber í huga að sjálfstæð ríki heimsins eru um þessar mundir 196 talsins. Eðli málsins samkvæmt blasir við gerbreytt mynd þegar tekið er tillit til íbúafjölda líkt og sjá má á mynd 11. Ferðamenn voru um 2,4 sinnum fleiri en íbúar landsins á árinu 2013 en gangi spá okkar eftir er útlit fyrir að þeir verði tæplega fimm sinnum fleiri en íbúar landsins á árinu 2016. Ísland er því efst á lista í samanburði við sömu þjóðir og á mynd 11 þegar búið er að taka tillit til íbúafjölda.

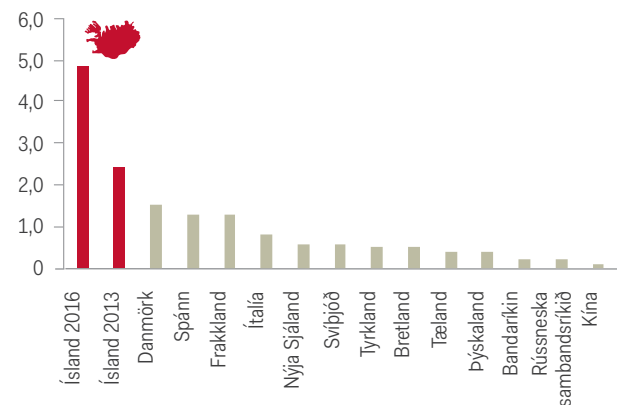
Í ljósi þess að ennþá eru hlutfallslega fáir ferðamenn heimsins að ferðast til Íslands er tækifæri fyrir frekari vöxt sannarlega til staðar þrátt fyrir sögulegan vöxt undanfarin ár. Í því samhengi þarf að huga vel að innviðum landsins og þolmörkum þeirra gagnvart auknum fjölda ferðamanna. Dreifa þarf ferðamönnum betur um allt land því eins og komið er inn á í umræðu um fjölda ferðamanna miðað við landrými þá er skortur á landrými ekki áhyggjuefni fyrir íslenska ferðapjónustu.

Mynd 10. Fjöldi ferðamanna eftir helstu áfangastöðum

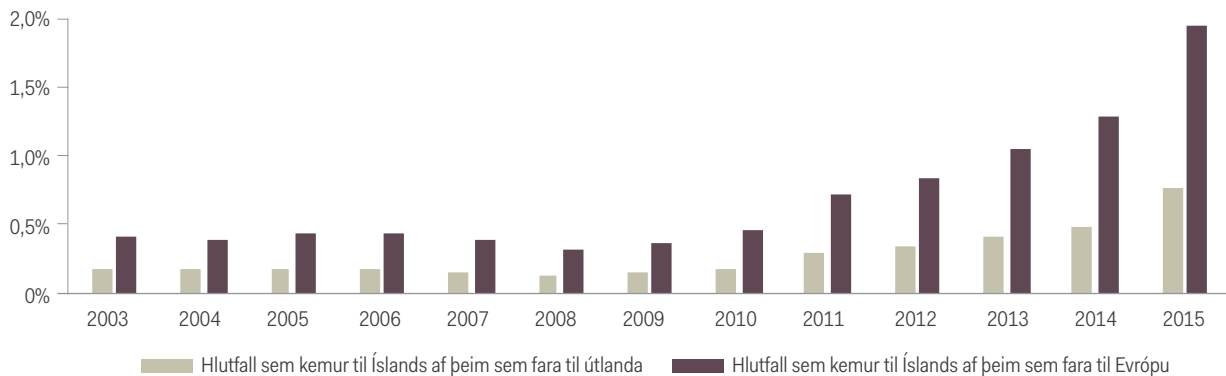
Heimild: Alþjóðabankinn, Ferðamálastofa og Hagstofa Íslands

Mynd 11. Fjöldi ferðamanna á hvern íbúa

Heimild: Alþjóðabankinn, Ferðamálastofa og Hagstofa Íslands

Mynd 12. Hlutfall Bandaríkjamanna sem ferðast til útlanda og koma til Íslands

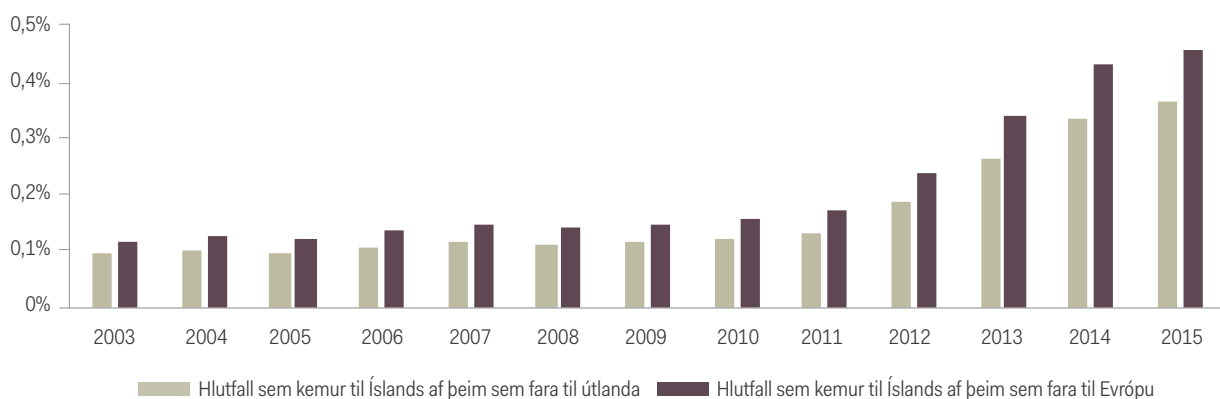
Heimild: Ferðamálastofa og Ferðamálastofa Bandaríkjanna

Vaxandi vinsældir Íslands á meðal bandarískra og breskra ferðamanna

Ef þær tvær þjóðir sem ferðast mest hingað, Bandaríkjamenn og Bretar, eru skoðaðar í þessu samhengi kemur í ljós að mikill vöxtur hefur orðið í hlutfalli þeirra sem ferðast til Íslands af þeim sem ferðast til útlanda frá þessum þjóðum. Af þeim Bandaríkjamönnum sem ferðuðust til útlanda á fyrstu 10 mánuðum ársins 2015 ferðuðust um 0,8% til Íslands. Til samanburðar stóð þetta hlutfall í 0,2% á árinu 2010. Ef einungis er horft til þeirra Bandaríkjamanna sem ferðuðust til Evrópu þá komu rúmlega 1,9% þeirra til Íslands fyrstu 10 mánuði ársins 2015 en hlutfallið nam tæpum 0,5% á árinu 2010. Hefur hlutfallið því hækkað um 1,5 prósentustig á tímabilinu.

Af þeim Bretum sem ferðuðust til útlanda á fyrstu 10 mánuðum ársins 2015 ferðuðust um 0,33% til Íslands. Stóð hlutfallið í 0,11% á árinu 2010. Af þeim Bretum sem ferðuðust til Evrópu fyrstu 10 mánuði ársins 2015 komu um 0,41% til Íslands. Stóð hlutfallið í 0,14% á árinu 2010.

Athygli vekur að af þeim sem ferðast til Evrópu þá er töluvert hærra hlutfall Bandaríkjamanna sem kemur til Íslands en hlutfall Breta. Rúmlega 1,9% þeirra Bandaríkjamanna sem ferðast til Evrópu koma til Íslands en einungis rúmlega 0,4% þeirra Breta sem ferðast til Evrópu. Ef Bandaríkjamenn og Bretar myndu ferðast jafn mikið ætti fjöldi bandarískra ferðamanna að vera umtalsvert fleiri þar sem Bandaríkjamenn eru tæplega fimm sinnum fjölmennari en Bretar. Sú er ekki raunin þar sem að einungis um 1.800 fleiri Bandaríkjamenn en Bretar ferðuðust til Íslands á árinu 2015. Ástæðan er sú að Bretar ferðast talsvert meira en Bandaríkjamenn. Á árinu 2014 ferðuðust Bretar 60 milljón sinnum til útlanda sem er ígildi þess að rúmlega 9 af hverjum 10 Bretum hafi ferðast að minnsta kosti einu sinni á meðan Bandaríkjamenn ferðuðust um 30,8 milljón sinnum sem er ígildi þess að 1 af hverjum 10 Bandaríkjamönnum ferðist að minnsta kosti einu sinni til útlanda.

Mynd 13. Hlutfall Breta sem ferðast til útlanda og koma til Íslands

Heimild: Ferðamálastofa og Hagstofa Bretlands e. The Office for National Statistics (ONS)

Aukið flugframboð lykill að uppgangi ferðapjónustunnar

Um 90% allra ferðamanna sem ferðast til Íslands koma um Keflavíkurflugvöll. Því eru flugvöllurinn og flugframboð hingað til lands ráðandi þættir í uppgangi íslenskrar ferðapjónustu. Aukið framboð og hagstæðari flugfargjöld sem boðist hafa vegna aukinnar samkeppni í flugi hingað til lands hafa auðveldað erlendum ferðamönnum að ferðast til landsins.

Samkvæmt upplýsingum frá Isavia buðu sjö flugfélög upp á áætlunarflug til Íslands sumarið 2009 en sumarið 2016 hafa 25 flugfélög ráðgert áætlunarflug til landsins um Keflavíkurflugvöll einhvern hluta ársins. Til viðbótar er svo reglulegt leiguflug á vegum íslenskra og erlendra ferðaskrifstofa og ferðir frá öðrum innlendum flugvöllum sem staðsettir eru á Akureyri, Egilsstöðum og í Reykjavík.

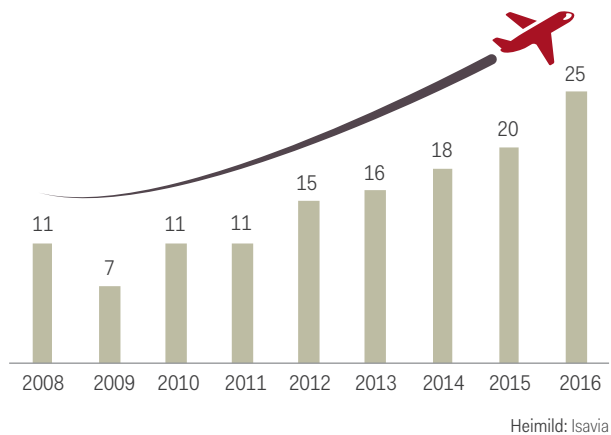
Tíðni flugferða hingað til lands um Keflavíkurflugvöll jókst árlega um 17% frá árinu 2010 til ársins 2015. Yfir sama tímabil hefur ferðamönnum á Íslandi fjölgað árlega um rúmlega 22%. Bendir það til þess að stærri vélar séu að fljúga hingað til lands og að nýting þeirra fari hækkandi. Þetta styðja tölur frá Icelandair og IATA en á mynd 15 sést að sæta nýting hjá Icelandair hefur aukist töluvert frá árinu 2010. Nýting hjá evrópskum og alþjóðlegum flugfélögum hefur einnig aukist yfir sama tímabil.

Áhrif erlendra flugfélaga mikil

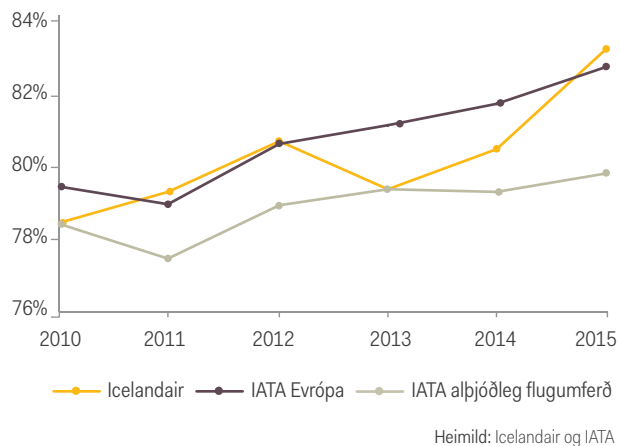
Ákvörðun erlendra flugfélaga um að hefja flug hingað til lands hefur umtalsverð áhrif. Easy Jet hóf áætlunarflug hingað til lands tíu mánuði ársins á árinu 2012. Sama ár fjölgaði breskum ferðamönnum um 27 þús. sem nam 40% aukningu en árið þar á undan nam fjölgunin rúmum 7 þús. eða 12%. Árið þar á eftir hóf Easy Jet að fljúga hingað til lands allt árið og jókst tíðni flugferða frá Bretlandi til Keflavíkur um 67% það ár. Á sama tíma fjölgaði breskum ferðamönnum um 42,5 þús. eða um 45%. Er það mesta fjölgun breskra ferðamanna svo langt sem tölur Ferðamálastofu ná og er aukning flugumferðar á milli Bretlands og Íslands einnig sú mesta frá því að ferðapjónustan hóf að vaxa frá árinu 2010.

Þessara áhrifa gætir einnig þegar horft er til þýskra og bandarískra ferðamanna. Á árinu 2011 hóf Delta Airlines áætlunarflug til landsins fjóra mánuði ársins, í júní, júlí, ágúst og september. Nam vöxtur bandarískra ferðamanna hingað til lands rúmum 60% yfir þessa fjóra mánuði frá sama tímabili árið þar á undan og vöxturinn fyrir árið í heild nam tæpum 52%. Á árunum 2012 til 2014 juku bandarísk flugfélög tíðni flugs til Keflavíkur og flugu þau um 51% oftar á árinu 2014 en á árinu 2012. Bandarískum ferðamönnum fjölgaði um 60% yfir sama tímabil. Á árinu 2015 hóf Delta Airlines að fljúga hingað til lands í mars til viðbótar við áðurgreinda mánuði og framboð flugs bandarískra flugfélaga til Keflavíkur jókst um 49%. Framboðs aukning innlendu flugfélaganna WOW og Icelandair á bandarískum markaði hefur einnig átt stóran þátt í auknum fjölda

Mynd 14. Fjöldi flugfélaga í áætlunarflugi um KEF

Mynd 15. Sætanýting flugfélaga

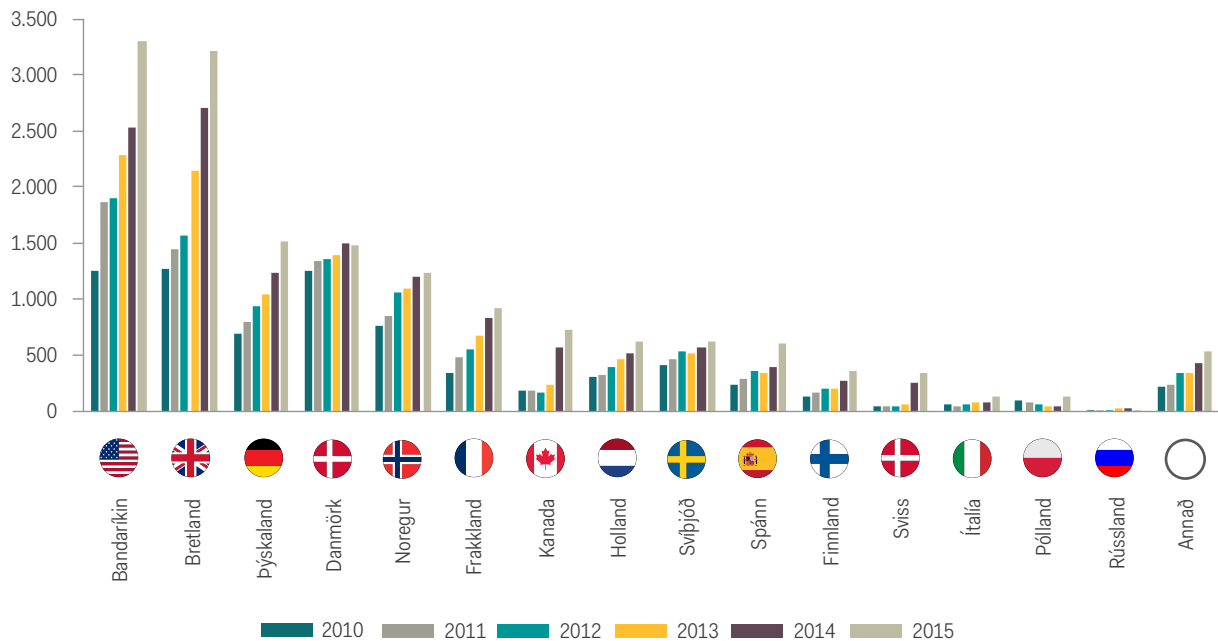

bandarískra ferðamanna hingað til lands. Vöxtur í fjölda bandarískra ferðamanna á árinu 2015 nam tæpum 60% og koma nú flestir ferðamenn frá Bandaríkjunum.

Á árinu 2015 var Air Berlin með áætlunarflug hingað til lands fjórum mánuðum lengur en árið þar á undan eða samtals níu mánuði ársins. Þessa fjóra mánuði komu um 25% fleiri ferðamenn hingað til lands frá Þýskalandi en í sömu mánuðum árið áður og nam aukning þýskra ferðamanna rúmum 20% fyrir árið 2015 í heild. Hefur framboð flugs frá Þýskalandi til Keflavíkur aukist um 17% árlega frá árinu 2010 og fjöldi þýskra ferðamanna um 14%.

Á mynd 16 sést framboð flugs til Keflavíkur eftir löndum. Bandaríkin, Bretland og Þýskaland skipa þrjú efstu sætin í heildarflugframboði hingað til lands og koma jafnframt flestir ferðamenn frá þessum

Mynd 16. Flugframboð til KEF eftir löndum

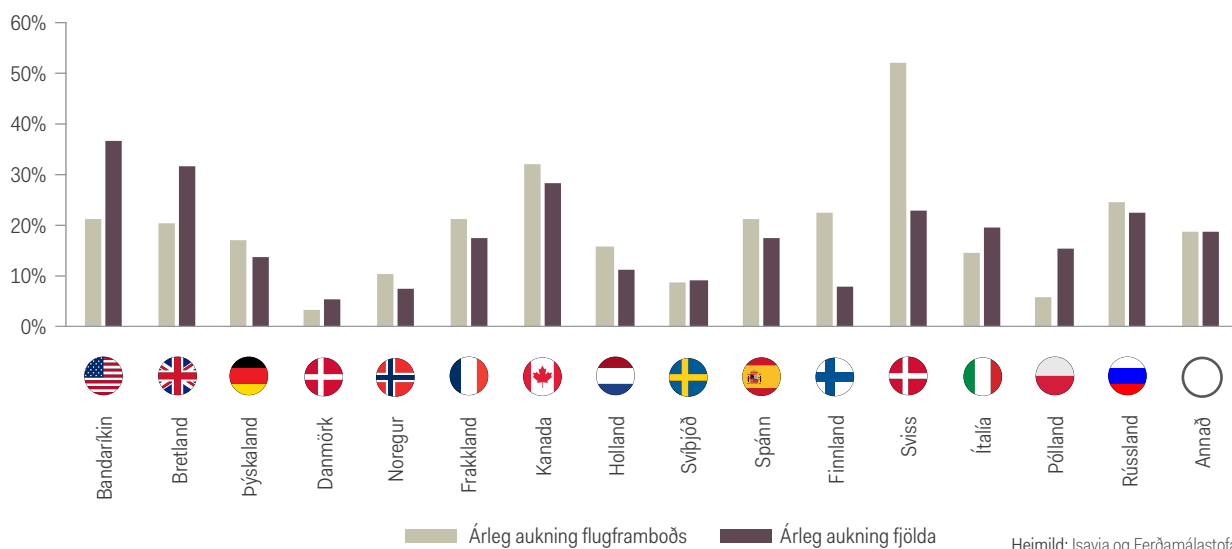

Heimild: Isavia

löndum. Á mynd 17 má sjá árlegan vöxt flugframboðs og fjölda ferðamanna frá þeim löndum sem flestir ferðamenn koma. Er ljóst á myndinni að sambandið á milli aukins flugframboðs og aukins fjölda ferðamanna er sterkt. Nýting og stærð flugvéla ásamt

þjófðernissamsetningu flugfarþega í hverju flugi hefur áhrif á þetta samhengi og veldur frávikum í einhverjum tilfellum. Þannig er t.d. aukning ferðamanna frá Bandaríkjunum og Bretlandi umfram aukið flugframboð frá sömu löndum sem skýrist af áðurgreindum þáttum.

Mynd 17. Árleg aukning flugframboðs og fjölda ferðamanna eftir löndum frá 2010

Heimild: Isavia og Ferðamálastofa

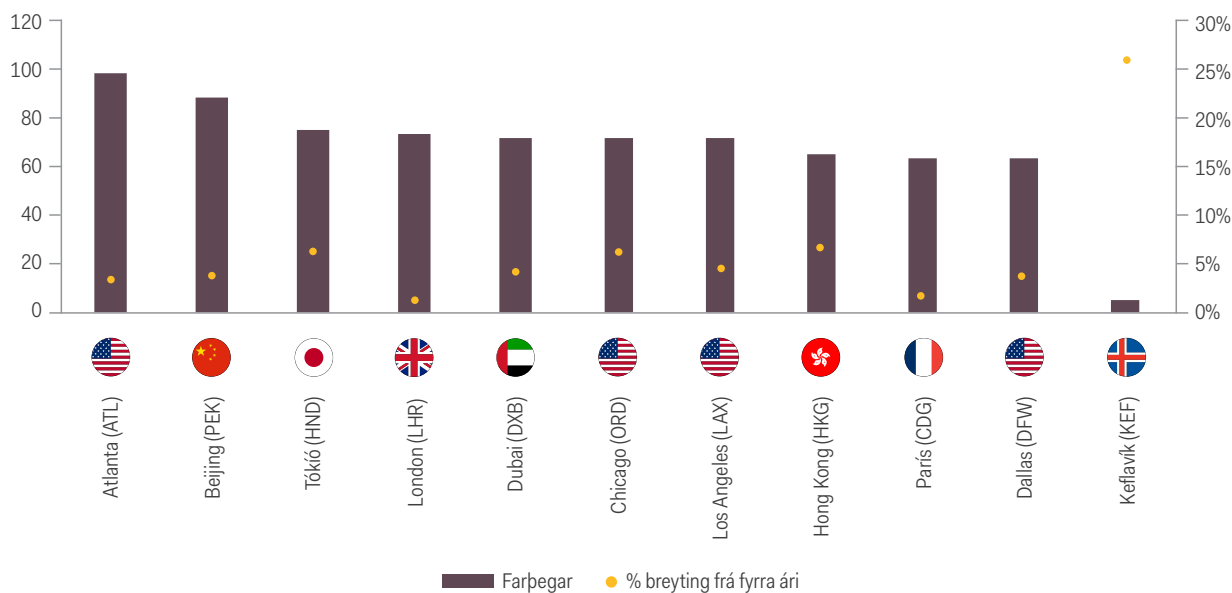

Aukin fjárfestingarpörf flugstöðvarinnar

Uppgangur ferðaþjónustunnar hér á landi hefur kallað á aukna fjárfestingarpörf á Keflavíkurlugvelli og stendur til að ráðast í umtalsverða fjárfestingu á næstu misserum. Isavia áætlar að flugstöðin geti tekið við tæplega 14 milljónum farþega á árinu 2040. Þýðir það að árleg aukning farþega þyrfti að vera í kringum 4,3% næstu 25 ár. Til samanburðar tók flugstöðin við tæplega 5 milljónum farþega á árinu 2015 og var aukningin frá árinu þar áður rúmlega 25%. Áætlanir Isavia gera því ráð fyrir mun hóflegri vexti en verið hefur undanfarið.

Á mynd 18 má sjá stærstu flugstöðvar heims eftir fjölda farþega ásamt flugstöðinni í Keflavík. Þar sést hve smá flugstöðin í Keflavík er í slíku samhengi. Aukning í fjölda farþega um Keflavíkurlugvöll er engu að síður langt umfram aukningu þeirra stærstu og sker flugstöðin í Keflavík sig úr hvað það varðar.

Mynd 18. Fjöldi farþega eftir flugvöllum (í milljónum)

Heimild: Isavia og Alþjóðlegt ráð flugvalla

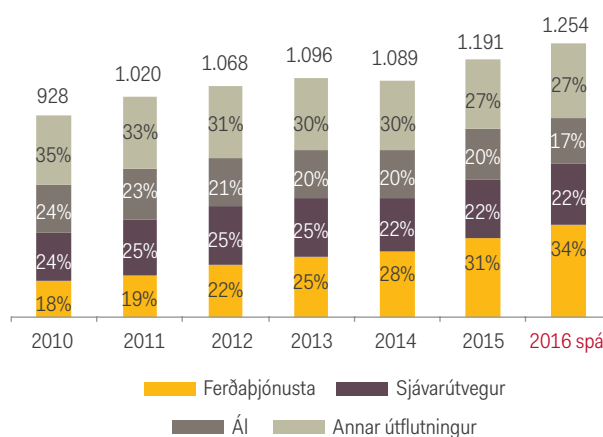

Ferðapjónustan skapar ríflega þriðjung gjaldeyristekna

Ferðapjónustan hefur á undanförunum árum vaxið upp í að vera einn af hornsteinum gjaldeyrisöflunar þjóðarbúsins. Helstu útflutningsgreinar landsins byggja líkt og áður á nýtingu náttúruauðlinda en nú með fjölbreyttari hætti en áður. Einhæfni í gjaldeyrisöflun var lengi vel sveifluvaldur í íslensku hagkerfi. Ferðapjónustan hefur skotið fleiri stöðum undir gjaldeyrisöflunina sem ætti að skila sér í auknum stöðugleika efnahagslífsins til framtíðar. Vöxtur greinarinnar hefur einnig tengt íslenska hagkerfið betur við efnahagsframvindu þeirra landa sem ferðamannastraumurinn liggur frá. Íslenska hagkerfið er þannig orðið samofnara efnahagsframvindu nálægra landa.

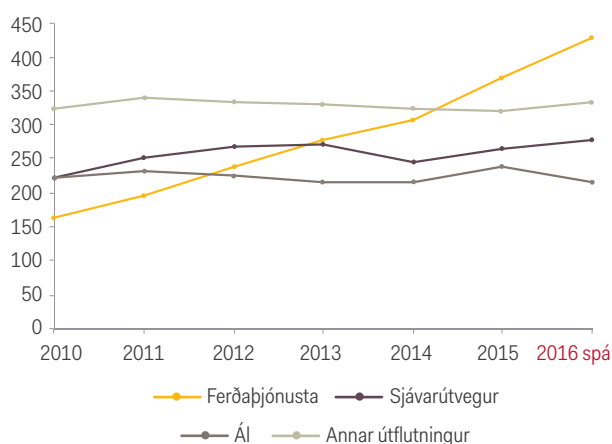
Útlit er fyrir að tekjur af útflutningi vöru og þjónustu hafi verið um 1.191 ma.kr. á síðasta ári sem er 9% aukning frá árinu 2014. Aflaði ferðapjónustan 368 ma.kr. í gjaldeyristekjur á árinu sem samsvarar 31% af heildargjaldeyristekjum af útflutningi vöru og þjónustu á síðasta ári. Reiknum við með að heildarútflutningstekjur á yfirstandandi ári af vöru- og þjónustuútflutningi muni nema u.þ.b. 1.254 mö.kr. og verða rúmum 5% meiri en á árinu 2015. Gerum við ráð fyrir að ferðapjónustan muni afla tæplega 428 ma.kr. og að hlutur greinarinnar í heildarútflutningstekjum verði um 34% á árinu. Mun ferðapjónustan því stækka í hlutfalli af heildarútflutningstekjum þjóðarbúsins og þannig styrkja stöðir sínar enn frekar sem stærsta útflutningsgrein þjóðarinnar. Hefur hlutdeild greinarinnar í útflutningstekjum þjóðarbúsins farið vaxandi síðustu ár, en hún var til að mynda um 18% árið 2010. Í ljósi þess að ferðapjónustan hefur vaxið hratt undanfarin ár og hlutdeild hennar í gjaldeyrisöflun þjóðarbúsins er nú orðin talsvert meiri en annarra greina er rétt að undirstrika hversu mikilvægt er að gæta að því að fjölbreytileiki í gjaldeyrisöflun haldist með vexti annarra gjaldeyrisþakandi greina. Að öðrum kosti er hættan sú að með áframhaldandi hröðum vexti ferðapjónustu dragi úr fjölbreytileika í gjaldeyrisöflun sem gerir hagkerfið mjög viðkvæmt fyrir áföllum í ferðapjónustunni.

Mynd 19. Útflutningur vöru og þjónustu og hlutfallsleg skipting eftir atvinnugreinum (ma.kr)

Heimild: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands og Greining Íslandsbanka

Mynd 20. Útflutningur vöru og þjónustu eftir atvinnugreinum (ma.kr.)

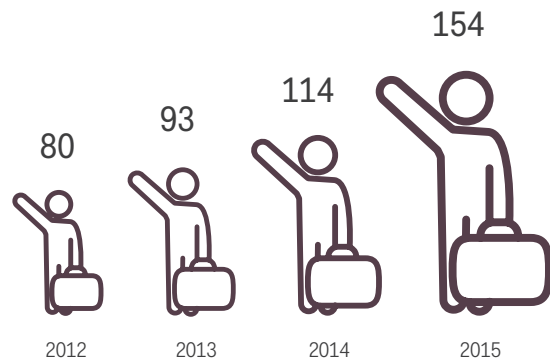
Heimild: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands og Greining ISB

Hver ferðamaður eyðir meira á árinu 2015

Heildarkortavelta erlendra ferðamanna hér á landi nam 154,4 mö.kr. á árinu 2015 eða rétt tæplega 13 mö.kr. að meðaltali í hverjum einasta mánuði ársins. Kortavelta jókst um 40,4 ma.kr. á árinu 2015 eða sem nemur 35,4%. Nam vöxtur í kortaveltu rúmum 22% á árinu 2014 og tæpum 17% á árinu 2013 til samanburðar. Hefur þessi mikli vöxtur í kortaveltu erlendra ferðamanna hér á landi áhrif til styrkingar á íslensku krónunni og ljóst er að þessi áhrif hafa aukist ár frá ári. Taka þarf tillit til kortaveltu Íslendinga erlendis í þessu samhengi en hún nam um 34,3 mö.kr. á árinu 2015. Námu því nettókaup erlendra aðila á íslenskrí krónu eftir að búið er að taka tillit til kaupa Íslendinga á erlendum gjaldeyri (kortaveltujöfnuður) um 120,1 ma.kr. á árinu 2015. Til samanburðar var kortaveltujöfnuðurinn á hinu mikla einkaneysluári 2007 neikvæður um rúma 54 ma.kr.

Sé kortavelta á hvern ferðamann skoðuð sést að hún hefur dregist saman allt frá árinu 2012 enda óx fjöldi ferðamanna hlutfallslega meira en kortavelta þeirra á tímabilinu frá 2012-2014. Á árinu 2015 varð hins vegar breyting þar á og jókst fjöldi ferðamanna um 30,2% á meðan kortavelta þeirra jókst um 35,4% eða 5,2 prósentustigum meira. Niðurstaðan er því sú að kortavelta á hvern ferðamann jókst úr 117,7 þús. kr. í 122,4 þús. kr. á milli árána 2014 og 2015 og skýrist aukningin m.a. af gengishækkun krónunnar. Kortavelta hvers einasta ferðamanns hér á landi er því að meðaltali rúmlega 122 þúsund krónur. Á mynd 23 má sjá hvernig sú fjárhæð skiptist eftir útgjaldaliðum.

Mynd 21. Heildarkortavelta ferðamanna (í mö.kr. á verðlagi ársins 2015)

Heimild: Rannsóknasetur verslunarinnar

Mynd 22. Kortaveltujöfnuður (í mö.kr. á verðlagi ársins 2015)

Heimild: Rannsóknasetur verslunarinnar og Seðlabanki Íslands

Mynd 23. Heildarkortavelta meðalferðamanns á árinu 2015

Menningar-, afþreyingar- og tómstundastarfsemi

Kortavelta: 2.881
% af heild: **2,4%**

Bensín, viðgerðir og viðhald bifreiða

Kortavelta: 5.129
% af heild: **4,2%**

Annað

Kortavelta: 6.738
% af heild: **5,5%**

Úttektir á reiðufé

Kortavelta: 11.186
% af heild: **9,1%**

Veitingahús

Kortavelta: 13.654
% af heild: **11,2%**

Ýmis ferðapjónusta

Kortavelta: 25.359
% af heild: **20,70%**

Gistipjónusta

Kortavelta: 24.310
% af heild: **19,9%**

Verslun

Kortavelta: 18.012
% af heild: **14,7%**

Farþegaflutningar og önnur þjónusta tengd farþegaflutningum

Kortavelta: 15.097 % af heild: **12,3%**

122 þús. kr.

Heimild: Rannsóknasetur verslunarinnar og Ferðamálastofa

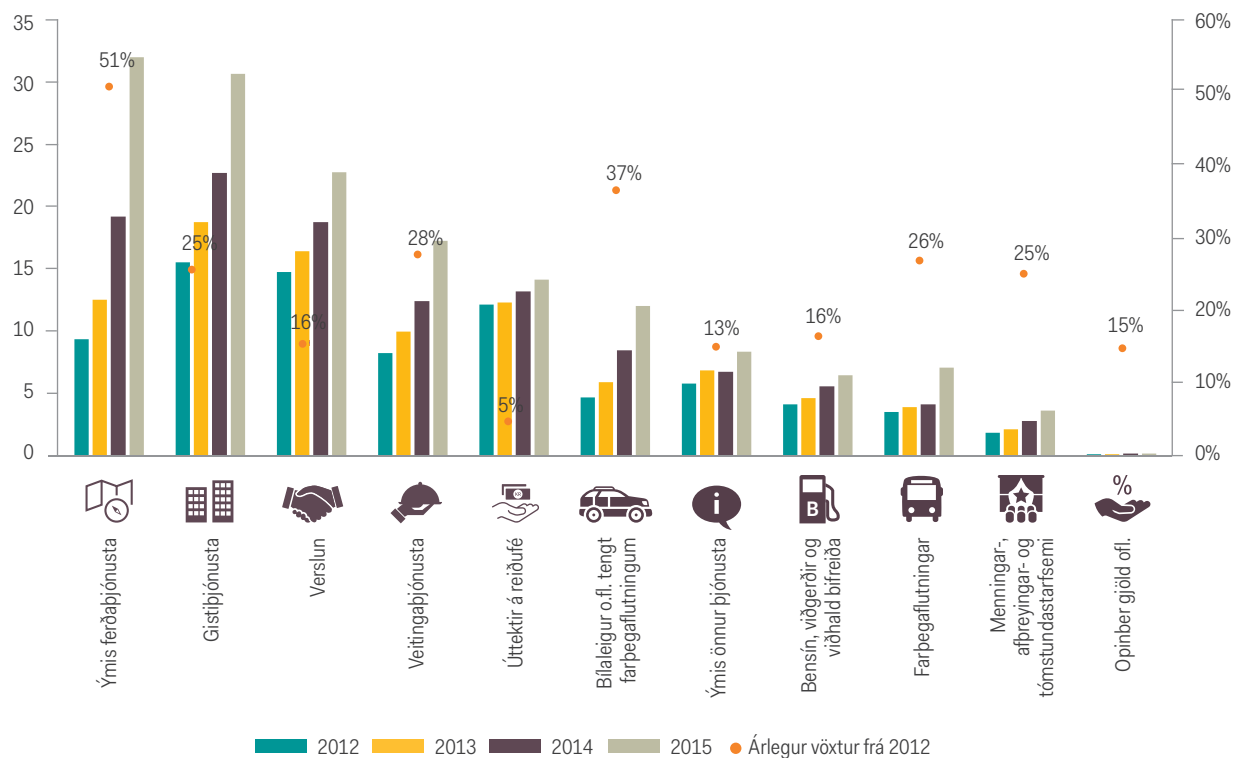

Mest eytt í skipulagðar ferðir og bílaleigur vaxa hratt

Mesta kortavelta erlendra ferðamanna á árinu 2015 fellur í flokkinn ýmis ferðþjónusta en þar undir heyrja skipulagðar ferðir líkt og hvalaskoðun, rútuferðir undir leiðsögn, gönguferðir og aðrar sambærilegar ferðir. Nam kortavelta ferðamanna í ýmissi ferðþjónustu um 32 mö.kr. og hefur þessi liður jafnframt vaxið mest en árlegur vöxtur frá árinu 2012 nemur 51%. Næstmesta kortavelta á árinu 2015 er í gistiþjónustu eða um 30,7 ma.kr. og eru 99,4% þeirrar veltu sem undir þennan lið fellur komin til vegna hótलगistingar. Mikill vöxtur hefur einnig verið í þeim flokki sem bílaleigur falla undir. Bílaleigur standa undir um 99% af veltu þess liðar og nemur árlegur vöxtur frá árinu 2012 um 37%.

Hafa ber í huga að einungis er tekið tillit til kortaveltu sem fer í gegnum íslenska færsluhirða. Þannig er ekki tekið tillit til þeirra sem kaupa gjaldeyri fyrir komuna hingað til lands og greiða með seðlum, þeirra sem kaupa pakkaferðir í gegnum erlendar ferðaskrifstofur eða aðrar erlendar bókunarsíður svo að dæmi séu tekin. Í því samhengi sögðust aðeins 9,6% aðspurðra ferðamanna sem hingað koma bóka pakkaferðir í gegnum íslenska ferðaskrifstofu. Kortaveltutölurnar vanmeta því heildarveltu erlendra ferðamanna í tengslum við ferðalög til Íslands.

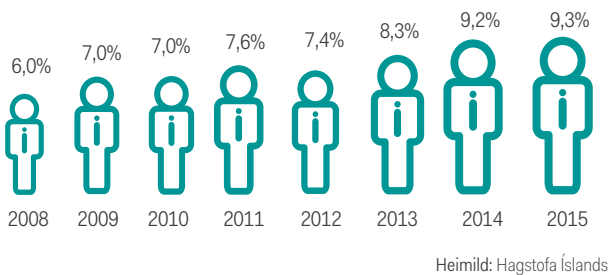
Mynd 24. Kortavelta ferðamanna eftir útgjaldaliðum (í mö.kr. á verðlagi ársins 2015)

Mikil fjölgun starfa í ferðþjónustu

Samhliða miklum vexti í fjölda ferðamanna og gjaldeyristekjum af ferðþjónustu undanfarin ár hefur störfum í greininni fjölgað til muna. Fjölgunin hefur borið uppi stóran hluta þeirrar atvinnusköpunar sem hefur átt sér stað í landinu frá því að hagkerfið fór að taka við sér árið 2010. Í heild fjölgaði störfum í hagkerfinu um 16.300 á tímabilinu frá 2010 til 2015 og eru 5.400 þeirra í ferðþjónustugreinum þ.e. í flutningum með flugi, á ferðaskrifstofum og í rekstri gisti- og veitingastaða. Það má því rekja ríflega eitt af hverju þremur störfum sem skapað hafa í hagkerfinu á þessum tíma til ferðþjónustu. Er þá ótalin þau störf sem vöxtur í öðrum ferðþjónustutengdum greinum hefur skapað s.s. bilaleigum, smásölu, afþreyingu, menningu, tómstundum, verslun og annarri þjónustu.

Mynd 25. Hlutfall ferðþjónustu í heildarfjölda starfandi

Ef einungis eru tekin störf í ofangreindum greinum ferðþjónustunnar, þ.e. í flutningum með flugi, á ferðaskrifstofum og í rekstri gisti- og veitingastaða voru þau 10.800 árið 2008 eða 6,0% af heildarfjölda starfandi í hagkerfinu á þeim tíma. Hefur fjöldinn sem starfar í greininni aukist og hlutfallið hækkað talsvert síðan, en starfandi í greininni voru 17.100 í fyrra eða sem nemur 9,3% af heildarfjölda starfandi á árinu 2015. Má reikna með því að í

Mynd 26. Fjölgun starfandi á tímabilinu 2010-2015

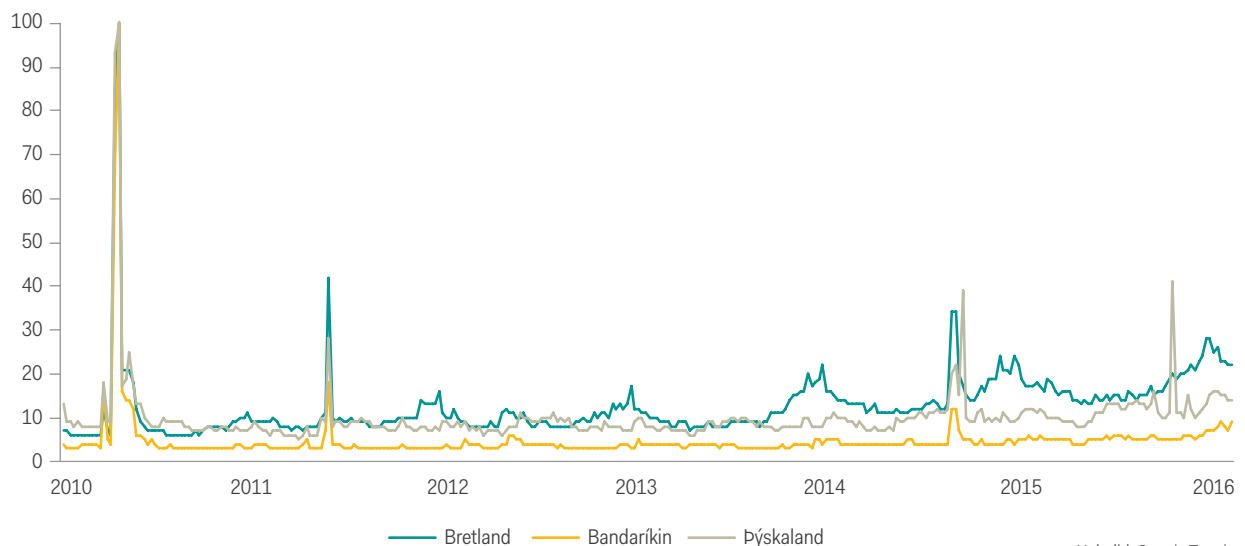

ár fjölgi starfandi í greininni enn frekar og einnig má reikna með því að hlutfall greinarinnar í heildarfjölda starfandi hækki. Líkt og bent hefur verið á er umfang greinarinnar eflaust vanmetið í þessum tölum þar sem ekki er tekið tillit til tengdrar starfsemi. Er því ekki óvarlegt að ætla að meira en einn af hverjum tíu starfandi í hagkerfinu vinni við ferðþjónustu og tengda starfsemi. Ljóst má vera að ferðþjónustan er orðin ein umfangsmesta grein hagkerfisins á íslenskum vinnumarkaði.

Auglýsingagildi veraldarvefs og samfélagsmiðla

Veraldarvefurinn og samfélagsmiðlar hafa vafalítið átt mikinn þátt í uppgangi ferðþjónustunnar undanfarin ár. Sá mikli fjöldi ferðamanna sem hingað kemur auglýsir landið á samfélagsmiðlum með ummælum og ljósmyndum frá dvölinni. Máttur samfélagsmiðla verður hlutfallslega meiri hér á landi en í öðrum ríkjum fyrir þær sakir

Mynd 27. Tíðni „Iceland“ sem leitarorðs

að hér er fjöldi ferðamanna meiri sem hlutfall af heildarfjölda íbúa en gengur og gerist í flestum öðrum löndum. Vöxtur samfélagsmiðla samhliða þeim mikla vexti ferðamanna sem hér hefur verið á undanföllum árum hefur því verið afar heppilegur enda er það mun kostnaðarsamara hlutfallslega fyrir lítil hagkerfi að auglýsa sig á alþjóðlegum vettvangi með hefðbundnum hætti en fyrir þau sem stærri eru. Þannig má með vissu segja að fjölgun ferðamanna hér á landi síðustu ár megi að minnsta kosti að hluta rekja til þess vaxtar sem hefur verið í notkun samfélagsmiðla á sama tíma.

Eldgosið í Eyjafjallajökli á árinu 2010 er í sjálfu sér gott dæmi um mátt auglýsinga en gosið vakti gríðarlega athygli og hefur eflaust átt sinn þátt í að koma Íslandi á kortið í ferðapjónustu á alþjóðavettvangi. Mynd 27 sýnir tíðni leitarorðsins „Iceland“ í hlutfalli við öll önnur leitarorð og kemur þá í ljós að áhuginn var mestur á meðan gosið var í Eyjafjallajökli. Einnig má merkja aukinn áhuga um það leyti sem gosin við Grímsvötn á árinu 2011 og í Bárðarbungu 2014/2015 áttu sér stað. Áhuginn litast því að miklu leyti af eldfjallavirkni landsins yfir tímabilið. Þó svo að ekki sé hægt að tengja auknar vinsældir „Iceland“ sem leitarorðs beint við uppgang ferðapjónustunnar gefur þetta engu að síður vísbendingu um aukna umræðu sem eykur líkur á því að áhugi á að ferðast til landsins vakni.

Samhliða auknum vinsældum Íslands sem áfangastaðar hafa þekktir aðilar ferðast til landsins í auknum mæli. Þeir draga að sér gríðarlega athygli í gegnum samfélagsmiðla og niðurstaðan því oft á tíðum afar verðmæt auglýsing fyrir Ísland. Stórir erlendir kvikmyndaframleiðendur hafa einnig horft hýru auga til Íslands sökum náttúrufegurðar og skattaávilnana stjórnvalda og það hefur

einnig vakið athygli á landi og þjóð ytra. Stjörnur á borð við Justin Timberlake, Beyoncé, Tom Cruise og Justin Bieber hafa vakið töluverða athygli með heimsóknum til Íslands. Erfitt er að mæla nákvæmlega auglýsingagildið sem felst í slíkum heimsóknum en ljóst er að það er umtalsvert.

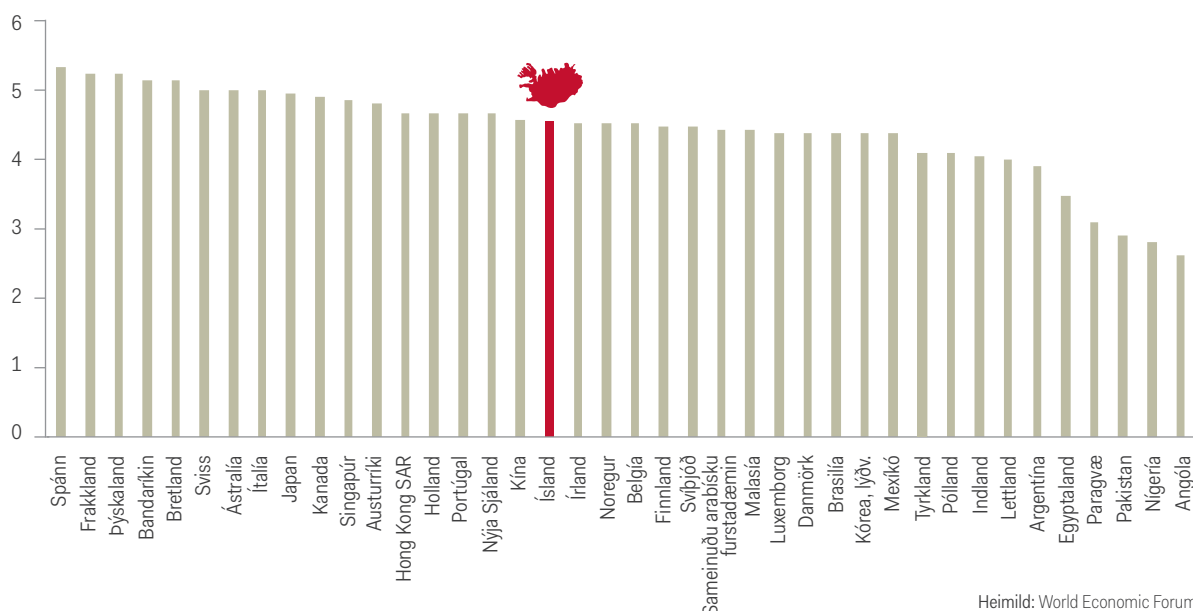
Í 18. sæti yfir samkeppnishæfustu ferðamannastaði heims

Ísland er í 18. sæti af 141 landi yfir samkeppnishæfustu ferðamannalönd heims. Er þetta niðurstöður World Economic Forum í skýrslu sem birt var á síðasta ári. Á mynd 28 má sjá 30 efstu þjóðirnar ásamt völdum þjóðum sem lenda neðar á listanum.

Styrkleikar landsins hvað ferðamannapjónustu varðar eru t.d. mannauður og vinnumarkaðurinn, hvað landið er opið og vel tengt flugumferð og innviðir ferðapjónustunnar hér á landi. Einnig eru öryggi og hreinlæti meðal kosta landsins. Þá kemur það ekki á óvart að náttúran sé styrkleiki landsins sem ferðamannastaðar.

Á móti dregur skortur á menningarlegri afþreyingu nokkuð úr samkeppnishæfni landsins í ferðapjónustu. Einnig dregur verðlag úr samkeppnishæfni ferðapjónustunnar hér á landi en þar lendar landið í sæti 128. Vanþróuð ríki eru efst á þessum lista yfir verðlag og þau þróaðri raða sér neðar. Er það í raun eðlilegt og þannig kostur fyrir íbúa landsins að vera ekki ofar á listanum. Af löndum sem eru fyrir neðan Ísland á listanum yfir samkeppnishæfni hvað verðlag varðar eru t.d. Noregur, Danmörk, Svíþjóð, Ítalía, Bretland, Sviss og Frakkland.

Mynd 28. Samkeppnishæfustu ferðamannastaðir heims

Mikil fjárfesting í ferðþjónustu

Aukning erlendra ferðamanna hefur gerbreytt starfsumhverfi íslensku ferðþjónustunnar. Hefur þurft að ráðast í mikla fjárfestingu innan greinarinnar til að þjónusta aukinn fjölda eins og best verður á kosið. Þannig hefur gistiþjónusta í landinu rúmlega tvöfaldað umfang sitt og er svipaða sögu að segja af bílaleigum og flestöllum vörum og þjónustu sem tengjast ferðþjónustunni á Íslandi með einum eða öðrum hætti. Gangi spá okkar um fjölgun ferðamanna eftir er útlit fyrir að framhald verði á þessari þróun á árinu 2016 og að ferðþjónustan haldi áfram að styrkja stoðir sínar sem ein af lykiltáknugreinum íslensks efnahagslífs.

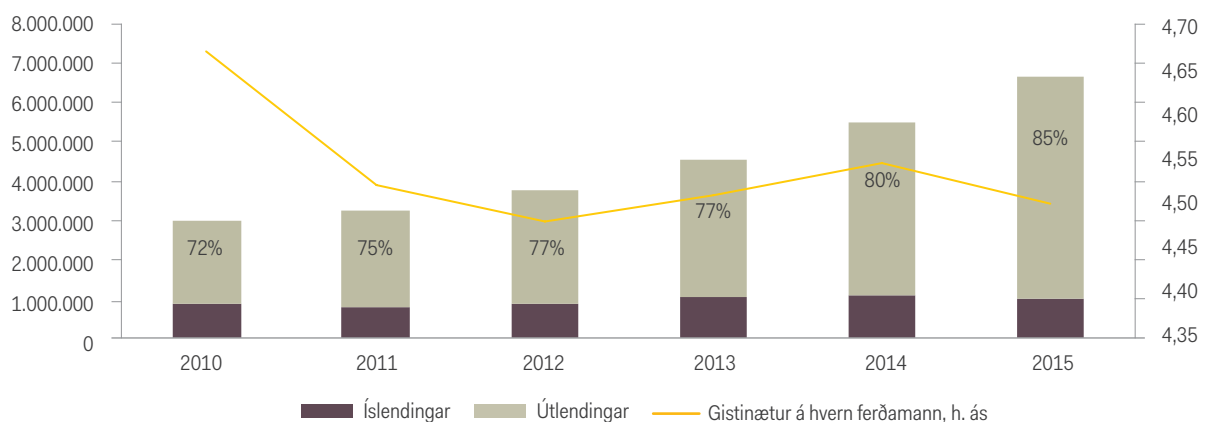
Aukin áhrif erlendra ferðamanna á gistiþjónustu

Erlendir ferðamenn hafa lengi verið mikilvægir íslenskrum gistiþjónustu en undanfarið hefur mikilvægi þeirra aukist til muna. Á tímabilinu frá 1998 til og með 2010 var hlutfall seldra gistinóta

til erlendra ferðamanna tæplega 69% og því um 31% allra gistinóta seldar til Íslendinga. Á mynd 29 má sjá hvernig hlutfall seldra gistinóta til erlendra ferðamanna eykst frá árinu 2010 til ársins 2015. Hlutfallið nam 85% á árinu 2015 og hefur því vaxið um 13 prósentustig frá árinu 2010. Hlutfall Íslendinga er um 15% um þessar mundir og hefur því minnkað um rúmlega helming frá árinu 2010.

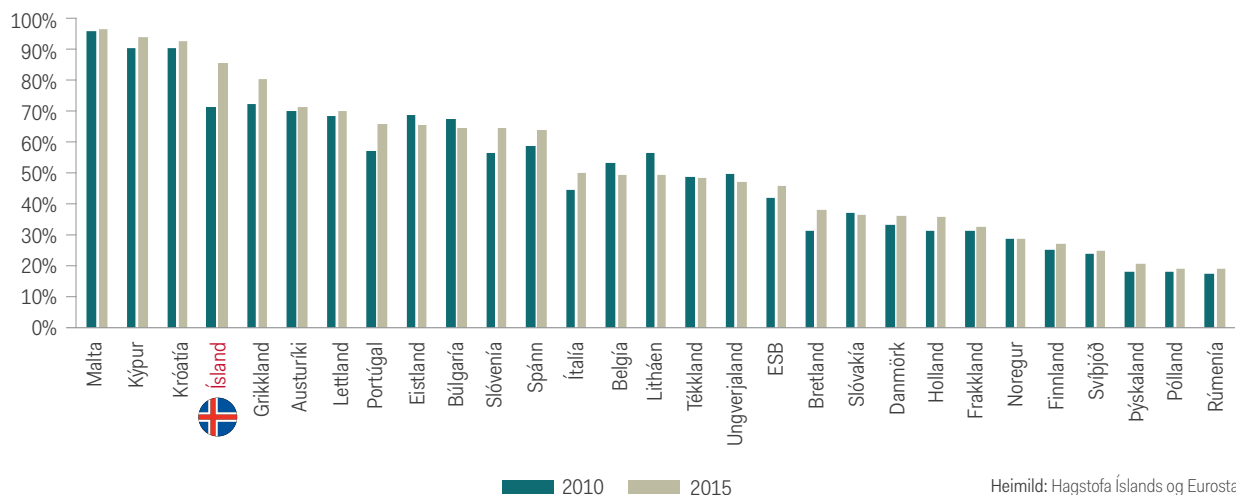
Þegar hlutfall seldra gistinóta til erlendra ferðamanna er skoðað í erlendum samanburði sést að svo hátt hlutfall seldra gistinóta til erlendra aðila er ekki algengt. Í rauninni er það svo að sé tekin samtala seldra gistinóta til erlendra aðila allra þjóða innan Evrópusambandsins nema þær minna en helmingi allra seldra gistinóta eða um 46%. Innlendir aðilar hafa því meiri áhrif en þeir erlendu á gistiþjónustu innan Evrópusambandsins. Undirstrikar það sérstöðu íslenskrar ferðþjónustu hvað þennan mælikvarða varðar og jafnframt mikilvægi erlendra ferðamanna fyrir greinina.

Mynd 29. Fjöldi gistinóta um allt land og gistinætur á hvern ferðamann

Heimild: Hagstofa Íslands og Ferðamálastofa

Mynd 30. Hlutfall seldra gistinóta til útlendinga

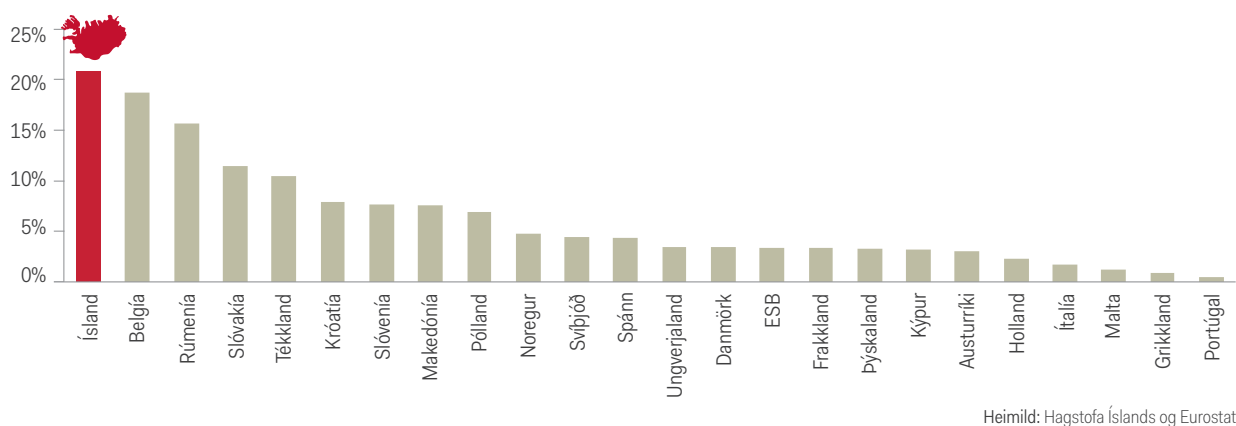
Heimild: Hagstofa Íslands og Eurostat

Vöxtur gistinguþjónustunnar á Íslandi einstakur í alþjóðlegum samanburði

Fjöldi seldra gistinguþátta á öllum gistinguþáttaum landsins var um 6,67 milljónir á árinu 2015 og jókst um 21,5% frá 2014. Þegar vöxtur íslenskrar gistinguþjónustu er settur í erlent samhengi sést hve mikill hann er. Seldar gistinguþætur fyrstu 10 mánuði ársins 2015 voru um 21% fleiri en yfir sömu mánuði á árinu 2014 og er Ísland eina þjóðin, samkvæmt gögnum Eurostat, þar sem aukningin yfir tímabilið nemur meira en 20%. Vöxtur í seldum gistinguþáttaum allra þjóða Evrópusambandsins samanlagt nam til að mynda um 3% yfir sama tímabil. Vöxtur seldra gistinguþátta í Belgíu og Rúmeníu kemst hvað næst Íslandi yfir áðurgreint tímabil. Séu tölur Eurostat varðandi seldar gistinguþætur skoðaðar lengra aftur í tímann verður vöxturinn á Íslandi meira afgerandi og því ekki að sjá að Ísland eigi sér hliðstæðu meðal helstu Evrópuþjóða hvað vöxt gistinguþjónustunnar varðar.

heildarfjöldi gistinguþátta erlendra ferðamanna á árinu 2015 og er restin, eða um 32%, því óskráðar gistinguþætur. Þegar horft er yfir tímabilið frá 2010 til 2015 sést að hlutur óskráðra gistinguþátta hefur vaxið mest eða um tæp 3% og hlutur annars konar gistinguþjónustu næstmest eða um rúmlega 2%. Hlutur hótela hefur yfir sama tímabil dregist saman um tæp 5%. Með tilkomu deiliahagkerfisins sem vaxið hefur hratt undanfarið hefur óskráð gisting ef til vill orðið meira aðlaðandi en áður. Hefur það m.a. valdið því að hlutur óskráðrar gistingar hefur stækkað. Samkvæmt rannsókn Háskólans á Bifröst á umfangi íbúðagistingar í ferðþjónustu eru um 80–90% slíkra gistinguþátta í Reykjavík án tilskilinnar leyfa og ná þ.a.l. tölur Hagstofunnar ekki yfir slíka gistingu. Fjallað er nánar um deiliahagkerfið í kaflanum *Gistinguþjónusta innan deiliahagkerfisins vex hratt*.

Mynd 31. Breyting á seldum gistinguþáttaum janúar-október 2015 m.v. janúar-október 2014 (%)

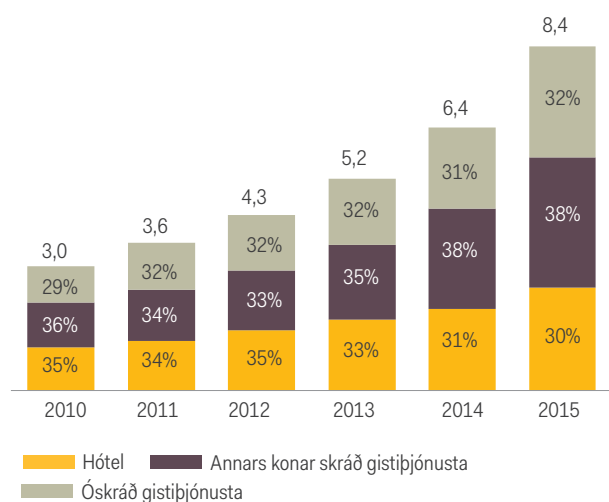

Fjöldi gistinguþátta hefur aukist um tæplega 3,67 milljónir frá árinu 2010 eða 122% sem nemur 17,3% árlegum vexti. Nemur árlegur vöxtur gistinguþátta sem seldar eru til Íslendinga 3% og erlendra ferðamanna rúmlega 17%. Til samanburðar hefur ferðamönnum fjölgað um 22,4% árlega frá árinu 2010. Þar sem ferðamönnum hefur fjölgað hlutfallslega meira en seldum gistinguþátta til útlendinga má ætla að ferðamenn séu ýmist að gista skemur eða nýta sér annars konar gistingu sem ekki er talin af Hagstofunni (óskráð gisting). Getur það til dæmis verið gisting í gegnum deiliahagkerfið í húsnæði í einkaeigu, gisting hjá skyldmennum eða kunningjum o.fl. Kemur þetta einnig fram þegar fjöldi gistinguþátta á hvern ferðamann er skoðaður en þeim hefur fækkað frá árinu 2010.

Annarskonar gisting vex hraðar en hótलगisting og um þriðjungur er „óskráð gisting“

Ferðamálastofa hefur kannað dvalarlengd erlendra ferðamanna nokkur ár aftur í tímann. Sé tekið meðaltal af svörum erlendra ferðamanna í þeim könnunum kemur í ljós að þeir dvelja um 6,6 nætur á Íslandi. Sé sú tala margfölduð með fjölda ferðamanna á hverju ári er hægt að áætla heildarfjölda gistinguþátta erlendra ferðamanna hér á landi og er þannig hægt að meta umfang óskráðra gistinguþátta. Kemur þá í ljós að skráðar gistinguþætur nema um 68% af

Mynd 32. Gistinguþætur erlendra ferðamanna í milljónum eftir tegund gistingar

Landsbyggðin sækir í sig veðrið

Aukið vægi erlendra ferðamanna í gistingu er drifið áfram af landsbyggðinni. Þetta kemur nokkuð greinilega fram á mynd 33. Þegar höfuðborgarsvæðið er skoðað sést að hlutfall erlendra ferðamanna er nokkuð stöðugt frá árinu 2010, í kringum 89%. Á árunum fyrir hrun var hlutfallið einnig svipað og því ljóst að hlutfall seldra gistingu til erlendra ferðamanna hefur lengi verið hátt á höfuðborgarsvæðinu.

Ef horft er á landsbyggðina kemur í ljós að þeir landshlutar sem eru næst höfuðborgarsvæðinu eru alla jafnan með hærri hlutfall en þeir sem eru fjær. Suðurnes eru með nokkuð hátt hlutfall í samanburði við aðra landshluta en hlutfallið þar var 80% á árinu 2014. Suðurlandið er með næsthæsta hlutfallið á landsbyggðinni eða 77% og hefur það vaxið um 25 prósentustig frá árinu 2000. Nýlega hefur mikill vöxtur orðið í gistingu til erlendra ferðamanna á Vesturlandi, Norðurlandi vestra og á Vestfjörðum og hefur hlutfall seldra gistingu til erlendra ferðamanna á þessum stöðum vaxið um 30, 24 og 19 prósentustig frá árinu 2010. Á Vesturlandi, Norðurlandi vestra og á Vestfjörðum hefur hlutfallið nýlega (ýmist á árinu 2011 eða 2012) farið yfir 50% og var því lengi vel yfir helmingur gistingu í þessum landshlutum seldur til Íslendinga. Aukin áhrif erlendra ferðamanna á landsbyggðinni leyna sér því ekki.

Árstíðarsveifla ennþá vandamál á landsbyggðinni

Á mynd 34 sést hvernig seldar gistingu skiptast niður á árstíðir¹ og landshluta. Voru um 6,67 milljónir gistingu seldar um allt land á árinu 2015 og af þeim voru um 2,82 milljónir eða um 42% allra gistingu seldar á höfuðborgarsvæðinu. Á landsbyggðinni voru um 3,85 milljónir gistingu seldar eða 58% af heildinni. Um 55% allra gistingu voru seldar í júní, júlí og ágúst um allt land og er hlutfall seldra gistingu yfir sumarmánuðina mun hærri á landsbyggðinni

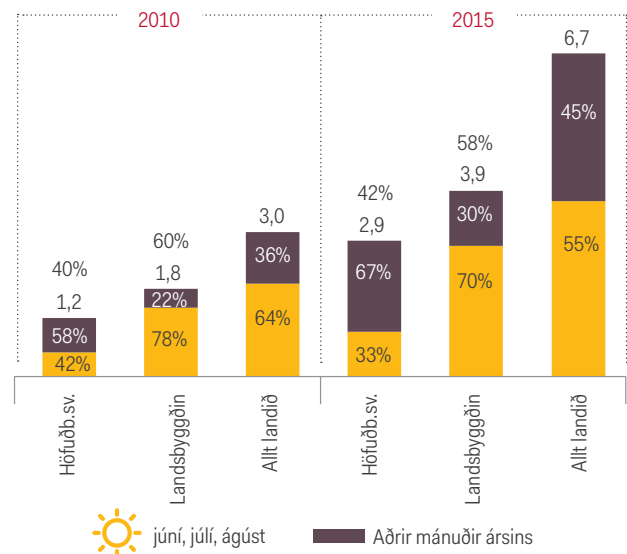
¹Tölur um seldar gistingu allra gististaða eftir mánuðum fyrir árið 2015 voru ekki tiltækar á Hagstofunni þegar þetta var ritað. Var því miðað við sömu árstíðarskiptingu á árinu 2015 og á árinu 2014. Því má gera ráð fyrir að árstíðarsveiflur séu lægri á árinu 2015 en gefið er til kynna á mynd 34.

en á höfuðborgarsvæðinu. Þannig voru 70% allra gistingu seldar í áðurgreindum mánuðum á landsbyggðinni á meðan hlutfallið nam 33% á höfuðborgarsvæðinu. Ef gistingu yfir dreift jafnt á alla mánuði stæði hlutfallið fyrir júní, júlí og ágúst í 25% en almennt ferðast flestir ferðamenn í þessum mánuðum og því edlilegt að þeir vegi þyngra en aðrir. Árstíðarsveifla er því ekki vandamál á höfuðborgarsvæðinu.

Á landsbyggðinni er árstíðarsveifla hinsvegar vandamál. Þar hefur náðst árangur og hefur hlutfall seldra gistingu yfir sumarmánuðina farið úr 78% í 70% frá árinu 2010 en betur má ef duga skal. Þegar landsbyggðin er skoðuð sést að árstíðarsveiflan er hvað mest á Vestfjörðum, Austurlandi og á Norðurlandi vestra en þar er hlutfall seldra gistingu í júní, júlí og ágúst á bilinu 78-82%.

Mynd 34. Fjöldi gistingu (í milljónum) eftir landshlutum og árstíðarsveifla

% hlutfall af heildarfjölda seldra gistingu

Heimild: Hagstofa Íslands

Mynd 33. Hlutfall seldra gistingu til erlendra ferðamanna eftir landshlutum

Heimild: Hagstofa Íslands

Minni árstíðarsveifla og betri nýting í nálægð við höfuðborgarsvæðið

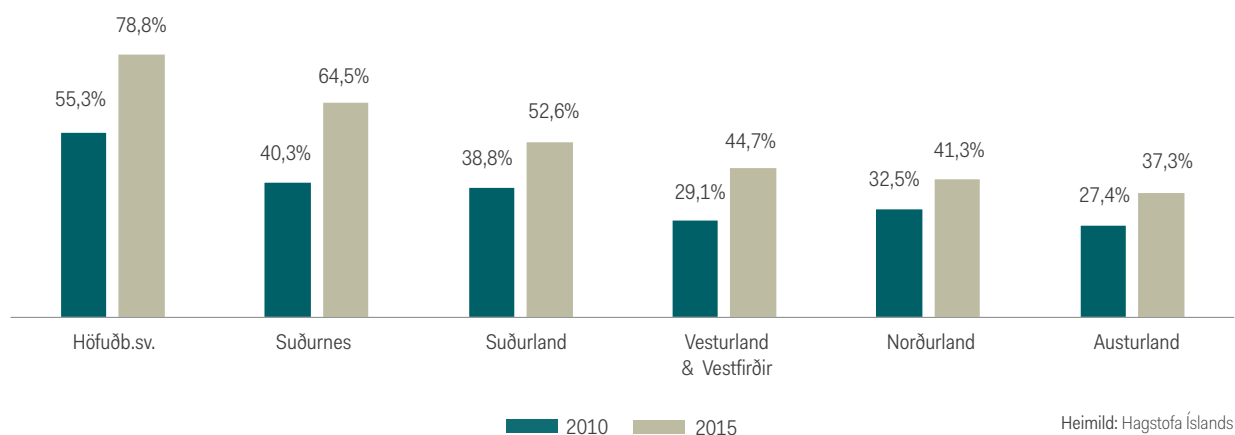
Suðurland er með flestar seldar gistinætur eða um 1,2 milljónir sem nemur um 18% af seldum gistinóttum á árinu 2015. Í öðru og þriðja sæti koma svo Norðurland eystra og Austurland með 13% og 9% af seldum gistinóttum á árinu 2015.

Ekki eru tiltækar upplýsingar um nýtingu á öllum tegundum gististaða fyrir árið 2015 þegar þessi skýrsla er rituð og verður því nýting hótélherbergja notuð til viðmiðunar. Sést þar að þeir landshlutar sem eru með hæstu nýtinguna eru jafnframt þeir sem eru með minnstu árstíðarsveifluna þ.e. höfuðborgarsvæðið og Suðurnes. Nýting hótélherbergja á höfuðborgarsvæðinu var 78,8% og 64,5% á Suðurnesjum. Hefur nýtingin jafnframt aukist mest í þessum landshlutum frá árinu 2010 eða um 23,5 prósentustig á höfuðborgarsvæðinu og um 24,2 prósentustig á Suðurnesjum. Nýtingin er svo lægri í þeim landshlutum þar sem árstíðarsveiflan er meiri þ.e. á Vesturlandi og Vestfjörðum, Norðurlandi og Austurlandi.

Þegar nýtingin er skoðuð eftir mánuðum árin 2010 og 2015 sést hvernig hún hefur færst upp á við í öllum landshlutum. Yfir sumarmánuðina hefur nýtingin hækkað mest á Suðurnesjum og minnst á Norðurlandi. Yfir aðra mánuði hefur nýtingin hækkað mest á höfuðborgarsvæðinu og á Suðurnesjum en minnst á Austurlandi og Norðurlandi.

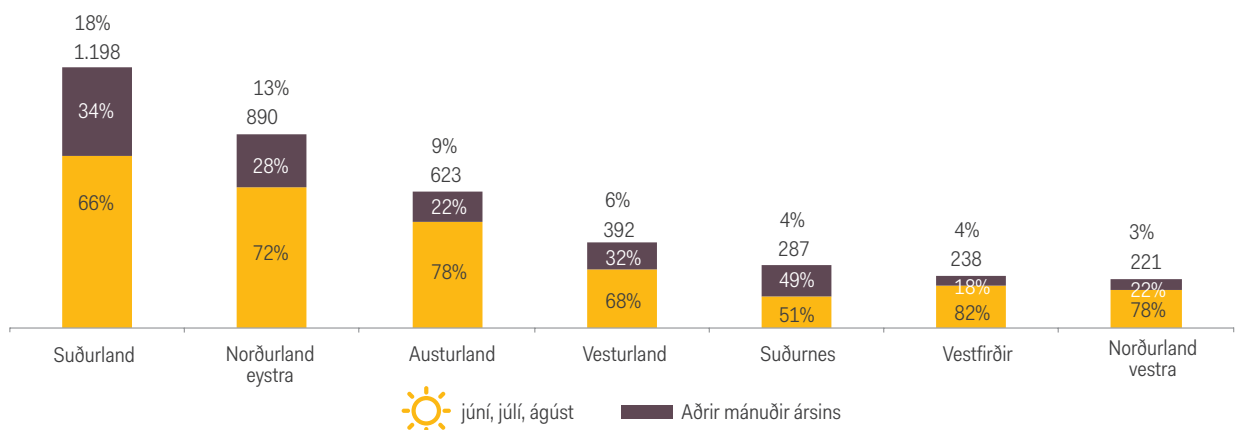
Fjöldi ferðamanna hefur lengi haft ráðandi áhrif á hótélmarkaðinn, líkt og aðra gistiþjónustu, en undanfarin fimm ár hafa áhrifin aukist til muna og hefur markaðurinn vaxið með áður óþekktum hraða. Mælingar Hagstofunnar á seldum gistinóttum sýna að á tímabilinu frá 2000 til 2010 var hlutfall seldra gistinóttanna til útlendinga rúmlega 79%. Á árinu 2011 byrjar þetta hlutfall að hækka og á árinu 2015 voru tæplega 89% allra gistinóttanna seldar til útlendinga. Á árinu 2015 seldu hótélin um 2,96 milljónir gistinóttanna og fjölgaði þeim um tæplega 650 þúsund eða 28,1% frá fyrra ári. Sala á gistinóttum til

Mynd 35. Nýting hótélherbergja eftir landshlutum á árinu 2015

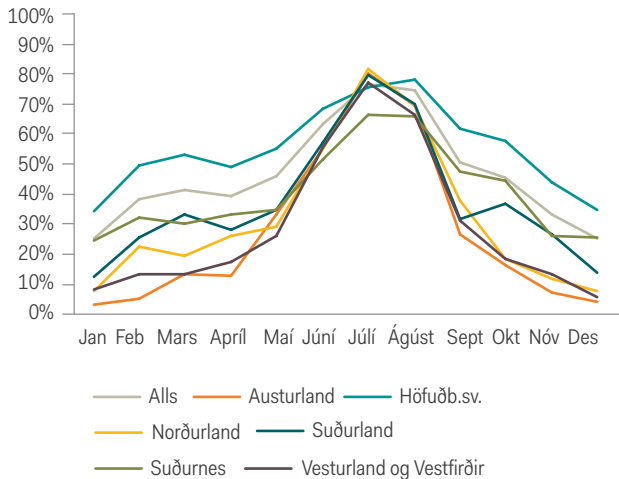

Mynd 36. Fjöldi gistinóttanna (í þúsundum) á landsbyggðinni eftir landshlutum á árinu 2015 og árstíðarsveifla

% hlutfall af heildarfjölda seldra gistinóttanna

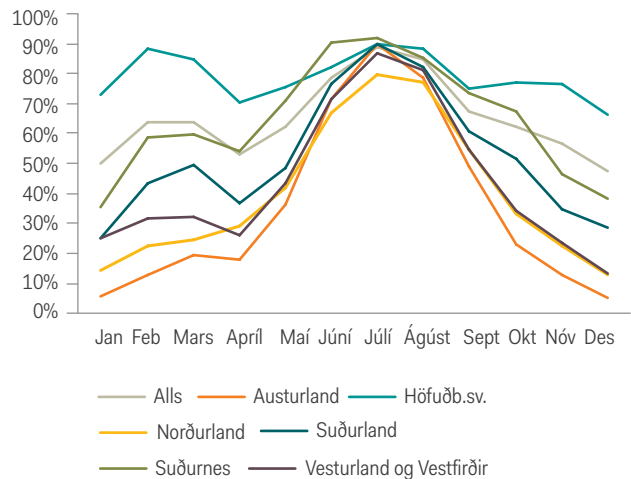

Mynd 37. Nýting hótelherbergja eftir mánuðum og landshlutum á árinu 2010

Heimild: Hagstofa Íslands

Mynd 38. Nýting hótelherbergja eftir mánuðum og landshlutum á árinu 2015

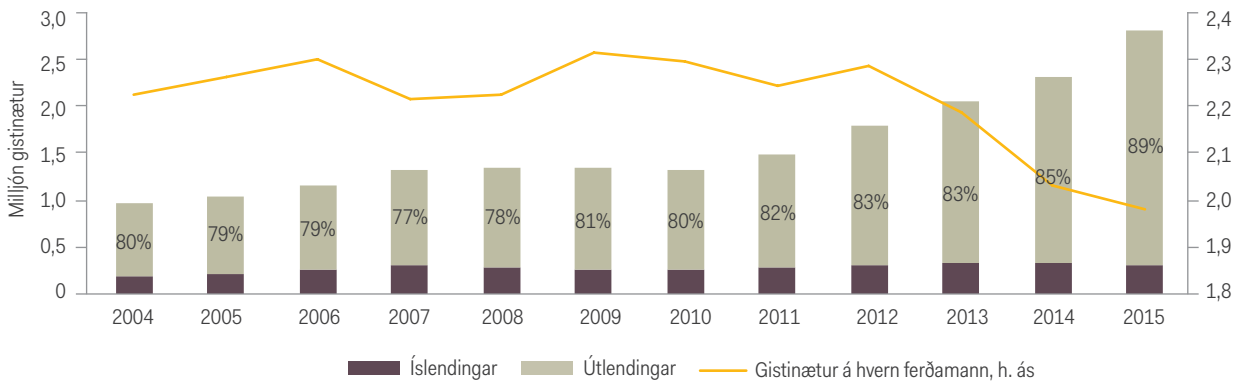

Heimild: Hagstofa Íslands

Íslendinga fækkaði um rúmlega 6,5 þúsund og um 655 þúsund fleiri gistinætur voru seldar til erlendra ferðamanna á árinu 2015. Standa erlendir ferðamenn því alfarið undir þeim vexti sem varð á hótélmarkaðnum á árinu 2015. Sýna þessar tölur með óyggjandi hætti hvernig vöxtur hótélmarkaðsins er drifinn áfram af auknum fjölda ferðamanna hingað til lands.

Fjöldi seldra gistinóta á hótélum á hvern ferðamann minnkar á árunum 2011, 2013, 2014 og 2015 og eru ferðamenn því að nýta sér annars konar gistiþjónustu í auknum mæli. Hangir þetta saman við þá þróun sem sýnd er á mynd 32 þar sem hlutdeild hótela í heildarfjölda gistinóta lækkar einnig á áðurgreindum árum.

Mynd 39. Fjöldi gistinóta á hótélum um allt land og gistinætur á hvern ferðamann

Heimild: Hagstofa Íslands og Ferðamálastofa

Hótelmarkaðurinn á höfuðborgarsvæðinu

Fjölgun hótelherbergja hefur aldrei verið meiri á einu ári eins og árið 2015. Samkvæmt Hagstofunni komu 872 ný herbergi á hótelmarkaðinn á árinu og munar þar mest um opnun Fosshótel Reykjavíkur, Kea hótelin, Hótel Skugga og Hótel Storm. Miðbæjarhótel opnaði Hótel Miðgarð og Hótel Vellir var opnað í Hafnarfirði. Nokkur hótél fóru í framkvæmdir og fjölgðu herbergjum og má þar nefna Hótel Klett og Icelandair hótél Marina. Fjölgun hótelherbergja á höfuðborgarsvæðinu nam 26,3% á árinu 2015 sem er mesta fjölgun svo langt sem mælingar ná. Þrátt fyrir sögulega aukningu hótelherbergja fjölgaði ferðamönnum hlutfallslega meira, eða um 30,2%, og hækkaði nýting hótelherbergja á árinu 2015 úr 77,6% í 78,8% fyrir vikið.

Enn dregur úr árstíðarsveiflu í nýtingu

Dregið hefur úr árstíðarsveiflu í komu erlendra ferðamanna hingað til lands og hefur það haft góð áhrif á nýtingu hótela. Þannig verður fjárfesting í hótelmarkaðnum arðbærari en ella. Enn er þó árstíðarsveiflan umtalsverð og sérstaklega á hótélum utan höfuðborgarsvæðisins. Er það sérstakt umhugsunarefni hvernig draga megi úr sveiflunni þannig að þær fjárfestingar nýtist betur.

Alla tíð hafa miklar árstíðarsveiflur einkennt hótelmarkaðinn. Nýting á sumrin hefur náð allt að 90% en á veturna hefur hún farið allt niður í 30%. Á undanfönum fjórum árum hefur nýtingin hækkað hratt yfir vetrarmánuðina. Dæmi eru um að hótél séu nánast nýtt upp að þolmörkum á höfuðborgarsvæðinu megnið af árinu.

Fjárfesting í hótelgeiranum hefur aukist mikið á undanfönum árum samhliða aukinni eftirspurn. Fjárfesting í hótelvefnum er hinsvegar tímafrekt ferli og bregst framboðið því við breytingum í eftirspurn með ákveðinni töf. Eins og sjá má er nýting yfir vetrarmánuðina, t.d. febrúar og mars orðin viðlíka og á háannatíma ferðaþjónustunnar yfir sumarið. Það er talsverð breyting frá því sem áður var. Árið 2010 var nýting í mars t.d. 53% en nýtingin í sama mánuði á árinu 2015 var 84,8%.

Það tekur lengri tíma að gera hugmynd um hótél að veruleika en að gera hugmynd að fríi að veruleika. Af þessari ástæðu, meðal annarra, hefur myndast umframeftirspurn eftir gistingu sem m.a. hefur verið mætt með deiliahagkerfinu. Það hefur að einhverju leyti virkað sem sveiflujafnari á þá holskeflu ferðamanna sem hingað hefur komið undanfarið.

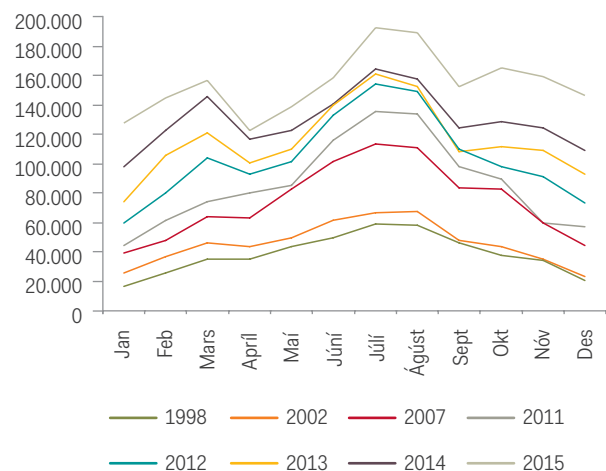
Á árinu 2014 fjölgaði hótelherbergjum um 217 og um 874 á árinu 2015. Fjöldi seldra gistinguá á höfuðborgarsvæðinu jókst samhliða þessari aukningu og hélst nýtingarhlutfallið hátt og var um 90% yfir sumarið.

Mynd 40. Nýting hótelherbergja eftir mánuðum

Heimild: Hagstofa Íslands

Mynd 41. Seldar gistinguætur á hótélum á höfuðborgarsvæðinu

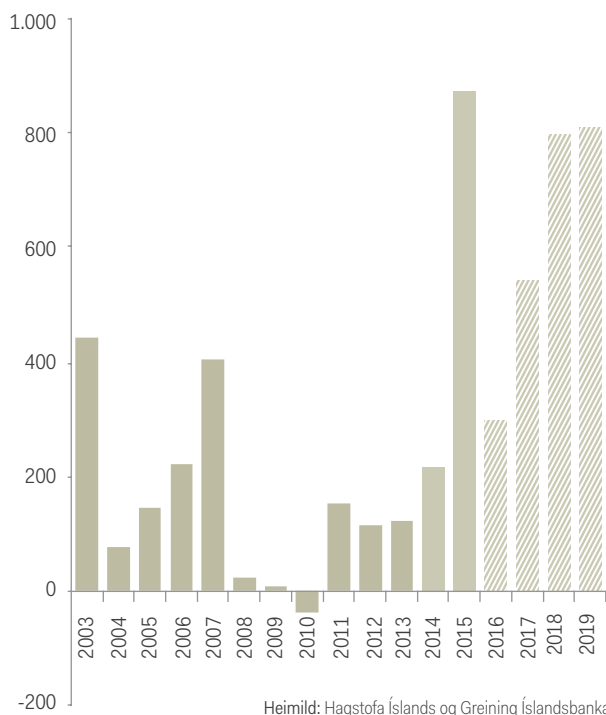
Heimild: Hagstofa Íslands

Er komið nóg af hótélum á höfuðborgarsvæðinu?

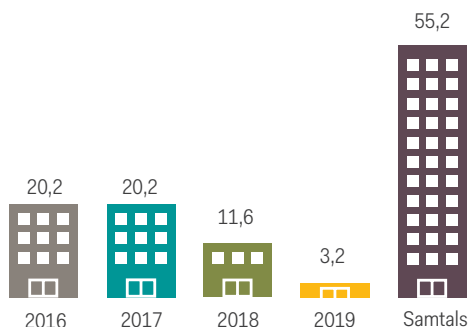
Til að leggja mat á hvort framboð hótélherbergja muni aukast í takt við þörf þarf að para saman þann fjölda nýrra hótélherbergja sem eru á áætlun (breyting í framboði) við áætlaða fjölgun ferðamanna (breyting í eftirspurn). Gangi spá okkar eftir munu rúmlega 1,6 milljónir ferðamanna koma til landsins á árinu 2016 og er það 29% aukning frá árinu 2015. Hins vegar er áætlað að 290 ný hótélherbergi komi á markaðinn 2016 sem nemur 5,8% aukningu á framboði hótélherbergja. Enn eitt árið má því telja ólíklegt að aukið framboð haldi í við aukna eftirspurn. Mun því tvennt gerast; nýting hótélherbergja mun að öllum líkindum verða hærrí á árinu 2016 en á árinu 2015 og stærri hluti ferðamanna leita í aðra gistingu en hótélgistingu.

Á mynd 42 má sjá fjölda hótélherbergja sem áætlað er að komi á hótélmarkaðinn á næstu árum. Áætlunin byggir á fréttum og samtölum við aðila á hótélmarkaðnum. Ef horft er til næstu ára má ætla að hótélherbergjum fjölgi samtals um 2.450 til ársins 2019 að því gefnu að öll verkefni á áætlun komi til framkvæmda. Er heildarfjárfesting þessara verkefna áætluð rúmlega 55 ma.kr. Hafa ber í huga að þessi hótélherbergi eru mislangt komin og alls óvíst að þau muni öll rísa en til þess þyrftu m.a. skipulagsyfirlönd að samþykkja skipulagsbreytingar þar sem þörf krefur og fjárfestar að klára fjármögnun verkefnanna. Á þessu ári er áætlað að um 298 ný hótélherbergi komi á markaðinn sem er um 66% færri herbergi en komu á markaðinn á árinu 2015. Fjárfesting á árinu verður rúmlega 20,2 ma.kr. vegna þessa sem er 7,5% af áætlaðri atvinnuvegafjárfestingu í hagkerfinu á þessu ári.

Mynd 42. Fjöldi nýrra hótélherbergja í Reykjavík á ári – áætlaður fjöldi 2016-2019

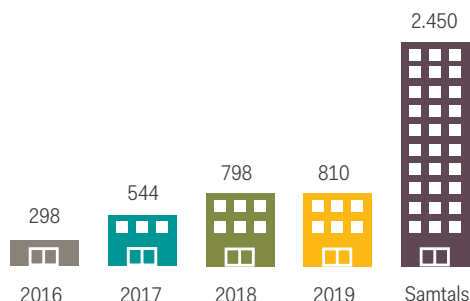

Mynd 43. Fjárfesting í hótélum á höfuðborgarsvæðinu á næstu árum (í mö. kr.)

Heimild: Hagstofa Íslands og Greining Íslandsbanka

Mynd 44. Áætluð viðbót hótélherbergja á höfuðborgarsvæðinu á næstu árum

Heimild: Hagstofa Íslands og Greining Íslandsbanka

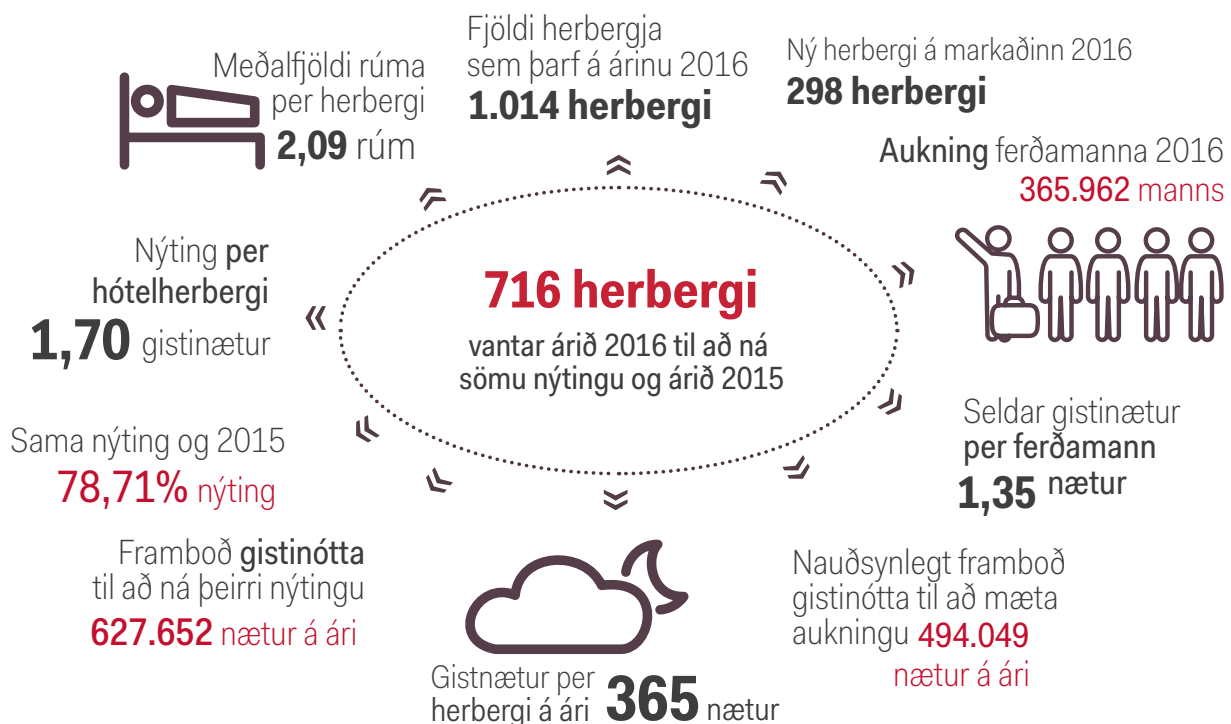
Útlit fyrir að þrýstingur á nýjar hótélbyggingar muni aukast

Við reiknum með því að fjölgun ferðamanna í ár verði talsvert umfram fjölgun hótélherbergja. Til að mæta fjölgun ferðamanna á árinu og viðhalda óbreyttri hótelnýtingu er það mat okkar að þörf sé á 1.397 nýjum hótélherbergjum en líkt og áður sagði er von á 298 herbergjum á árinu. Að þessu sögðu eru líkur á að einungis verði komið til móts við sem svarar 21% af þörfinni. Til einföldunar er ekki tekið tillit til annars konar gistiþjónustu og er einnig gert ráð fyrir að ferðavenjur erlendra ferðamanna muni haldast óbreyttar að öllu öðru leyti. Mun þetta eflaust leiða til þess að nýting hótela muni aukast enn frekar og að eftirspurn eftir öðrum gistimöguleikum

muni vaxa. Þetta mun þannig t.d. leiða til vaxtar deilihagkerfisins og enn meiri þrýstings þess á verð íbúða á helstu gististöðum ferðamanna.

Nýting á hótélum á höfuðborgarsvæðinu hefur verið mjög góð undanfarið. Gangi ofangreindar spár eftir mun nýting á hótélum aukast enn og vera í sögulegu hámarki á árinu 2016. Mikið af hótélherbergjum eru í bígerð á höfuðborgarsvæðinu á næstu 4 árum og mun þróun á fjölda ferðamanna til landsins á þeim tíma áfram verða ráðandi þáttur í því hvort að hagkvæmt sé að byggja.

Mynd 45. Hvað þarf mörg ný herbergi til þess að mæta fjölgun ferðamanna 2016?

Hvert stefnir hótelferðingurinn á höfuðborgarsvæðinu á næstu árum?

Til að leggja nákvæmara mat á þróun hótelferðingurinn á höfuðborgarsvæðinu á næstu árum er stuðst við þrjár sviðsmyndir sem gera ráð fyrir mismunandi þróun á helstu áhrifaþáttum. Sviðsmynd I gerir ráð fyrir að fjölgun ferðamanna verði áfram umtalsverð þó að nokkuð dragi úr hlutfallslegum vexti næstu árin. Er í þessari sviðsmynd gert ráð fyrir 2.450 nýjum hótelferðingum á næstu fjórum árum. Sviðsmynd II gerir ráð fyrir samdrætti í fjölda ferðamanna á næsta ári sem gæti orðið ef ferðapjónustan yrði fyrir áfalli af einhverju tagi s.s. vegna náttúruhamfara eða efnahagsniðursveiflu. Sviðsmynd III gerir svo ráð fyrir að talsvert dragi úr fjölgun ferðamanna á næstu árum og mun meira en gert er ráð fyrir í sviðsmynd I.

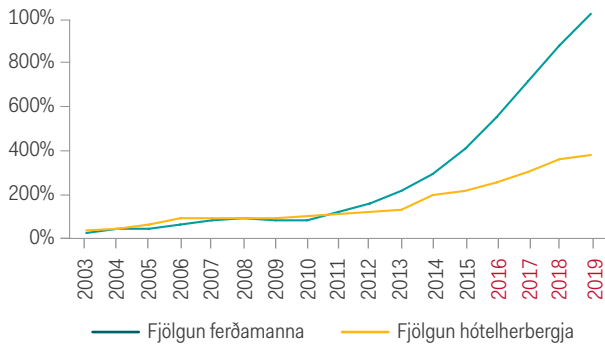
Ef horft er til uppsafnaðrar fjölgunar hótelferðingja og ferðamanna frá árinu 2003 miðað við sviðsmynd I mun fjöldi ferðamanna aukast talsvert umfram framboð hótelferðingja. Sé miðað við sviðsmynd III

hangir fjölgun þessara tveggja breyta betur saman. Í ljósi óvissu um fjölgun ferðamanna á næstu árum er áhugavert að skoða næmni hótelferðingurinn fyrir fjölda ferðamanna. Miðað við sviðsmynd I þá mun nýting og meðalverð hótelferðingja halda áfram að hækka næstu tvö ár en lækka svo á árinu 2019.

Miðað við þessa sviðsmynd annar framboð hótelferðingja ekki eftirspurn og myndu því ferðamenn áfram nýta sér í auknum mæli annarskonar gistingu. Sviðsmynd I hefur í för með sér mikla nýtingu á hótelferðingum höfuðborgarsvæðisins öll árin ásamt háu meðalverði og stækkun deiliahagkerfisins.

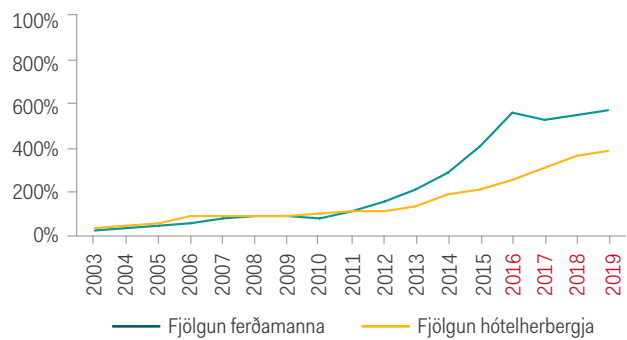
Miðað við sviðsmynd III má gera ráð fyrir því að nýting hótelferðingja myndi ná jafnvægi í kringum 75% að því gefnu að öll hótél á áætlun verði byggð.

Mynd 46. Sviðsmynd I – uppsöfnuð fjölgun ferðamanna og hótelferðingja frá árinu 2003

Heimild: Hagstofa Íslands, Ferðamálastofa og Greining Íslandsbanka

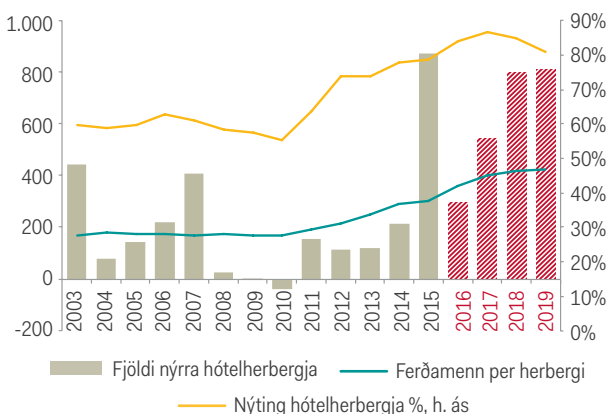
Mynd 47. Sviðsmynd II – uppsöfnuð fjölgun ferðamanna og hótelferðingja frá árinu 2003

Heimild: Hagstofa Íslands, Ferðamálastofa og Greining Íslandsbanka

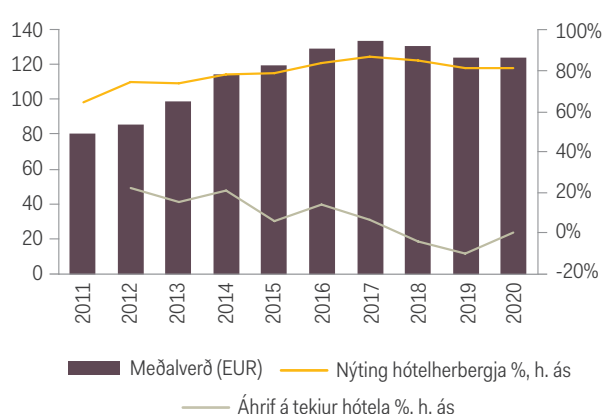
Sviðsmynd I – mikil aukning næstu ár	2016	2017	2018	2019	Samtals
Fjölgun ferðamanna %	29%	25%	20%	15%	
Fjölgun ferðamanna	365.962	406.975	406.975	366.278	1.546.190
Fjölgun hótelferðingja	298	544	798	810	2.450
Ferðamenn per herbergi	1.228	748	510	452	631

Mynd 48. Sviðsmynd I – fjöldi nýrra hótelferðingja og nýting

Heimild: Hagstofa Íslands, Ferðamálastofa og Greining Íslandsbanka

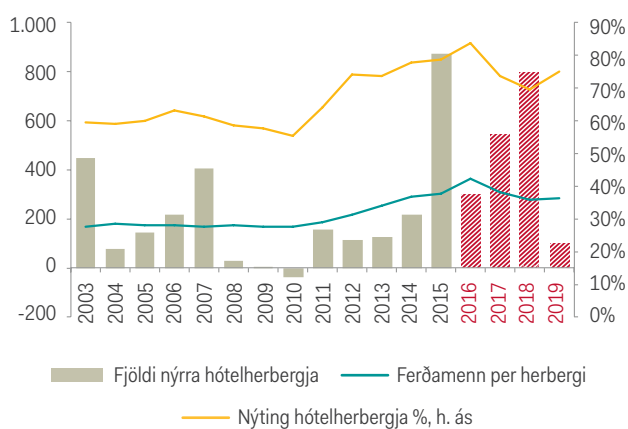
Mynd 49. Sviðsmynd I – áætluð áhrif breytinga á nýtingu og meðalverð á tekjur hótela

Heimild: Hagstofa Íslands, Ferðamálastofa og Greining Íslandsbanka

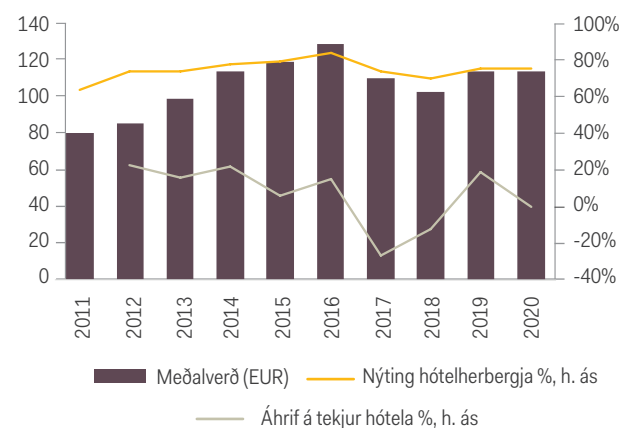
Sviðsmynd II – samdráttur	2016	2017	2018	2019	Samtals
Fjöldun ferðamanna %	29%	-5%	4%	4%	
Fjöldun ferðamanna	345.053	-341.859	-6.186	73.985	70.993
Fjöldun hótélherbergja	298	544	798	100	1.740
Ferðamenn per herbergi	1.158	(628)	(8)	740	41

Mynd 50. Sviðsmynd II – fjöldi nýrra hótélherbergja og nýting

Heimild: Hagstofa Íslands, Ferðamálastofa og Greining Íslandsbanka

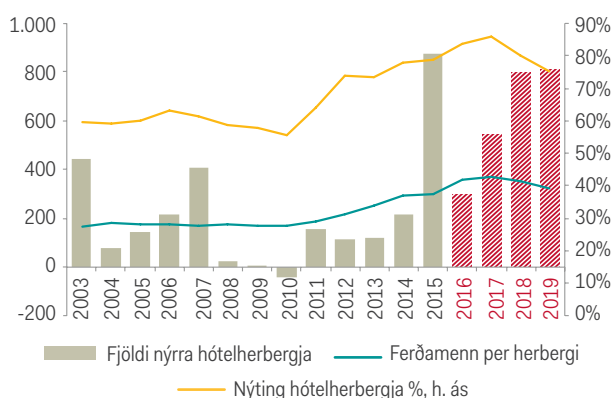
Mynd 51. Sviðsmynd II – áætluð áhrif breytinga á nýtingu og meðalverð á tekjur hótela

Heimild: Hagstofa Íslands, Ferðamálastofa og Greining Íslandsbanka

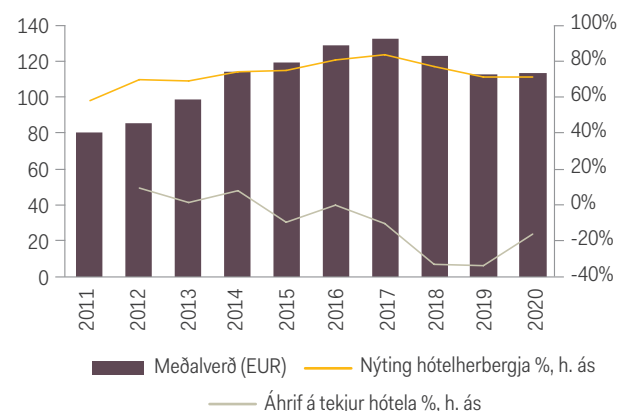
Sviðsmynd III – hóflegur vöxtur	2016	2017	2018	2019	Samtals
Fjöldun ferðamanna %	29%	15%	10%	4%	
Fjöldun ferðamanna	365.962	244.185	187.209	82.372	879.727
Fjöldun hótélherbergja	298	544	798	810	2.450
Ferðamenn per herbergi	1.228	449	235	102	359

Mynd 52. Sviðsmynd III – fjöldi nýrra hótélherbergja og nýting

Heimild: Hagstofa Íslands, Ferðamálastofa og Greining Íslandsbanka

Mynd 53. Sviðsmynd III – áætluð áhrif breytinga á nýtingu og meðalverð á tekjur hótela

Heimild: Hagstofa Íslands, Ferðamálastofa og Greining Íslandsbanka

Sögulegt samband meðalverðs og nýtingar

Ef horft er til sambands nýtingar og meðalverðs hótélherbergja á höfuðborgarsvæðinu sýna söguleg gögn að töluverð fylgni er á milli breytinga í nýtingu og meðalverðs. Þegar nýting er á bilinu 30-60% breytist meðalverð ekki mikið. Sé nýting hins vegar á bilinu 60-80% má sjá töluverða fylgni á milli breytinga á nýtingu og meðalverðs. Breyting um +/- 1% í nýtingu á áðurgreindu bili veldur þannig alla jafnan hækkun/lækkun á meðalverði um 330 kr. (2,3 EUR). Þegar nýting lækkar hafa rekstraraðilar hótela tilhneigingu til að lækka verð til þess að halda nýtingu uppi. Að sama skapi er tilhneiging til að hækka verð þegar nýtingin eykst. Þetta samband er enn brattara þegar nýting er komin yfir 80% en þá hækkar verð um 590 kr. (EUR 4,2) við hverja +/- 1% breytingu. Ef horft er til Stokkhólms, Kaupmannahafnar og Oslóar má sjá að breyting í nýtingu hreyfir minna við meðalverði þar. Í Stokkhólmi breytist meðalverð um EUR 0,5 við hverja prósentubreytingu í nýtingu. Í Kaupmannahöfn breytist meðalverð um EUR 0,6 og um EUR 0,3 í Osló.

Samband nýtingar og meðalverðs hótélgistingar í höfuðborgum Norðurlandanna

Á mynd 55 sést að samband nýtingar og meðalverðs er veikara í höfuðborgum annarra Norðurlanda en hér á landi. Er það til marks um að verðstýring á Íslandi sé mun virkari. Getur það verið sökum þess að hér eru árstíðarsveiflur meiri og því ríkari þörf á því að lækka verð utan háannatíma og hækka aftur þegar háannatíminn

stendur yfir. Hótelmarkaðurinn í Reykjavík er því sveiflukenndari en hótelmarkaðir höfuðborga annarra Norðurlanda. Einnig er hærra hlutfall hótélgesta annarra Norðurlanda heimamenn og einnig er hlutfall viðskipta- og ráðstefnugesta hærra en þeir ferðast ekki með eins árstíðabundnum hætti og ferðamenn almennt.

Á mynd 54 má sjá samspil nýtingar og meðalverðs á hótelmarkaðnum á höfuðborgarsvæðinu. Samspil þessara tveggja breyta verður næmara þegar nýting er há. Þannig hefur breyting á nýtingu meiri áhrif á meðalverð þegar nýting er há en þegar hún er lág.

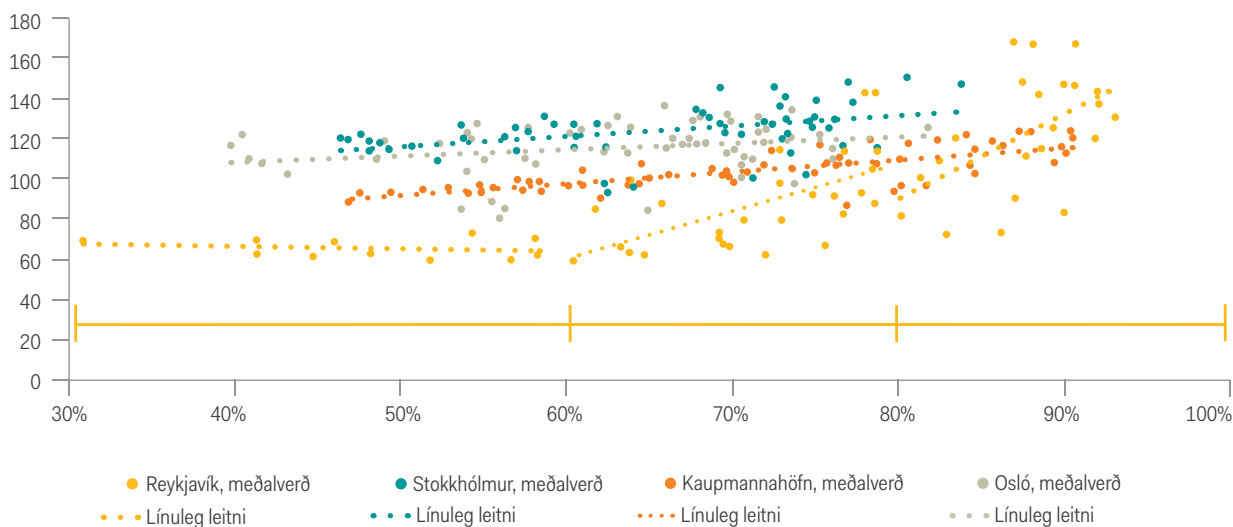
Alþjóðlegur samanburður

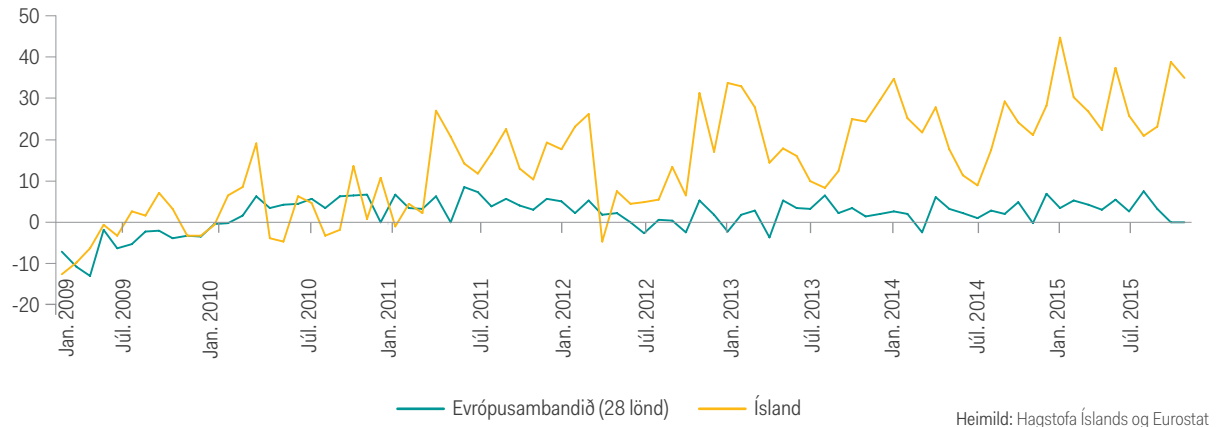
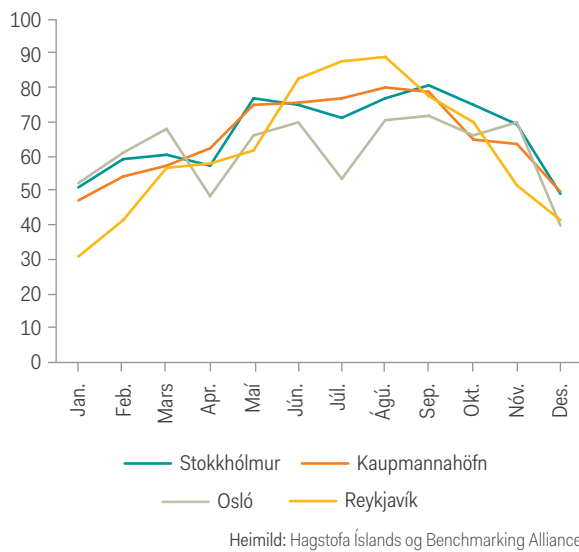
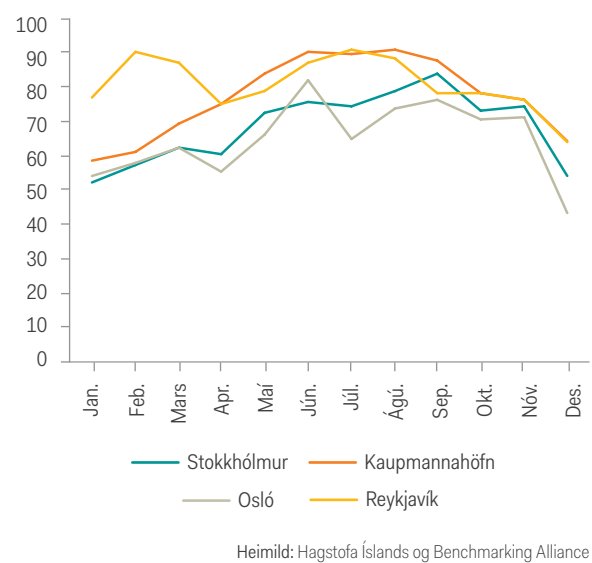
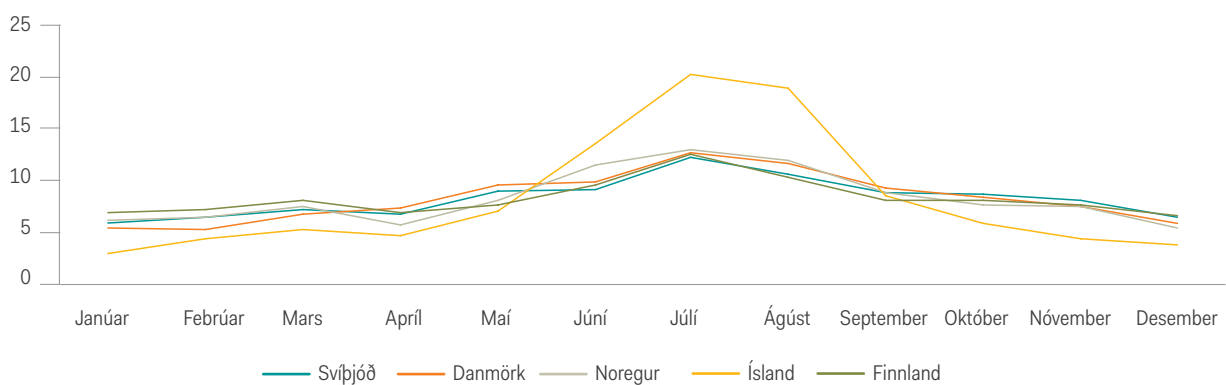
Eurostat heldur utan um seldar gistinætur á hótelum í löndum Evrópusambandsins. Í samanburði við 28 þjóðir innan Evrópusambandsins sker Ísland sig úr með meiri hlutfallslega aukningu milli mánaða í seldum gistinóttum á árlegum grundvelli.

Samkvæmt gögnum frá Eurostat fyrir árið 2014 má sjá að árstíðarsveifla innan Norðurlandanna í seldum gistinóttum er mest á Íslandi.

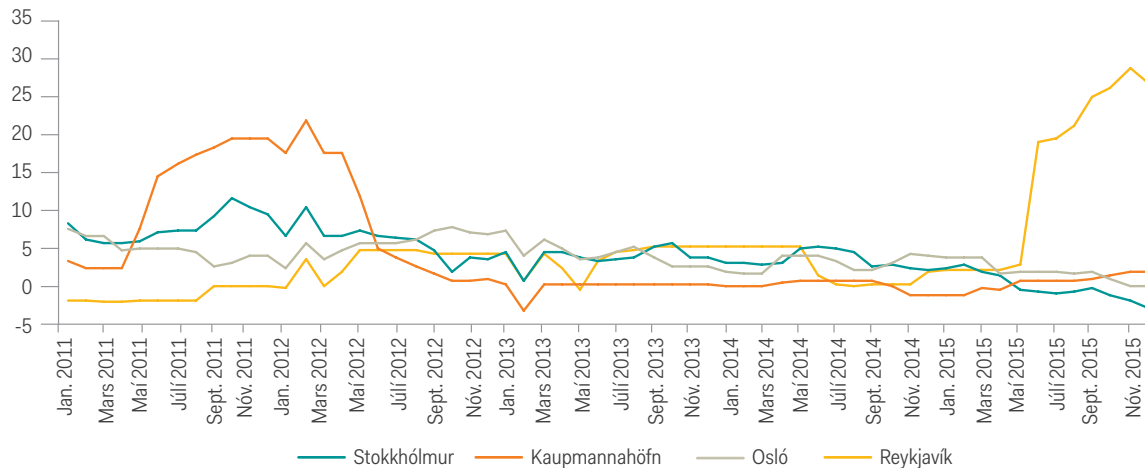
Hefur árstíðarsveifla í nýtingu á höfuðborgarsvæðinu minnkað töluvert frá árinu 2011 á meðan árstíðarsveifla í nýtingu hinna höfuðborga Norðurlandanna hefur nokkurn veginn staðið í stað yfir tímabilið.

Mynd 54. Samband nýtingar og meðalverðs í EUR í höfuðborgum Norðurlanda

Mynd 55. Breyting í seldum gistinguþöttum í milli mánaða 2009-2015 (%)**Mynd 56.** Árstíðarsveifla í hótelnýtingu 2011 (%)**Mynd 57.** Árstíðarsveifla í hótelnýtingu 2015 (%)**Mynd 58.** Árstíðarsveiflur í seldum gistinguþöttum 2014 (%)

Mynd 59. Breyting á fjölda herbergja í hverjum mánuði á árlegum grundvelli (%)

Heimild: Hagstofa Íslands og Benchmarking Alliance

Gögn Benchmarking Alliance sýna að innan höfuðborga Norðurlandanna hefur aukning á framboði hótélherbergja á árinu 2015 hvergi verið eins mikil og í Reykjavík. Næst kemst aukning á framboði hótélherbergja í Kaupmannahöfn á árunum 2011-2012.

Meðalverð (ADR) hefur hækkað í Reykjavík miðað við hinar norrænu höfuðborgirnar undanfarin ár. Þannig hefur meðalverð á hverju herbergi í Reykjavík hækkað úr 80 evrum í 119 evrum frá árinu 2011 eða um 49%. Á sama tíma hefur nýting hótela í Reykjavík hækkað úr 63,8% að meðaltali í 78,8% eða um 15 prósentustig.

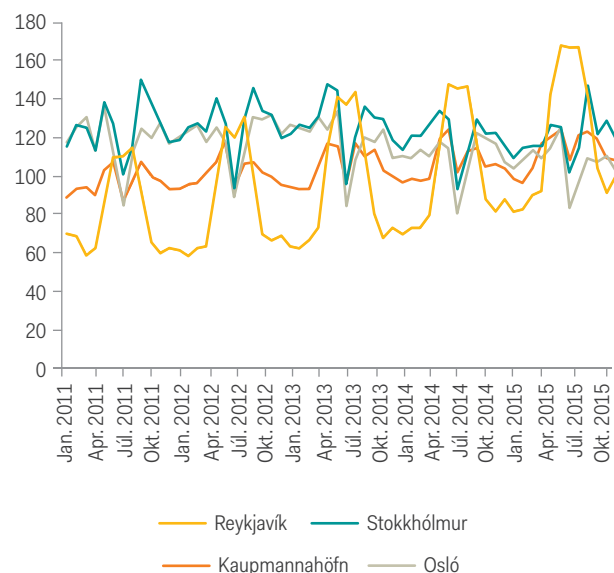
Meðalverð hótélherbergja sveiflast meira í Reykjavík en í öðrum höfuðborgum Norðurlandanna. Undirstríkar það, líkt og áður hefur komið fram, meiri árstíðarsveiflu og verðstýringu á íslenskum hótélmarkaði en á hótélmarkaðum annarra Norðurlanda. Meðalverð utan háannatíma var í kringum EUR 60 á árinu 2011 en er um þessar mundir á bilinu EUR 80 til EUR 100. Yfir sama tímabil hefur meðalverð á háannatíma hækkað úr u.þ.b. EUR 110 í EUR 167. Meðalverð í Reykjavík er því orðið talsvert herra en í höfuðborgum annarra Norðurlanda á háannatíma.

Tafla 1. Meðalverð hótélherbergja í Reykjavík

Meðalhótel	2011	2015	Breyting %
Herbergi	100	100	0
Meðalverð EUR	80	119	49
Meðalnýting	63,8%	78,8%	23
Gengi	153	140	-8
Seldar gistinætur	23.290	28.747	23
Gistitekjur EUR	1.863.193	3.420.951	84
Gistitekjur ISK	285.068.579	478.933.084	68

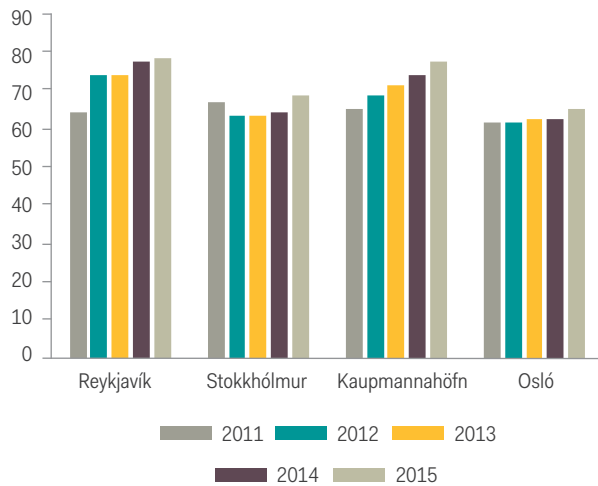
Heimild: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands og Benchmarking Alliance

Mynd 60. Meðalverð (ADR) hótela eftir mánuðum frá 2011

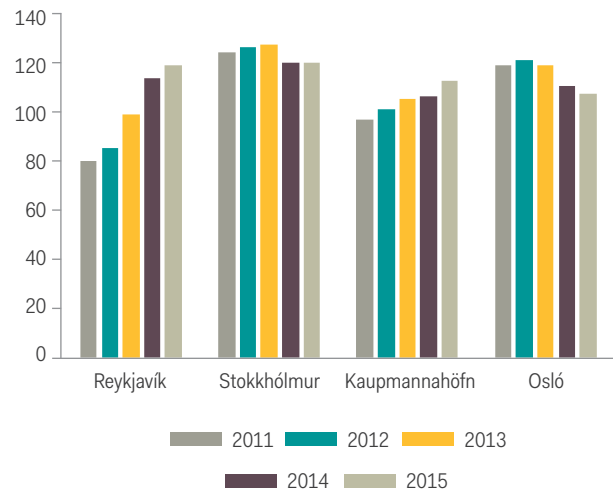
Heimild: Hagstofa Íslands og Benchmarking Alliance

Mynd 61. Meðalnýting hótela á hverju ári

Heimild: Hagstofa Íslands og Benchmarking Alliance

Mynd 62. Meðalverð (ADR) hótela á hverju ári

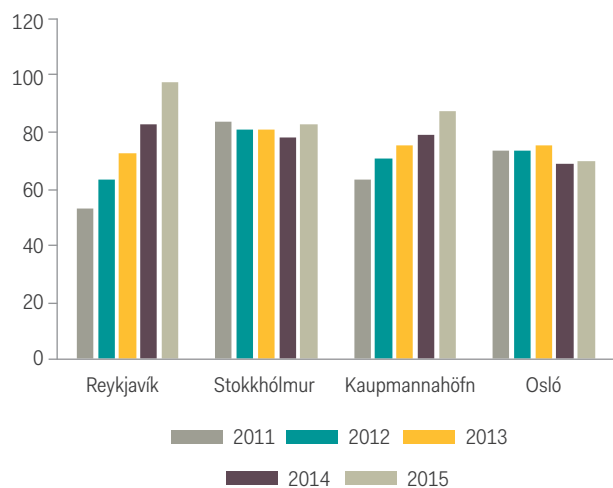

Heimild: Benchmarking Alliance

Meðalnýting á hótelerbergjum í Reykjavík hefur hækkað hratt undanfarin ár og nálgast nú 80%. Nýting á hótelerbergjum í Kaupmannahöfn hefur einnig hækkað mikið á undanförunum árum og er svipuð og í Reykjavík um þessar mundir.

Þegar tekjur af framboðnum herbergjum (RevPar) eru bornar saman á milli höfuðborga Norðurlandanna sést að þær hafa hækkað mest í Reykjavík eða um 83% frá árinu 2011. Hefur RevPar í Reykjavík því farið úr því að vera lægst í samanburði við aðrar borgir á Norðurlöndum á árinu 2011 í það að vera hæst. Í Kaupmannahöfn hefur RevPar aukist um 39% frá árinu 2011, lítil vöxtur hefur verið í Stokkhólmi og RevPar hefur dregist örlítið saman í Osló yfir tímabilið. Þetta er sá mælikvarði sem er helst notaður til þess að leggja mat á arðsemi af rekstri hótela.

Mynd 63. RevPar hótela að meðaltali á hverju ári

Heimild: Benchmarking Alliance

Gistibjónusta innan deiliahagkerfisins vex hratt

Aukinn fjöldi ferðamanna hefur skapað aukna eftirspurn eftir hótélherbergjum og annars konar gistaðstöðu. Til að anna eftirspurn eftir gistirými er henni mætt að einhverju leyti með framboði af íbúðarhúsnæði í gegnum deiliahagkerfið. Þar sem fjárfestingar greinarinnar í hótél- og gistirými hafa ekki fylgt eftir vextinum í fjölda ferðamanna og sérstaklega ekki á vinsælustu gistisvæðunum t.d. á höfuðborgarsvæðinu hefur skapast grundvöllur fyrir mikinn vöxt deiliahagkerfisins undanfarið.

Skráðum gistirýmum á Airbnb fjölga um 126% á tæpu ári

Í lok nóvember á árinu 2015 var fjöldi skráðra gistirýma á Airbnb í Reykjavík 2.681 en þau voru 1.188 í desember á árinu 2014 og hefur því skráðum gistirýmum fjölgað um 126% á tæpu ári. Af þeim 2.681 gistirýmum sem skráð voru í nóvember voru 1.944 metin sem virk². Skiptast virkar skráningar niður eins og tafla 2 sýnir. Flest gistirými eru skilgreind með eitt herbergi, næstflest eru skilgreind sem herbergi og undir slíkum kringumstæðum er leigutakinn ekki með íbúðina til einkanota heldur með stakt herbergi innan íbúðarinnar. Fæst gistirými eru skilgreind sem sameiginlegt svæði, t.d. svefnsófi í stofunni, eða 34 talsins. Rúmlega þriðjungur af hverjum fjórum skráningum eru ýmist eins til tveggja herbergja skráning eða herbergi til einkanota. Á mynd 65 sést hvar flestar skráningar eru. Sést að skráning er mest í miðbænum og á nærliggjandi svæðum.

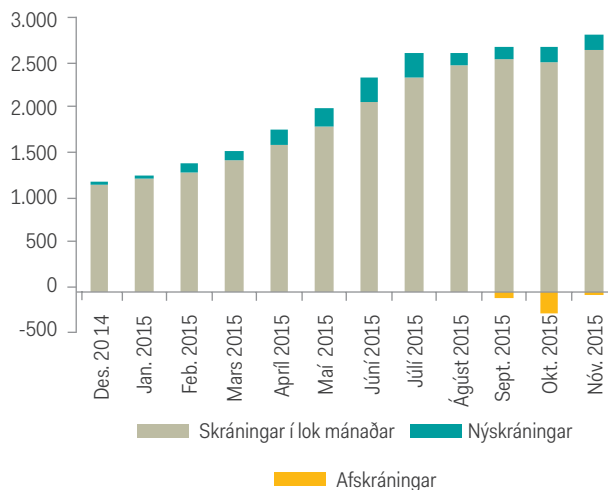
Seldar gistinætur á Airbnb um 20% af seldum gistinóttum hótela

Á 12 mánaða tímabili frá og með nóvember á árinu 2014 voru seldar um 89,5 þúsund nætur í gegnum Airbnb á þeim gistirýmum sem skráð eru í Reykjavík. Ef gert er ráð fyrir því að fjöldi gesta hafi verið samkvæmt leyfilegu hámarki hverju sinni má áætla að fjöldi gistinótt³ yfir áðurgreint 12 mánaða tímabil hafi verið 357,6 þúsund. Til samanburðar þá nam fjöldi gistinóttu hótela á höfuðborgarsvæðinu yfir sama tímabil um 1.782 þúsundum. Seldar gistinætur í gegnum Airbnb sem hlutfall af seldum gistinóttum hótela á höfuðborgarsvæðinu nema því um 20%. Á mynd 64 sést hvernig fjöldi seldra gistinóttu, á áðurgreindu tímabili að viðbættum októbermánuði á árinu 2014, skiptist niður eftir mánuðum.

² Íbúðir eru skilgreindar sem virkar eða óvirkar af Airdna eftir ákveðnum skilyrðum. Er þá m.a. horft til þess hvenær skráning var síðast uppfærð, hvenær íbúðin var síðast skráð laus til útleigu og hvenær hún var síðast leigð út, hversu ör svörin er við pöntunum viðskiptavina. Íbúðin er metin óvirk ef hún birtist ekki lengur á vefsíðunni, ef upplýsingar um þá daga sem íbúðin er laus til útleigu hafa ekki verið uppfærðar í tvo mánuði eða ef svörin leigusala við fyrirspurnum er lakari en 20% yfir ákveðið tímabil.

³ Gistinótt er skilgreind á vef Hagstofunnar með eftirfarandi hætti: Hver gestur sem gistir er talinn hverja einustu nótt sem hann er á staðnum.

Mynd 64. Fjöldi skráðra gistirýma á Airbnb

Heimild: Airdna

Tafla 2. Skipting gistirýma á Airbnb á höfuðborgarsvæðinu eftir tegundum

Tegund gistirýmis	Einbýli	Fjölbýli	Annað	Samtals
Sameiginlegt svæði	5	3	26	34
Herbergi	131	270	71	472
Stúdíóíbúð	15	91	7	113
1 herbergi	22	513	15	550
2 herbergi	26	414	10	450
3 herbergi	49	167	9	225
4+ herbergi	56	35	9	100
Samtals	304	1.493	147	1.944

Heimild: Airdna

Hlutfall seldra gistinóta á Airbnb hærra á háannatíma eða um 33%

Á 12 mánaða tímabili frá og með nóvember á árinu 2014 eru flestar gistinætur seldar í ágúst eða 63,2 þúsund. Til samanburðar voru 189 þúsund gistinætur seldar á hótélum á höfuðborgarsvæðinu í ágúst árið 2015 og seldar gistinætur á Airbnb því um 33%, eða um þriðjungur, af þeim gistinóttum sem seldar voru á hótélum á sama tíma. Seldar gistinætur í gegnum Airbnb sem hlutfall af seldum gistinóttum á hótélum er því hærra yfir háannatíma. Kemur það lítið á óvart í ljósi þess að þá ferðast um helmingur allra ferðamanna til landsins. Einnig er nýting hótela með hæsta móti á þeim tíma og því ekki unnt að anna eftirspurn í einhverjum tilfellum sem eykur eftirspurn eftir annars konar gistingu líkt og íbúðargistingu í gegnum Airbnb.

Um 60% allra gistinóta á Airbnb voru seldar á fjögurra mánaða tímabili frá og með júní á árinu 2015. Nýtingarhlutfall⁴ gistirýma á Airbnb er að sama skapi með hæsta móti yfir áðurgreint fjögurra mánaða tímabil. Nýtingin á tímabilinu á mynd 66 nær hámarki í ágúst árið 2015 í 69%.

⁴Nýtingarhlutfall er sá fjöldi daga sem gistirýmið er í útleigu yfir ákveðið tímabil deilt með þeim fjölda daga sem gistirýmið var auglýst til útleigu yfir sama tímabil.

Mynd 65. Staðsetning Airbnb gistirýma á höfuðborgarsvæðinu

Heimild: Airdna

Seldar gistinætur rúmlega þrefaldast í október 2015

Um 22 þúsund fleiri gistinætur seldust í október á árinu 2015 en í sama mánuði árið áður. Nemur það um 225% vexti eða rúmlega þreföldun. Nýtingarhlutfall jókst um tíu prósentustig þegar október á árinu 2015 er borinn saman við október árið á undan. Aukning í seldum gistinóttum á hótélum á höfuðborgarsvæðinu í október á árinu 2015 m.v. október árið áður nam 29% til samanburðar. Er því umfang deilihagkerfisins á höfuðborgarsvæðinu að vaxa mun hraðar en umfang hótela.

Heildartekjur Airbnb um 15% af tekjum hótela

Á 12 mánaða tímabili frá og með nóvember á árinu 2014 voru heildartekjur aðila með skráð gistirými á Airbnb í Reykjavík um 2,22 ma.kr.⁵ Tekjur hótela á höfuðborgarsvæðinu yfir sama tímabil námu 14,5 mö.kr. Nema tekjur í gegnum Airbnb yfir 12 mánaða tímabil því rúmlega 15% af þeim tekjum sem hótélmarkaðurinn aflaði yfir sama tímabil. Seldar gistinætur í gegnum Airbnb nema um 33% af seldum gistinóttum hótela yfir sama tímabil líkt og áður segir. Er því ljóst að hver seld gistinótt í gegnum Airbnb skilar minni tekjum. Tekjur á hverja selda nótt í gegnum Airbnb má sjá á mynd 67.

Á fjögurra mánaða tímabili frá og með júní á árinu 2015 námu tekjur aðila með gistirými á Airbnb um 1,35 mö.kr. eða um 61% af heildartekjum yfir 12 mánaða tímabil. Til samanburðar námu tekjur hótela á höfuðborgarsvæðinu frá og með júní á árinu 2015 um 51% af heildartekjum yfir sama 12 mánaða tímabil. Eru því meiri árstíðarsveiflur á Airbnb en á hótélmarkaðnum.

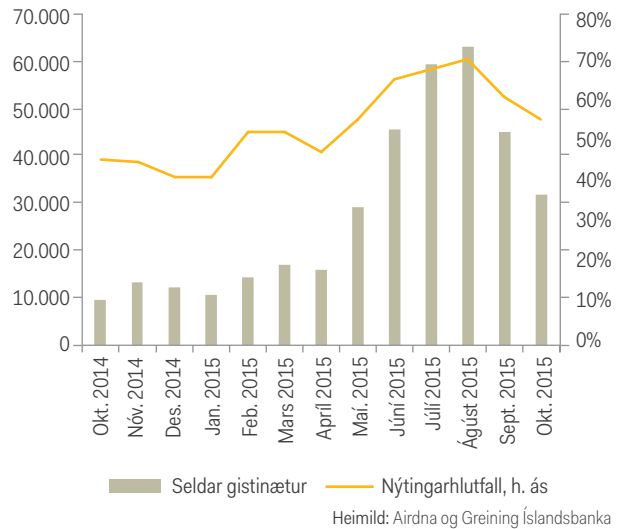
Heildartekjur á Airbnb jukust um 115 m.kr. í október á árinu 2015 þegar miðað er við sama mánuð árið áður eða um 202%. Hafa því tekjur aukist hlutfallslega minna en gistinætur yfir sama tímabil en ástæða þess er sú að hver nótt var að meðaltali ódýrari í október á árinu 2015 en í sama mánuði árið á undan. Tekjurnar hafa því rúmlega þrefaldast á umræddu tímabili án þess að til nokkurra verðhækkana hafi komið. Er vöxturinn þannig einungis drifinn áfram af auknum fjölda viðskiptavina. Er það til marks um það hve hratt þessi markaður hefur vaxið.

Meðaldvalartími á Airbnb um 3,3 nætur

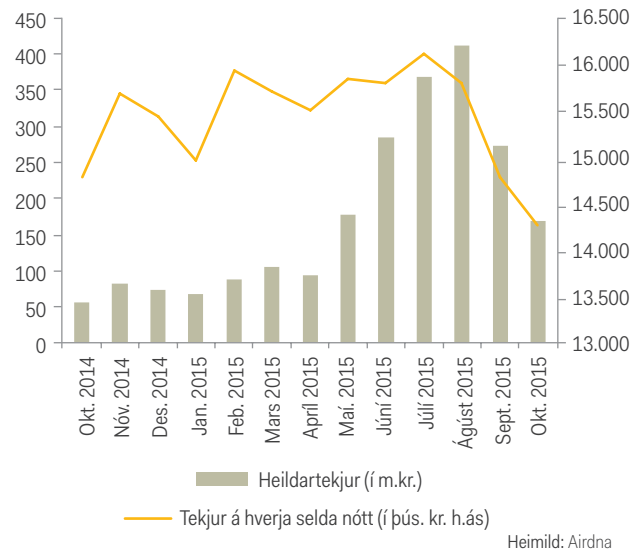
Meðallengd dvalar þeirra aðila sem nýta sér íbúðargistingu er 3,3 nætur og er dvalartíminn alla jafnan lengri yfir kaldari mánuði ársins. Er þessi niðurstaða í samræmi við könnun sem Ferðamálastofa gerir á meðal erlendra ferðamanna sem hingað koma en samkvæmt henni dvelja flestir ferðamenn, eða 40,4% í 3-4 nætur í Reykjavík og nágrenni.

⁵ M.v. gengi dollars þann 21.1.2016

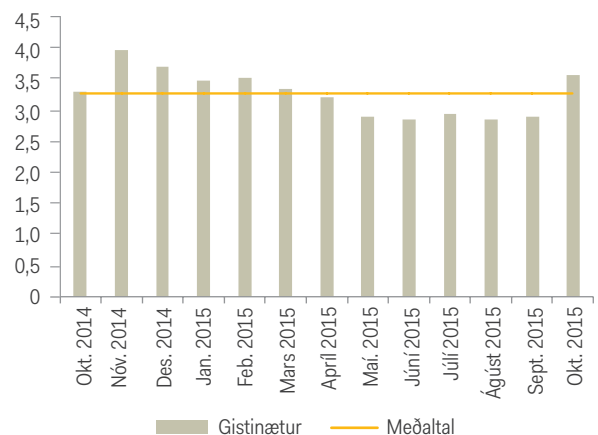
Mynd 66. Fjöldi seldra gistinóta á Airbnb og nýtingarhlutfall

Mynd 67. Tekjur vegna sölu á gistirýmum á Airbnb í Reykjavík

Mynd 68. Meðalfjöldi gistinóta Airbnb gesta eftir mánuðum

Bílaleigumarkaðurinn

Bílaleigumarkaðurinn hefur stækkað mikið á síðustu árum, enda nauðsynlegt að stærð bílaleiguflotans haldi í við fjölgun ferðamanna þar sem um er að ræða einn helsta ferðamáta erlendra ferðamanna um landið. Það er þó ekki endilega þannig að flotinn hafi stækkað í rauntíma í samræmi við fjölgun ferðamanna milli einstakra ára, en það hefur sýnt sig að þetta tvennt hefur fylgst að yfir lengri tíma. Verði mismunur á milli fjölda ferðamanna og stærðar flotans á ákveðnum tímabilum hafa bílaleigurnar aðrar leiðir til að aðlagast sig að því, til dæmis með því að auka nýtingu á bílum, þó að slíkt sé einungis hægt upp að vissu marki og ekki æskilegt til lengri tíma.

Það getur í raun talist eðlilegt að ekki hafi verið rauntímafylgni á milli fjölgunar ferðamanna og stækkunar bílaleiguflotans þar sem um miklar fjárfestingar er að ræða þegar stækka á bílaleigufloftann. Slíkt þarf bæði að undirbúa vel og fjármagna, og spár um aukningu á fjölda ferðamanna á milli ára síðustu 5 árin hafa verið þannig að sennilega hafa rekstraraðilar á markaðnum stigið varlega til jarðar svo ekki kæmi til offjárfestingar byggðri á óraunhæfum væntingum. Ef til vill er nú að verða breyting á þessu. Má í því sambandi nefna að á meðan fjölgun bílaleigubíla var tiltölulega lítil á milli árunna 2013 og 2014 miðað við fjölgun ferðamanna (7% í bílum á móti 24% á ferðamönnum) þá tók stærð flotans stökk á milli 2014 og 2015 og varð nánast jafn mikil stækkun á flotanum og sem nam fjölgun ferðamanna (26% í bílum á móti 30% á ferðamönnum). Útskýrist það líklega bæði af því að stækkunar- og endurnýjunarþörfin hafi verið orðin það mikil og uppsöfnuð að komið hafi verið að þeim tímamarki að nauðsynlegt var að ráðast í miklar fjárfestingar. Einnig hefur reynt síðustu 5 ára sýnt að spár um fjölgun ferðamanna hafa reynt raunhæfar – og ef eitthvað er frekar hóflegar – þannig að rekstraraðilar hafa þorað að treysta á að spár myndu ganga eftir og ráðist í fjárfestingar í samræmi við það.

En það eru ekki einungis ferðamenn sem bílaleigur treysta á, því markaðurinn fyrir leigu til innlendra aðila fer einnig stækkandi. Er þar helst um að ræða langtímaleigu, en þó einnig skammtímaleigu, á bílum til fyrirtækja, stofnana og einstaklinga. Á það frekar við um stærri bílaleigur, en flestar minni leigurnar treysta nánast alfarið á ferðamannamarkaðinn. Tekjustreymi bílaleiga er í samræmi við þetta, þ.e. enn er til staðar mikil árstíðarsveifla í tekjum hjá öllum aðilum en hún er hinsvegar nokkru minni hjá þeim leigum sem sinna einnig leigu til innlendra aðila. Þó hefur sú jákvæða þróun átt sér stað síðustu ár að ferðamannastraumurinn er orðinn jafnari yfir allt árið, og þar með útleiga á bílum yfir vetrarmánuðina orðin meiri miðað við það sem áður var. Því er tekjustreymi í bílaleigugeiranum heilt yfir orðið jafnara og eðlilegra á ársgrundvelli.

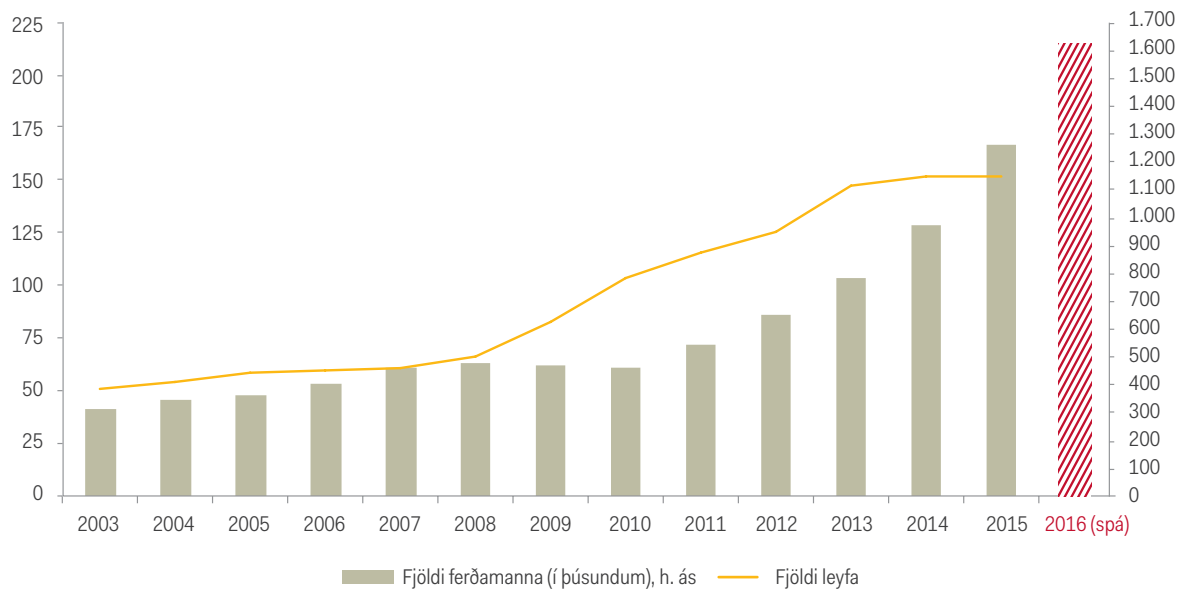
Árin frá 2009 hafa einkennst af miklu umróti fyrir rekstraraðila á bílaleigumarkaðnum á margan hátt, þá helst vegna náttúruhamfara og breytinga á regluverki. Augljóslega hafði eldgosíð í Eyjafjallajökli

mikil áhrif á bílaleigurnar sem og aðra árið 2010, fyrst til hins verra en svo að því er virðist til hins betra vegna auglýsingagildis fyrir landið sem ferðamannastað. Þá varð annað gos í Grímsvötnum árið 2011 og á sama ári fór brúin yfir Múlakvísl í hlaupi og rauf þar með hringveginn þar sem stór hluti ferðamanna keyrir um á bílaleigubílum. Hvað regluverkið varðar þá hafa orðið nánast stöðugar breytingar hjá hinu opinbera frá árinu 2010 á lögum og reglugerðum sem bílaleigum er gert að starfa eftir. Snýr það helst að breytingum vegna niðurfellingar á vörugjöldum sem bílaleigurnar njóta við kaup á nýjum bílum, en niðurfellingarnar hafa verið lækkaðar og hækkaðar á víxl og gjöld kynnt til sögunnar til að fá að njóta slíkra niðurfellinga. Kynntar voru breytingar í fjárlagafrumvarpi ríkisstjórnarinnar fyrir þetta ár og er þá staðan þannig að bílaleigur fá að hámarki 500.000 krónur niðurfelldar af vörugjöldum við kaup á hverjum nýjum bíl, en þessi krónutala var 1.250.000 þegar hún var hæst. Leyfisgjöldin, sem hlupu á bilinu 1.750.000 til 6.750.000 króna til að njóta þessara niðurfellinga, hafa nú verið afnumin en þau voru sett á fyrir tveimur árum. Þess ber hinsvegar að geta að þessi ívilnun sem gerir það að verkum að bílaleigur fá afslátt af vörugjöldum nýrra bíla er háð mörgum og ströngum skilyrðum, m.a. kvöðum um eignarhald og notkun bílanna. Enn fremur þýðir þetta ekki að bílaleigur fái vörugjöld felld niður að fullu af öllum bílum sem þær kaupa, heldur greiða þær þvert á móti vörugjöld í einhverjum mæli af flestum bílum sem þær kaupa.

Fjöldi virkra rekstraraðila eykst

Útgefin starfsleyfi til bílaleigureksturs voru 51 árið 2003, en á árinu 2014 voru þau orðin 151 og því hafði orðið nálægt þreföldun í fjölda á þessu tímabili. Þetta var nánast fullkomlega samsvarandi fjölgun ferðamanna á sama tímabili því fjöldi þeirra hafði einnig um það bil þrefaldast. Það virtist því vera sterk fylgni þarna á milli yfir lengri tíma, þó svo að milli einstakra ára hafi verið ákveðið misræmi, en það hefur getað byggst á væntingum um aukningu í komu ferðamanna til landsins eins og árið 2010 til dæmis, og rekstraraðilum þá fjölgað til að búa í haginn fyrir væntan ferðamannastraum.

Byggt á þessari fylgni mátti ætla að á árinu 2015 yrði tölverð aukning í fjölda leyfishafa, enda var áfram spáð nokkrum vexti í fjölgun ferðamanna og líklegt að nýir rekstraraðilar bættust í hópinn með nýjar bílaleigur. Raunin var hinsvegar sú að fjöldi leyfishafa stóð svo gott sem í stað á milli 2014 og 2015, eða fjölgaði aðeins um einn, úr 151 í 152. Þannig hafði fjöldi leyfishafa verið nánast sá sami frá árinu 2013 þegar þeir voru 149 talsins.

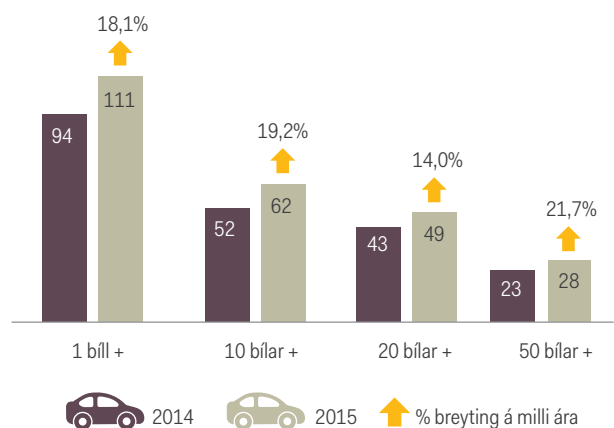
Mynd 69. Þróun á fjölda starfsleyfa til reksturs bílaleiga og fjölda ferðamanna um KEF

Heimild: Ferðamálastofa og Samgöngustofa

Þetta segir þó ekki endilega alla söguna, því það ber að hafa í huga að ekki eru allir sannanlega virkir í bílaleigurekstri þrátt fyrir að vera skráðir með leyfi. Því er gagnlegt að skoða hversu margir aðilar eru yfirhöfuð með skráða bílaleigubíla samkvæmt bifreiðaskrá, og bera það saman á milli 2014 og 2015 til að sjá hver aukningin hefur verið á sannanlega virkum rekstraraðilum. Þetta sýnir að þrátt fyrir að 152 aðilar séu skráðir með leyfi til bílaleigureksturs árið 2015 þá eru aðeins 111 aðilar með a.m.k. 1 bíl skráðan á sig í bifreiðaskrá. Þá eru aðeins 49-62 aðilar sem má segja að séu með teljandi rekstur, eða 10-20 bíla skráða á sig.

Framangreint getur enn fremur að hluta skýrt af hverju ekki varð meiri aukning en raun bar vitni á heildarfjölda leyfishafa á milli árána 2014 og 2015 í takt við aukinn ferðamannafjölda. Það hefur mögulega átt sér stað ákveðin grisjun á meðal leyfishafa á milli ára, þannig að aðilar sem hafa haft leyfi en verið óvirkir hafi dottið út á móti þeim sem hafa bæst inn nýir.

Spá um fjölda ferðamanna gerir ráð fyrir 29% aukningu á milli 2015 og 2016, og ekki er ólíklegt að rekstraraðilum bílaleiga fjölgi einnig. Hvort það hafi bein áhrif á fjölda útgefna leyfa er óvíst, því eins og greint er frá hér að ofan geta óvirkir aðilar dottið út á móti þeim sem koma nýir inn í hópinn, en staðan á markaðnum bendir til þess að virkum rekstraraðilum muni sannanlega fjölga eitthvað á árinu.

Mynd 70. Fjöldi virkra rekstraraðila eftir stærð bílflota

Heimild: Samgöngustofa

Bílaleiguflotinn

Stökk í fjölda bíla á árinu 2015

Árið 2006 er áætlað að 4.756 bílaleigubílar hafi verið á götunni yfir háannatímamann. Fjöldinn tók svo að vaxa nokkuð hratt eftir 2009 og var orðinn 12.179 bílar yfir háannatímamann 2014. Fyrir 2015 var spáð að fjöldinn færi lítillega yfir 14.000 bíla, en aukningin varð hinsvegar töluvert meiri og náði stærð flotans 15.401 bíl (miðað við 13. ágúst 2015). Er þetta um 26% stækkun á flotanum á milli ára en til samanburðar var 30% aukning á fjölda ferðamanna um Leifsstöð.

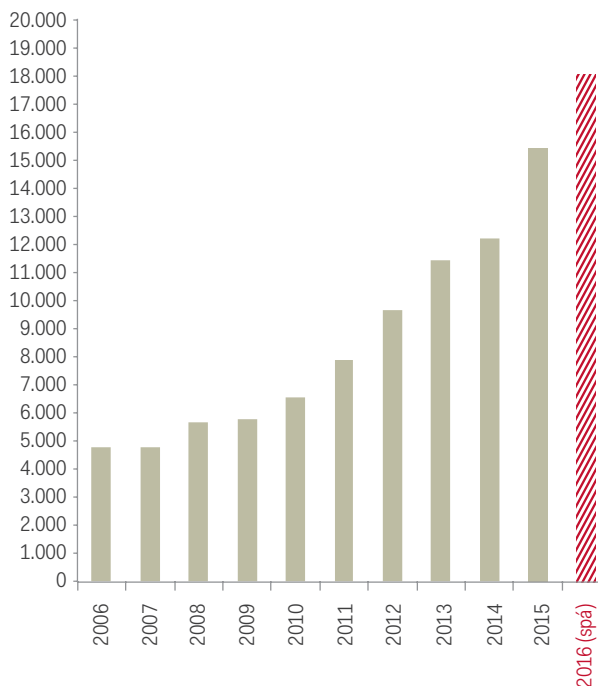
Það sem virðist hafa orsakað þetta stóra stökk í flotastærð á milli 2014 og 2015 er, líkt og áður segir, uppsöfnuð þörf fyrir stækkun og endurnýjun flotans. Miðað við þróun á fjölda ferðamanna síðustu ár hefði flotinn þurft að stækka hraðar og endurnýjast meira á ákveðnum tímamarkum, t.d. á milli 2013 og 2014, en þar sem hann gerði það ekki myndaðist meira álag á flotann í formi aukins aksturs og hærri nýtingar. Þannig þurftu leigurnar að taka stærra stökk á milli 2014 og 2015 til að viðhalda flotanum betur ásamt því að geta sinnt þessum aukna fjölda ferðamanna.

Gert er ráð fyrir að flotinn haldi áfram að stækka árið 2016, eða um 20%, og verði þá tæplega 18.500 bílar í flotanum þegar hann verður sem stærstur yfir sumarið 2016. Til samanburðar er spáð 29% fjölgun ferðamanna á árinu. Gangi þetta tvennt eftir þá hefur ferðamönnum fjölgað fjórfalt síðan á árinu 2006 og bílaleigubílum mun þá einnig hafa fjölgað fjórfalt á sama tímabili.

Bílaleiguflotinn hefur vaxið hraðar en almennur fólksbílafloti landsins, og hefur hlutfall bílaleigubíla af heildar fólksbílaflotanum því stækkað nokkuð á síðustu árum. Bílaleigubílar voru árið 2006 um 2,4% af heildar fólksbílaflotanum en 6,8% árið 2015, og hefur hlutfallið því tæplega þrefaldast á þessu tímabili. Verði stærð bílaleiguflotans eins og spáð er á árinu 2016 og heildar bílafloti landsins stækkar áfram í takt við fyrri ár, þá hækkar þetta hlutfall enn frekar og verður orðið 7,5-8,0%. Er það nálægt því sem við áætluðum að hlutfall ferðamanna af heildarfjölda fólks hér á landi á hverjum tíma verði á árinu en við reiknum með að það verði 8,3%.

Enn er áhyggjuefni að réttum skráningum bílaleigubíla í bifreiðaskrá er ábótavant. Fjöldinn allur af bílum er skráður í bifreiðaskrá sem bílaleigubílar þó svo að þeir séu það ekki í raun. Þetta eru bílar sem hafa eitt sinn verið bílaleigubílar, en síðar við sölu yfir á almennan markað hafa þeir ekki verið skráðir úr flokki bílaleigubíla yfir í almennan flokk. Opinber gögn sýna þannig 18.290 skráða bílaleigubíla miðað við 13. ágúst 2015, en þar af eru 2.077 bílar sem eru skráðir á einstaklinga og 812 til viðbótar sem eru augljóslega ekki bílaleigubílar þrátt fyrir að vera skráðir á lögaðila. Niðurstaðan er því sú að réttilega skráðir bílaleigubílar hafi verið 15.401 talsins, og opinber skráning röng sem nemur 2.889 bílum.

Mynd 71. Fjöldi skráðra bílaleigubíla

Heimild: Samgöngustofa

Tafla 3. Hlutfall bílaleigubíla af heildar fólksbílafjölda

Árgerð	Bílaleigubílar	Fólksbílar	Hlutfall	
2006	4.756	197.305	2,4%	
2007	4.843	207.513	2,3%	
2008	5.649	209.740	2,7%	
2009	5.736	205.338	2,8%	
2010	6.572	204.736	3,2%	
2011	7.888	206.112	3,8%	
2012	9.641	210.070	4,6%	
2013	11.418	213.113	5,4%	
2014	12.179	217.454	5,6%	
2015	15.401	226.321	6,8%	

Heimild: Samgöngustofa

Tuttugu stærstu með um 85% af flotanum

Í síðustu skýrslu sem við gáfum út um ferðabjónustuna kom fram bifreiðaeign 10 stærstu aðilanna á markaðnum út frá flotastærð á árinu 2014. Þetta úrtak hefur nú verið útvíkkað í 20 stærstu aðilana árið 2015 auk þess sem samanburður á milli 2014 og 2015 kemur fram. Úttektin sýnir að af 15.401 bílaleigubíl þá eru 13.076 bílar í eigu 20 stærstu aðilanna á markaðnum, eða 84,9% sem er álíka hlutfall og árið 2014 þegar það var 84,5%. Allra stærstu bílaleigurnar virðast minnka hlut sinn í heildarflotanum á milli ára, en þó varla sem einhverju nemur. En heilt yfir halda flestar leigurnar í við heildarstækkun flotans á milli ára. Þetta er þó ekki endilega beinn mælikvarði á markaðshlutdeild hvernar leigu enda hægt að reikna marga aðra þætti inn í hana eins og t.d. nýtingu á flota hvernar leigu og fleira.

Inni í þessum tölum eru ekki hafðar með bílaleigur sem skrá bílana sína undir nafnleynd í bifreiðaskrá, en það gerir það að verkum að nafn þeirra sem umráðaaðila bifreiða kemur ekki fram í magnkeyrslu úr bifreiðaskrá eins og hér er stuðst við. Það eru alls 757 bílar skráðir undir nafnleynd, en meirihluti þeirra tilheyrir þó einni bílaleigu og restin dreifist á aðrar minni leigur.

Tafla 4. Stærstu bílaleigurnar

Nafn bílaleigu	Fjöldi 2014	Hlutf. af heild	Fjöldi 2015	Hlutf. af heild	
Bílaleiga Akureyrar / Europcar	3.333	27,40%	3.842	24,90%	
Avis / Budget	1.781	14,60%	2.063	13,40%	
Hertz	1.455	11,90%	1.778	11,50%	
Sixt	687	5,60%	1.049	6,80%	
Dollar / Thrifty	587	4,80%	758	4,90%	
Blue Car Rental	272	2,20%	495	3,20%	
Bílaleiga Reykjavíkur	319	2,60%	406	2,60%	
Procar	305	2,50%	397	2,60%	
Green Motion Iceland	159	1,30%	395	2,60%	
Enterprise / Red	127	1,00%	305	2,00%	
SAD Cars	207	1,70%	273	1,80%	
Rent Nordic	224	1,80%	270	1,80%	
CC bílaleiga	192	1,60%	229	1,50%	
Route 1 Car Rental	120	1,00%	134	0,90%	
SS bílaleiga	128	1,10%	134	0,90%	
Átak	100	0,80%	123	0,80%	
Hasso Iceland	69	0,60%	120	0,80%	
Lagoon Car Rental	0	0,00%	115	0,70%	
KúKú Campers	85	0,70%	110	0,70%	
Icerental 4x4	45	0,40%	80	0,50%	
			13.076	84,90%	

Mikill meirihluti bílaleiguflotans nýlegir bílar

Af bílum í eigu 10 stærstu bílaleiga landsins voru að meðaltali 50% nýir bílar sumarið 2015, þó leigurnar innan þessa hóps hafi vissulega endurnýjað flota sinn misjafnlega hratt, sumar með yfir 70% af nýjum bílum í flota sínum en aðrar 30%.

Heilt yfir má segja að bílaleiguflotinn sé frekar nýlegur en þó er hluti hans nokkuð gamall. Um 64% af heildarflotanum samanstóð af 1-2 ára gömlum bílum sumarið 2015 og 87% af honum samanstóð af bílum sem voru 5 ára eða yngri, þannig að sannarlega var mikill meirihluti hans nýlegir bílar. Á móti kemur að 2.064 bílar í útleigu voru þá eldri en 5 ára gamlir, eða 13% af flotanum, og þar af voru 958 bílar yfir 10 ára gamlir, eða 6% af flotanum.

Til samanburðar við almennan bílafloata landsins í heild sinni, þá er áætlað að aðeins um 13-15% af honum séu 5 ára gamlir bílar eða yngri.

Bílaleigum eru engar skorður settar hvað varðar aldur bílaflotans. Aðeins er kveðið á um að bílarnir séu ætíð í góðu ásigkomulagi og fullnægi almennum kröfum sem gerðar eru um þá. Bílarnir þurfa að vera skráðir sem bílaleigubílar í bifreiðaskrá og standast venjulegar árlegar ástandsskoðanir eins og aðrir bílar, en að öðru leyti er ekki haft neitt sérstakt eftirlit með bílaleigubílum umfram aðra bíla.

Tafla 5. Hlutdeild árgerða í bílaleiguflotanum

Árgerð	Fjöldi	Hlutfall	
2015	6.027	39,1%	
2014	3.898	25,3%	
2013	1.659	10,8%	
2012	1.234	8,0%	
2011	519	3,4%	
2010	321	2,1%	
2009	95	0,6%	
2008	231	1,5%	
2007	267	1,7%	
2006	192	1,2%	
2005	246	1,6%	
2004	159	1,0%	
2003	120	0,8%	
2002	74	0,5%	
2001	77	0,5%	
2000 og eldri	282	1,8%	
	15.401	100,0%	

Heimild: Samgöngustofa

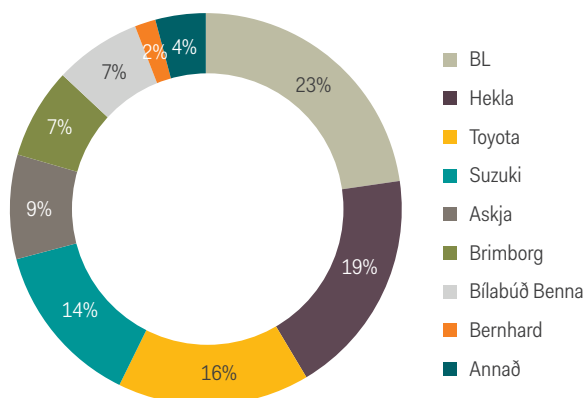

Helstu bíltegundir í bílaleigufлотanum

Bílaleigufлотinn skiptist niður á margar bíltegundir, en þó eru nokkrar tegundir sem mynda meirihluta hans. Sex algengustu tegundirnar mynda samtals 63,7% flotans og telur hver þeirra yfir 1.000 bíla í flotanum.

Ef þessum bíltegundum er raðað á bílaumboð sem selja viðkomandi tegundir þá má fá hugmynd um hvernig hvert bílaumboð stendur gagnvart bílaleigufлотanum í heild sinni. Hafa ber þó í huga að hér er ekki um að ræða hlutdeildartölur í sölu nýrra bíla inn á bílaleigumarkaðinn, heldur einungis fjölda bíla sem umboðin hafa umboð fyrir í bílaleigufлотanum á ákveðnum tímamarki. Bílar eru einnig fluttir inn framhjá bílaumboðunum og hafa því ekki allir bílarnir komið inn á markaðinn í beinni sölu í gegnum viðkomandi bílaumboð.

Mynd 72. Hlutfall hvers bílaumboðs af heildar bílaleigufлотanum

Heimild: Samgöngustofa

Hefðbundnir aflagjafar enn ráðandi

Í síðustu ferðapjónustuskýrslu kom fram að aflagjafar bílaleigufлотans á Íslandi væru hefðbundnir, þ.e. að 99,9% flotans væri með hefðbundnar bensín- og dísilvélar. Þetta breytist lítið á milli ára og er nánast allur flotinn knúinn af þessum aflagjöfum, eða 99,8%, en smávægileg breyting verður þó á þann veg að dísilbílum fjölgar á kostnað bensínbíla.

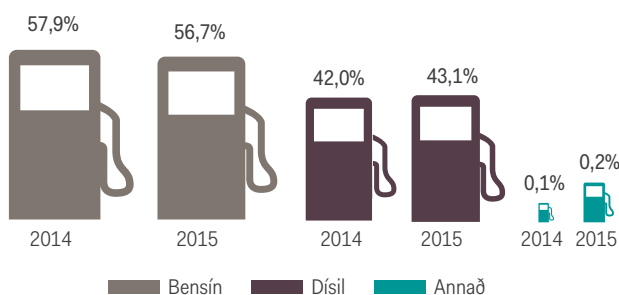
Ekki kemur á óvart að bílaleigubílar séu knúin hefðbundnum aflagjöfum enda eru litlir sem engir hvatar fyrir bílaleigur til að fara úr hefðbundnum aflagjöfum yfir í t.d. rafmagn eða metan. Er það skortur á innviðum til hleðslu og áfyllingar á slíkum bílum sem hamlar þessari þróun, ekki síst á landsbyggðinni, auk þess sem engir fjárhagslegir hvatar eru til staðar fyrir bílaleigur til að færa sig úr hefðbundnum aflagjöfum yfir í aðra.

Tafla 6. Helstu tegundir bílaleigufлотans

Tegund	Fjöldi	Hlutfall
TOYOTA	2.441	15,8%
SUZUKI	2.096	13,6%
HYUNDAI	1.587	10,3%
VOLKSWAGEN	1.417	9,2%
SKODA	1.157	7,5%
KIA	1.117	7,3%
FORD	770	5,0%
CHEVROLET	719	4,7%
NISSAN	703	4,6%
RENAULT	472	3,1%
DACIA	359	2,3%
OPEL	328	2,1%
MITSUBISHI	206	1,3%
MERCEDES-BENZ	209	1,4%
SUBARU	184	1,2%
JEEP	182	1,2%
MAZDA	171	1,1%
CITROEN	156	1,0%
HONDA	150	1,0%
PEUGEOT	116	0,8%
LAND ROVER	192	1,2%
DODGE	103	0,7%
AUDI	102	0,7%
SSANGYONG	55	0,4%
VOLVO	55	0,4%
Annað	354	2,3%
	15.401	100,0%

Heimild: Samgöngustofa

Mynd 73. Helstu aflagjafar bílaleigufлотans

Heimild: Samgöngustofa

Ekki er þó þar með sagt að bílaleigufloftinn sé ekki að verða umhverfisvænni, því framþróun í nýjum dísil- og bensínvélum síðustu árin hefur verið mjög hröð og eru þær orðnar eyðslugrenni ásamt því að CO₂ útblástursgildi þeirra hafa lækkað. Þetta sést vel þegar meðaltalsgildi CO₂ útblásturs eru skoðuð eftir árgerðum í flotanum, en það sýnir stöðuga lækkun á útblásturgildum á þann veg að því nýrri sem bílarnir eru því minna losa þeir af CO₂. Meðaltalslosun alls flotans er 150 grömm af CO₂, og eru 1-3ja ára gamlir bílar í flotanum um og undir því meðaltali. Þessi meðaltalslosun mundi setja flotann í heild sinni í útblástursflokk E vegna losunar CO₂ eins og það er skilgreint af yfirvöldum.

Fjárfestingar, velta og vinnuafli

Bílaleiga felur í sér gríðarlega fjárfestingarþungan rekstur þar sem hann byggist að öllu leyti á kaupum á bílum og mjög reglulegri endurnýjun á flotanum. Bílakaup bílaleiga halda nú áfram að þróast í þá átt að vera jafnari yfir árið miðað við það sem áður var, og helgast það að miklu leyti af betri dreifingu ferðamanna yfir allt árið. Þó er enn mikill meirihluti bílakaupanna sem á sér stað á vorin en helsta sölutímabil notaðra bílaleigubíla er aftur á móti á haustin og veturna.

Rúmlega 22 milljarðar í bílakaup á árinu 2016

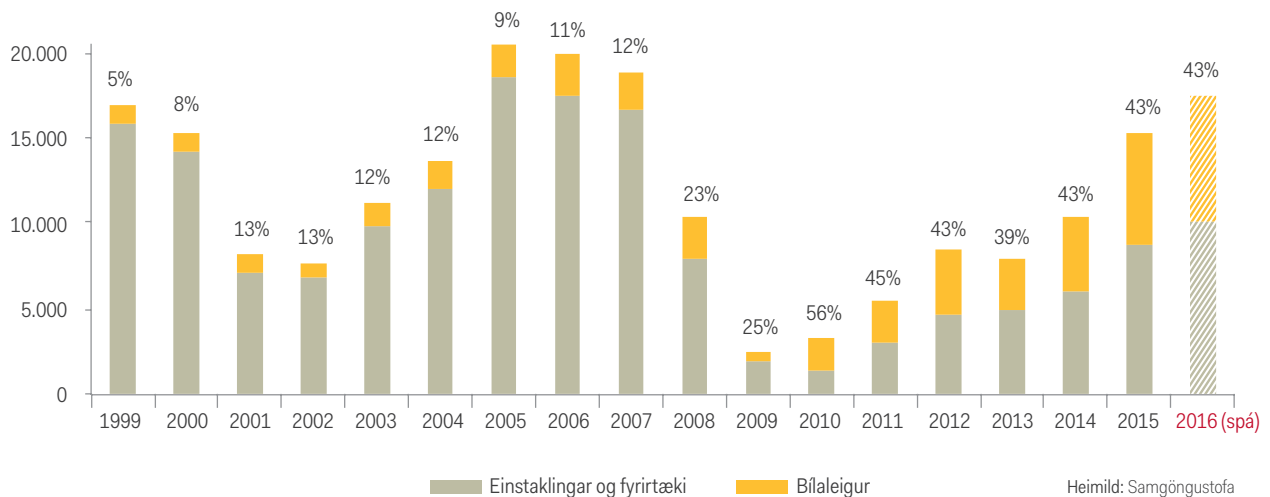
Hlutfall bílaleigubíla af seldum nýjum bílum á landinu tók stökk árið 2010 og var að meðaltali um 45% af öllum seldum nýjum bílum frá 2010 til 2014, en áður hafði hlutfallið verið á bilinu 5-25% frá árinu 1999. Árið 2015 var eins og árin á undan hvað þetta varðar og var hlutfall bílaleigubíla af seldum nýjum bílum þá 43%. Svipaðar horfur eru fyrir 2016 og líklegt að bílaleigubílar verði áfram um 43% af seldum nýjum bílum.

Tafla 7. Útblástursgildi bílaleiguflotans lækkar

Árgerð	Meðaltal CO ₂	Gjaldskrárbil	Skráð losun CO ₂
1998	233	A	0-80
1999	201	B	81-100
2000	218	C	101-120
2001	210	D	121-140
2002	212	E	141-160
2003	228	F	161-180
2004	212	G	181-200
2005	210	H	201-225
2006	197	I	226-250
2007	205	J	yfir 250
2008	200		
2009	167		
2010	177		
2011	169		
2012	154		
2013	150		
2014	143		
2015	140		

Heimild: Samgöngustofa

Mynd 74. Fjöldi seldra bíla og hlutfall bílaleigubíla þar af

Árið 2015 var sala nýrra bíla í heild um 15.300 bílar og bílaleigubílar þar af um 6.600 talsins. Á árinu 2016 er áætlað að bílasala verði um 17.500 bílar og að bílaleigubílar verði um 7.500 bílar þar af eða tæplega 43%. Eru þarna ekki taldir með bílar sem eru fluttir inn framhjá bílaumboðum og nýskráðir hér sem notaðir bílar, en þeir töldu til dæmis um 1.250 bíla á árinu 2015 fyrir markaðinn í heild sinni og þar af um 350 í bílaleigur.

Meðalverð á nýjum bílaleigubíl var tæplega 3 milljónir króna án virðisaukaskatts á árinu 2015, sem þýðir að bílaleigur hafa lagt í fjárfestingu upp á um 19,5 milljarða króna í bílum á síðasta ári, en sem hlutfall af veltu greinarinnar má telja þetta frekar hátt. Ef horft er til áætlaðrar sölu ársins 2016 þá stefnir í 22,5 milljarða króna fjárfestingu hjá bílaleigunum á árinu eða um 8,4% af heildarfjárfestingu atvinnuveganna í ár skv. okkar spá, og er hér einungis um að ræða beinar fjárfestingar í bílum en þar að auki er margt annað sem kemur til viðbótar eins og dekkjakaup, varahlutakaup, eldsneytiskaup og fjárfestingar í húsnæði og aðstöðu til að halda utan um stækkandi starfsemi og flota. Greinin starfar í efsta þrepi virðisaukaskatts, og að öllu meðtöldu má telja víst að bílaleigugreinin skili ríkissjóði miklum tekjum – bæði beint og í afleiddum tekjum.

Velta hefur fjórfaldast frá árinu 2008

Velta í greininni hefur aukist mikið síðustu ár í kjölfar aukins umfangs. Samkvæmt upplýsingum frá Hagstofunni hefur veltan fjórfaldast frá árinu 2008 og var á síðasta ári um 33 milljarðar króna.⁶

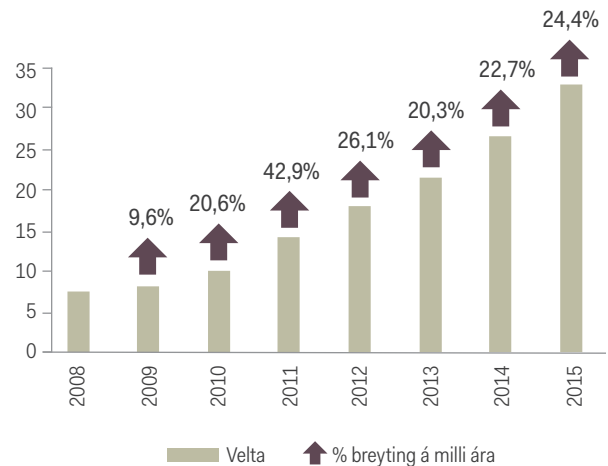
Um 900 manns starfa í greininni

Erfitt er að slá föstu hversu mikill fjöldi hefur beina atvinnu af bílaleigustarfsemi, þar sem ekki er haldið utan um það með beinum hætti. Það er þó óhætt að segja að fjöldi vinnandi í greininni fari vaxandi sökum aukins umfangs hennar í heild sinni, og þá eykst fjöldinn alltaf mikið yfir sumarmánuðina sökum árstíðarsveiflunnar. Áætlað er að allt að 900 manns starfi við greinina í dag.

Framhaldið bjart

Eins og fram hefur komið er bílaleigustarfsemin grein sem hefur stækkað ört á síðustu árum, eins og ferðapjónustan í heild sinni, og óhjákvæmilega hafa fylgt því ákveðnir vaxtaverkir. Í dag eru þó mörg félög í greininni orðin fjárhagslega sterk og stærðarhagkvæminn hjá þeim mörgum orðin meiri en áður var. Hingað til hefur ekki verið mikið um sameiningar félaga innan greinarinnar, heldur hver aðili getað stækkað samhliða stækkandi heildarmarkaði – þó það sé ekki endilega alltaf auðvelt sökum þess hve fjárfestingarfrek greinin er. Ólíklegt er að koma muni til sameininga á markaðnum fyrir en það skýrist betur hvar ferðamannafjöldinn muni ná jafnvægi til framtíðar.

Mynd 75. Velta bílaleiga (í mö.kr.)

Heimild: Hagstofa Íslands

Í nánustu framtíð virðist útlitið vera gott fyrir bílaleigumarkaðinn. Ef spár um ferðamannafjölda ganga eftir mun eftirspurn eftir bílaleigubílum vera nógu mikil til að stækkandi bílaleigufloki hafi næg verkefni – og mögulega ærið verkefni fyrir rekstraraðila að ná að kljúfa þær fjárfestingar sem þarf að ráðast í til að stækka flotann og koma sér upp aðstöðu til samræmis við það.

Helstu fyrirsjáanlegu hætturarnar gætu hinsvegar legið í endursölu á notuðum bílaleigubílum út á hinn almenna markað. Það er þó mjög erfitt að spá fyrir um hvar mörkin liggja – þ.e. hvenær flotinn verður orðinn það stór að sá fjöldi bíla sem þarf að selja úr honum á hverju ári vegna endurnýjunar verði orðinn of mikill fyrir hinn almenna markað til að taka við. Eins og stendur eru þó engin merki um að komið sé að þessum punkti eða hann sé að nálgast í náinni framtíð.

Verði ferðapjónustan fyrir stóru áfalli t.d. vegna náttúruhamfara eða efnahagssamdráttar sem veldur verulegri fækkun ferðamanna geta bílaleigur auðvitað lent í erfiðleikum eins og aðrir aðilar í ferðapjónustunni, og erfitt að segja til um hversu miklar breytingar þurfi að eiga sér stað til að greinin í heild sinni lendi í vandræðum. Starfsemin byggist upp á miklum fjárfestingum og ef þær fjárfestingar hafa ekki næg verkefni í ákveðinn tíma þá getur það komið fjárhagslega illa niður á bílaleigunum. Þó ber að líta til þess að fjárhagslegur styrkur aðila í greininni hefur aukist síðustu ár og þ.a.l. geta þeirra til að takast á við áföll, og miðað við ýmsa aðra geira þá ætti bílaleigugeirinn að geta aðlagð sig að breyttum aðstæðum á tiltölulega skömmum tíma.

⁶Tölur byggja á atvinnugreinaflokkun 77.11 og bráðabirgðatölum fyrir jan.-okt. 2015 auk áætlunar fyrir nóv.-des. 2015, án vsk.

Áföll í ferðþjónustu

Ferðþjónustan hefur vaxið hraðar hér á landi á undanfönum árum en flestar aðrar greinar hagkerfisins. Hefur greinin staðið að baki stórum hluta efnahagsbatans sem átt hefur sér stað frá árinu 2010 og jafnframt orðið mikilvægari fyrir hagkerfið. Aukningin hefur ekki síst verið sýnileg í umfangi greinarinnar í gjaldeyrisköpun þjóðarinnar þar sem hún er nú orðin sú stærsta í því samhengi. Umfang greinarinnar í gjaldeyrisköpun hagkerfisins er meiri en finnst í flestum öðrum hagkerfum. Einnig hefur umfang hennar vaxið umtalsvert á vinnumarkaði enda um frekar mannaflsreka grein að ræða. Hefur ferðþjónustan þannig átt stóran þátt í því að ná niður því atvinnuleysi sem skapaðist hér á landi í kjölfar efnahagsáfallsins 2008.

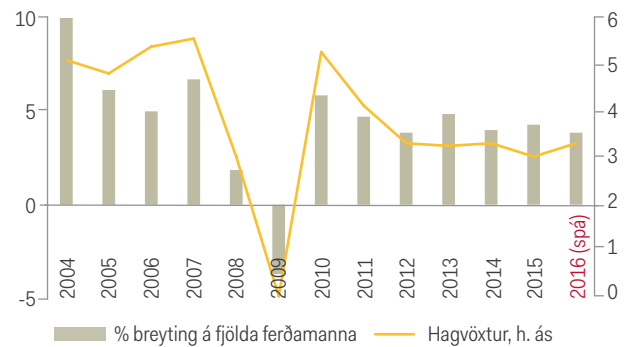
Aukið vægi ferðþjónustu í íslensku hagkerfi hefur aukið fjölbreytni í gjaldeyrisöflun þjóðarbúsins og í efnahagslífi landsmanna almennt. Ætti það að auka stöðugleika hagkerfisins litið fram í tímann. Hins vegar gerir aukið umfang greinarinnar íslensku hagkerfi viðkvæmara fyrir áföllum á þessu sviði. Áföllin geta verið af ýmsum toga. Má þar nefna náttúruhamfarir og efnahagsniðursveiflu eða -kreppu svo dæmi séu nefnd. Önnur dæmi tengjast pólitískum áföllum og hryðjuverkum. Rannsóknir á áhrifum hins síðarnefnda sýna að þau eru mjög staðbundin, tímabundin og hefur tíminn sem það hefur tekið fyrir ferðþjónustuna að jafna sig af slíkum áföllum verið að styttest á síðustu árum. Nokkur nýleg dæmi eru um slíkt í nálægum ríkjum.⁷ Reynsla ferðþjónustunnar hér á landi er hins vegar meiri af efnahagsáföllum og náttúruhamförum. Almennt kenna áföll í ferðþjónustu að greinin þarf að vera viðbúin slíku og huga þarf að uppbyggingu hennar með þeim hætti að áhætta af áföllum sé sem best dreifð.

Ferðþjónustan næm fyrir hagsveiflunni

Efnahagsniðursveiflan í heiminum 2008 er nýlegt dæmi sem sýnir vel hvaða áhrif slík sveifla getur haft á fjölda ferðamanna og ferðþjónustuna almennt. Eftir riflega 6,5% vöxt í fjölda ferðamanna heimsins og 5,7% hagvöxt á alþjóðavísu á árinu 2007 mældist vöxturinn einungis tæplega 1,9% á árinu 2008 og hagvöxturinn 3,1%. Enginn hagvöxtur mældist síðan á árinu 2009 og samdráttur í fjölda ferðamanna upp á 4,0%. Varð samdrátturinn meiri í fjölda ferðamanna til þróaðra hagkerfa og sérstaklega til Bandaríkjanna og Evrópu þar sem umfang bankakreppunnar var hvað mest. Var samdrátturinn sýnilegur í öllum þáttum ferðþjónustunnar en þó sérstaklega í þeim hluta sem tengdist viðskiptaferðum.

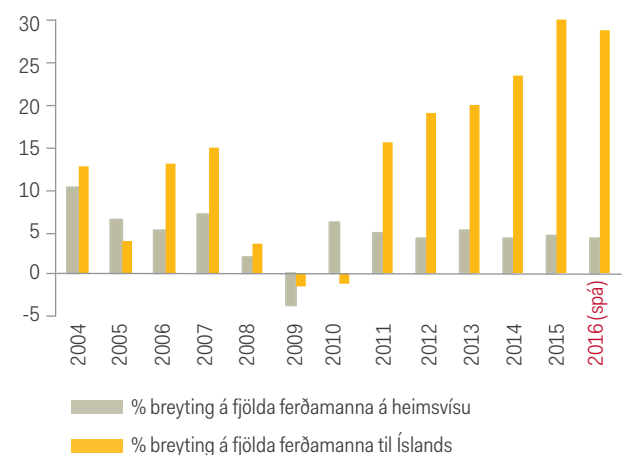
Til samræmis við aukinn hagvöxt á heimsvísu tók ferðamönnum að fjölga að nýju á árinu 2010 en vöxturinn í fjölda ferðamanna mældist þá 6,6% en hagvöxturinn 5,4%. Hér á landi mældist hægur vöxtur í fjölda ferðamanna árið 2008 og samdráttur í fjölda ferðamanna bæði árið 2009 og 2010. Kom samdrátturinn eftir nokkuð hraðan vöxt í fjölda ferðamanna í uppsveiflunni fyrir efnahagsfallið 2008 en stór hluti af þeim vexti var vegna fólks í viðskiptaferðum.

Mynd 76. Breyting á fjölda ferðamanna og hagvöxtur á heimsvísu (%)

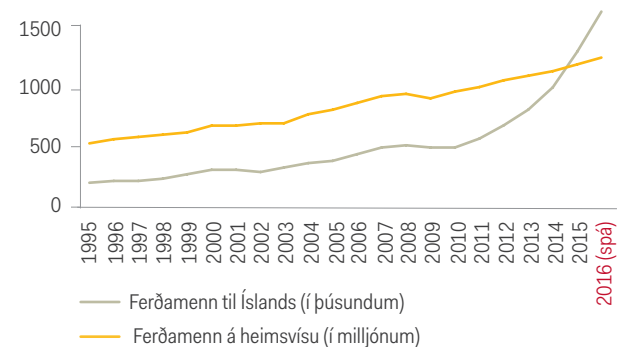
Heimild: UNWTO og Alþjóða gjaldeyrisjóðurinn

Mynd 77. Breyting á fjölda ferðamanna til Íslands og á heimsvísu (%)

Heimild: Ferðamálastofa, UNWTO og Greining Íslandsbanka

Mynd 78. Ferðamenn til Íslands og á heimsvísu

Heimild: Ferðamálastofa, UNWTO og Greining Íslandsbanka

⁷ http://www3.weforum.org/docs/TT15/WEF_Global_Travel&Tourism_Report_2015.pdf

Efnahagshorfur í heiminum hafa verið að versna undanfarið. Má í því sambandi nefna spá Alþjóða gjaldeyrissjóðsins (AGS) sem birt var í janúar síðastliðinn en þar gerir stofnunin ráð fyrir því að hagvöxtur í heiminum verði 0,2 prósentustigum minni á þessu og næsta ári en stofnunin gerði ráð fyrir í sinni síðustu spá sem birt var í október í fyrra. Engu að síður spáir stofnunin því að hagvöxtur í heiminum komi til með að aukast og að hann verði 3,4% í ár og 3,6% á næsta ári samanborið við 3,1% á síðasta ári. Samhliða spáir World Tourism Organization (UNWTO) 4,4% vexti í fjölda ferðamanna á heimsvísu á þessu ári. Hvað varðar þróun þeirra hagkerfa sem flestir ferðamenn koma frá hingað til lands þá reiknar AGS með því að bandaríska hagkerfið vaxi heldur hraðar í ár og á næsta ári en það gerði í fyrra. Reiknar stofnunin með áróta hagvexti í ár í Bretlandi og var í fyrra en heldur meiri hagvexti í Þýskalandi. Heilt á litið bendir spá stofnunarinnar því til þess að hagkerfi þeirra landa sem stærstu hópar ferðamanna hafa verið að koma frá hingað til lands muni vaxa viðlíka eða hraðar í ár og á næsta ári en þau gerðu í fyrra. Samhliða þessu hefur orðið mikil lækkun á olíuverði undanfarið. Hefur lækkunin skapað forsendur fyrir lægra verði flugfargjalda auk þess sem það hefur ýtt almennt undir vöxt kaupmáttar heimilanna m.a. með lækkun olíu- og bensínreiknings þeirra. Hvetur þetta til aukinna ferðalaga.

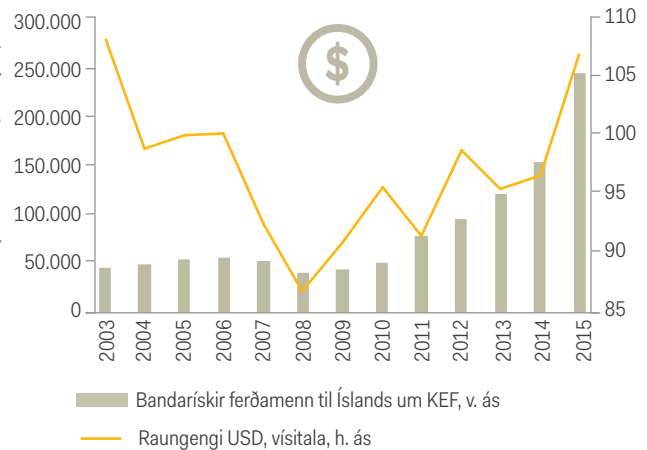
Samspil alþjóðlegrar efnahagsframvindu og ferðapjónustu hér á landi undirstrikar hversu mikilvægt er að ferðapjónustan byggji á breiðum straumi ferðamanna frá ólíkum hagkerfum. Með því móti má draga úr líkum þess að efnahagsáfall í einu hagkerfi leiði til áfalls í íslenskrí ferðapjónustu.

Gengisþróun gjaldmiðla ræður miklu um ferðamannastrauminn

Ferðapjónusta verður fyrir miklum áhrifum af raungengisþróun. Áhrifin eru m.a. á fjölda ferðamanna, dvalarlengd og eyðslu þeirra á áfangastað. Raungengi krónunnar hefur hækkað umtalsvert samhliða uppgangi ferðapjónustunnar hér undanfarin ár. Var raungengi krónunnar m.v. verðlag 37% hærra á síðasta ársfjórðungi 2015 en það var þegar raungengið var hvað lægst eftir efnahagsáfallið 2008. Hækkun raungengis krónunnar á þessum tíma hefur eflaust dregið úr fjölgun ferðamanna hingað og sérstaklega þeirra sem eru hvað næmastir fyrir verði þegar áfangastaður er valinn. Eftir stendur samt að fjölgun ferðamanna hingað til lands hefur verið mjög mikil á sama tíma og raungengi krónunnar hefur verið að hækka.

Áhrif raungengisins á straum ferðamanna og útgjöld þeirra eru flóknari en sýnist í fyrstu. Rannsóknir Alþjóða gjaldeyrissjóðsins sýna að hreyfingar í raungengi þess lands sem ferðamaðurinn kemur frá

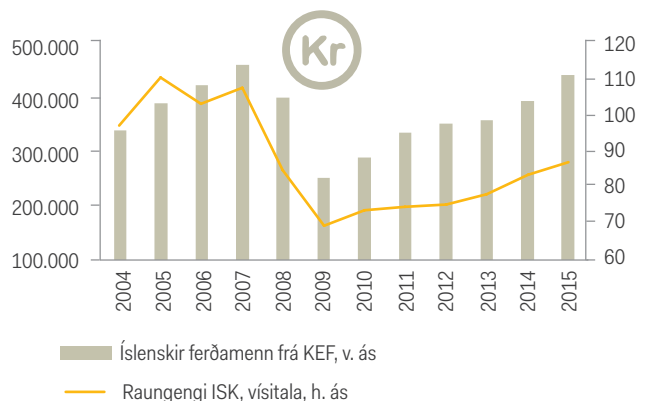
Mynd 79. Bandarískir ferðamenn til Íslands og raungengi USD

Heimild: Alþjóðabankinn og Ferðamálastofa

hafa oft ekki síður áhrif en hreyfingar í raungengi þess lands sem ferðast er til. Er þetta m.a. sýnilegt í því að fjöldi Íslendinga sem ferðast til útlanda hefur stórukaust samhliða hækkun raungengis krónunnar undanfarið. Þannig hafa brottfarir Íslendinga til útlanda aukist um 77% frá árinu 2009 á sama tíma og raungengi krónunnar hefur verið að hækka. Einnig hefur mestur vöxtur undanfarið verið í ferðamönnum hingað til lands frá þeim þjóðum sem hafa verið að upplifa raungengishækkun. Má þar nefna Bandaríkjamenn og Breta en raungengi dollars og punds hefur verið að hækka. Vöxtur hefur einnig verið í fjölda ferðamanna frá evrusvæðinu en hann hefur verið mun minni.

Mynd 80. Brottfarir Íslendinga og raungengi ISK

Heimild: Ferðamálastofa og Seðlabanki Íslands

Einnig hefur gengi evrunnar verið að lækka gagnvart dollaranum en margir af þeim bandarísku ferðamönnum sem hingað koma eru í millistoppi á leið sinni inn á evrusvæðið. Hugsanlegt er að í því ráði mestu lækkun evrunnar gagnvart dollaranum og að hækkun raungengis krónunnar undanfarið skipti minna máli. Leiðir þetta hugann að því að rannsóknir sýna að fjöldi ferðamanna og dvalarlengd er ónæmari fyrir raungengissveiflum í litlum hagkerfum en þeim sem stærrí eru. Á það líklegast við um Ísland þegar kemur að ferðum bandarískra ferðamanna yfir til evrusvæðisins með millistoppi hér á landi.

Í raun er fjölmargt annað í efnahagsþróun þjóða en raungengi heimalands sem ræður þarna för en samhliða hækkun raungengisins er efnahagur viðkomandi lands og staða heimila þar yfirleitt að batna. Fjárhagsleg staða íslenskra heimila hefur þannig batnað umtalsvert frá árinu 2009 og ekki einungis út frá þeim þáttum sem raungengi krónunnar mælir heldur einnig t.d. varðandi eignir, skuldir heimilanna, atvinnuleysi og atvinnuþátttöku. Hefur þetta gefið fleiri Íslendingum færi á að fara í utanferðir. Hið sama má segja um stöðu bæði breskra og bandarískra heimila þó að í ólíkum mæli sé.

Þetta leiðir hugann að þeirri staðreynd að vöxtur ferðabjónustunnar hér á landi gerir hagkerfið næmara fyrir efnahagsþróun þeirra landa sem ferðamennirnir koma frá. Þannig skýrir uppsveiflan í Bandaríkjunum og Bretlandi eflaust talsverðan hluta af vexti ferðabjónustunnar hér á landi undanfarið. Að sama skapi er líklegt að niðursveifla í þessum löndum geti haft umtalsverð áhrif á íslenska ferðabjónustu og meiri áhrif á íslenskan efnahag en við höfum áður séð.

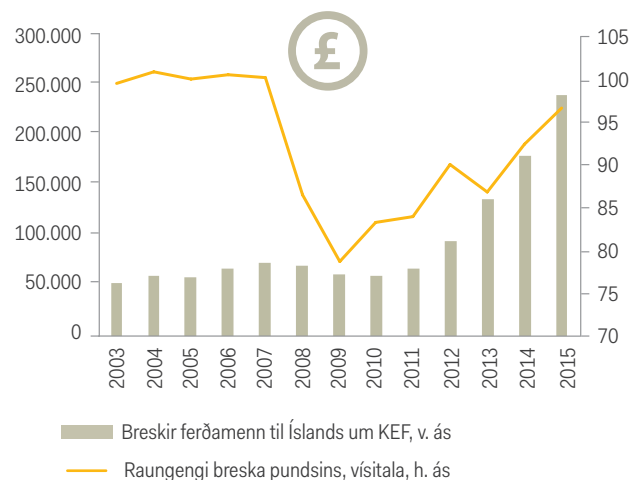
Vöxtur í fjölda bandarískra og breskra ferðamanna sem hingað koma hefur undanfarin ár verið umfram það sem efnahagsþróun þ.m.t. raungengisþróun getur skýrt. Þannig komu 243 þús. bandarískir ferðamenn hingað til lands í fyrra samanborið við 40 þús. árið 2008. Aukningin er tæplega 500% en raungengi dollarans hefur á sama tíma hækkað um 23%. Aukin tíðni ferða og ákvörðunarstaða í flugferðum á milli Íslands og Bandaríkjanna annars vegar og annarra landa hins vegar er þarna eflaust stór þáttur. Einnig hefur Ísland hlotið mikla kynningu erlendis þ.m.t. í Bandaríkjunum. Þannig hefur hlutdeild þeirra Bandaríkjamanna sem ferðast með flugi til Evrópu farið úr 0,3% í 1,9% frá 2008 til 2015. Ísland sem ferðamannastaður hefur því aukin markaðshlutdeild sína, ef svo má að orði komast, í Evrópuferðum Bandaríkjamanna á þessu tímabili sem hefur einkennst af almennri fjölgun ferða Bandaríkjamanna til Evrópu. Það verður því að teljast ólíklegt að það muni valda hruni í ferðabjónustu hér á landi ef efnahagsástandið í Bandaríkjunum myndi versna, raungengi dollarans lækka m.a. vegna gengislækkunar hans

Mynd 81. Þróun krónu gagnvart dollar og evru

Heimild: Seðlabanki Íslands

Mynd 82. Breskir ferðamenn og raungengi breska pundans

Heimild: Ferðamálastofa og Alþjóðabankinn

gagnvart evrunni. Slík þróun mun þó eflaust hafa umtalsverð áhrif á straum bandarískra ferðamanna hingað sem hefði áhrif vegna þess hvað stór hluti ferðamanna sem hingað koma eru Bandaríkjamenn eða tæplega einn af hverjum fimm á síðasta ári. Hið sama má segja um afleiðingar þess fyrir fjölda breskra ferðamanna hingað og tekjur okkar af þeim ef efnahagsástandið í Bretlandi myndi versna og raungengi breska pundans lækka. Bretar voru á síðasta ári næststærsti hópur ferðamanna sem hingað kom eða um 19% allra ferðamanna.

Náttúruhamfarir geta verið bölvun og blessun

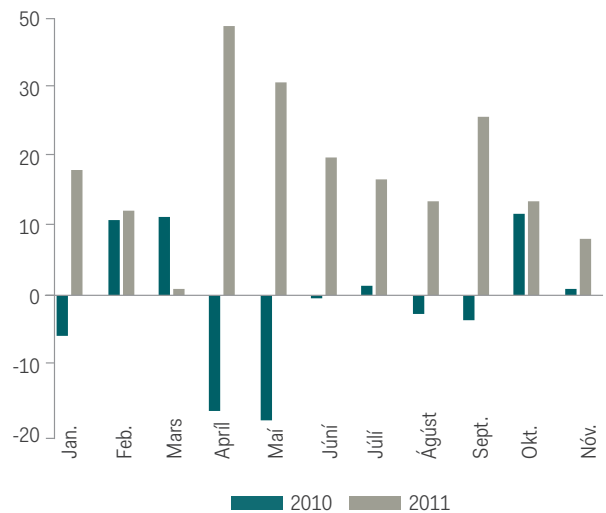
Lega Íslands gerir það að verkum að ferðapjónustan hér á landi byggir að mestu á flugumferð. Um 89% af ferðamönnum sem hingað komu á árinu 2015 komu með flugi. Stærsti hluti þessarar flugumferðar fer um einn flugvöll þ.e. Keflavíkflugvöll. Talsverður hluti tekna ferðapjónustunnar kemur einnig af flutningi ferðamanna á milli Evrópu og Bandaríkjanna með millistoppi á Keflavíkflugvelli. Ferðapjónustan hér á landi er því viðkvæmari fyrir röskun í flugumferð en í mörgum öðrum hagkerfum þar sem ferðapjónustan er byggð á fleiri flutningamátum. Ísland er einnig staðsett á heitum reit sem er á flekaskilum á úthafshrygg þar sem tvo stóra fleka rekur hvorn frá öðrum. Þetta gerir landið að virkri eldfjallaeyju. Ísland er þannig í eðli sínu ógn við flugumferð. Var eldgosíð í Eyjafjallajökli á fyrri hluta árs 2010 áminning um þetta og einnig nýlegt dæmi um áhrifin af slíkum náttúruhamförum á flugumferð og ferðapjónustu hér á landi og víðar.

Eldgosíð í Eyjafjallajökli olli því að fjöldi ferðamanna sem kom til Íslands dróst saman um 1,1% á árinu 2010 á sama tíma og vöxtur ferðamanna á heimsvísu jókst um 6,6%. Fækkunin var mest meðan eldgosíð var í hámarki þ.e. í apríl og maí 2010 en þá fækkaði þeim um 17,6% á ársgrundvelli. Flugumferð var á þessum tíma að hluta færð frá Keflavíkflugvelli yfir á aðra flugvelli þ.e. á Akureyri og Egilsstöðum. Flugfélög víða um heim urðu fyrir áhrifum af eldgosinu. Af íslensku félögunum telur Icelandair sig hafa tapað um 20% af áætlanarflugi á þessum tíma og að það hafi þurft að færa 180 flugferðir til í tíma. Mat Iceland Express er að það hafi tapað 100 flugferðum vegna þessa.

Vöxtur í ferðapjónustu fór ekki að mælast aftur fyrr en undir lok árs 2010. Árið 2011 einkenndist hins vegar af óvenju miklum vexti í fjölda ferðamanna. Þá var aukningin 15,7% sem var umtalsvert

umfram vöxt í fjölda ferðamanna á heimsvísu og mesti vöxtur sem mælst hafði hér á landi í aldarfjórðung. Eldgosíð hafði vakið heimsathygli og auglýst Ísland sem áhugaverðan ferðamannastað. Markaði eldgosíð í Eyjafjallajökli þannig upphafið að vaxtarskeiði í ferðapjónustu hér á landi sem á sér ekki hliðstæðu í íslenski hagsögu og hefur gert ferðapjónustu að þeirri mikilvægu grein sem hún er í dag. Fleiri þættir hafa að sjálfsgöðu lagst á sveif með þessari þróun en reynslan kennir að náttúruhamfarir á borð við gosíð í Eyjafjallajökli geta bæði verið bölvun og blessun fyrir ferðapjónustuna.

Mynd 83. Breyting í fjölda ferðamanna (%) til Íslands eftir mánuðum á ársgrundvelli

Heimild: Ferðamálastofa

Myndir

- Mynd 1. Skipting lánasafns Íslandsbanka til fyrirtækja eftir atvinnugreinum 2015
- Mynd 2. Fjöldi ferðamanna um KEF (í þúsundum) og % breyting frá fyrra ári
- Mynd 3. Fjöldi ferðamanna um KEF eftir mánuðum (í þúsundum) og % breyting frá sama mánuði á fyrra ári
- Mynd 4. Fjöldi ferðamanna eftir árstíðum (í þúsundum)
- Mynd 5. Hlutdeild ferðamanna í hverjum mánuði eftir þjóðerni árið 2015
- Mynd 6. Fjöldi breskra og bandarískra ferðamanna (í þúsundum)
- Mynd 7. Fjöldi ferðamanna eftir löndum (í þúsundum)
- Mynd 8. Hlutfall ferðamanna á Íslandi að meðaltali yfir árið
- Mynd 9. Fjöldi ferðamanna á hvern ferkílómetra
- Mynd 10. Fjöldi ferðamanna eftir helstu áfangastöðum
- Mynd 11. Fjöldi ferðamanna á hvern íbúa
- Mynd 12. Hlutfall Bandaríkjamanna sem ferðast til útlanda og koma til Íslands
- Mynd 13. Hlutfall Breta sem ferðast til útlanda og koma til Íslands
- Mynd 14. Fjöldi flugfélaga í áætlunarflugi um KEF
- Mynd 15. Sætanýting flugfélaga
- Mynd 16. Flugframboð til KEF eftir löndum
- Mynd 17. Árleg aukning flugframboðs og fjölda ferðamanna eftir löndum frá 2010
- Mynd 18. Fjöldi farþega eftir flugvöllum (í milljónum)
- Mynd 19. Útflutningur vöru og þjónustu og hlutfallsleg skipting eftir atvinnugreinum (ma.kr)
- Mynd 20. Útflutningur vöru og þjónustu eftir atvinnugreinum (ma.kr)
- Mynd 21. Heildarkortavelta ferðamanna (í mö.kr. á verðlagi ársins 2015)
- Mynd 22. Kortaveltuþjöfnuður (í mö.kr. á verðlagi ársins 2015)
- Mynd 23. Heildarkortavelta meðalferðamanns á árinu 2015
- Mynd 24. Kortavelta ferðamanna eftir útgjaldaliðum (í mö.kr. á verðlagi ársins 2015)
- Mynd 25. Hlutfall ferðabjónustu í heildarfjölda starfandi
- Mynd 26. Fjölgun starfandi á tímabilinu 2010-2015
- Mynd 27. Tíðni „Iceland“ sem leitarorðs
- Mynd 28. Samkeppnishæfustu ferðamannastaðir heims
- Mynd 29. Fjöldi gistinóttu um allt land og gistinætur á hvern ferðamann
- Mynd 30. Hlutfall seldra gistinóttu til útlendinga
- Mynd 31. Breyting á seldum gistinóttum janúar-október 2015 m.v. janúar-október 2014 (%)
- Mynd 32. Gistinætur erlendra ferðamanna í milljónum eftir tegund gistingar
- Mynd 33. Hlutfall seldra gistinóttu til erlendra ferðamanna eftir landshlutum
- Mynd 34. Fjöldi gistinóttu (í milljónum) eftir landshlutum og árstíðarsveifla
- Mynd 35. Nýting hótélherbergja eftir landshlutum á árinu 2015
- Mynd 36. Fjöldi gistinóttu á landsbyggðinni eftir landshlutum á árinu 2015 og árstíðarsveifla
- Mynd 37. Nýting hótélherbergja eftir mánuðum og landshlutum á árinu 2010
- Mynd 38. Nýting hótélherbergja eftir mánuðum og landshlutum á árinu 2015
- Mynd 39. Fjöldi gistinóttu á hótélum um allt land og gistinætur á hvern ferðamann
- Mynd 40. Nýting hótélherbergja eftir mánuðum
- Mynd 41. Seldar gistinætur á hótélum á höfuðborgarsvæðinu
- Mynd 42. Fjöldi nýrra hótélherbergja í Reykjavík á ári – áætlaður fjöldi 2016-2019

- Mynd 43. Fjárfesting í hótelum á höfuðborgarsvæðinu á næstu árum (í mö. kr.)
- Mynd 44. Áætluð viðbót hótélherbergja á höfuðborgarsvæðinu á næstu árum
- Mynd 45. Hvað þarf mörg ný herbergi til þess að mæta fjölgun ferðamanna 2016?
- Mynd 46. Sviðsmynd I – uppsöfnuð fjölgun ferðamanna og hótélherbergja frá árinu 2003
- Mynd 47. Sviðsmynd II – uppsöfnuð fjölgun ferðamanna og hótélherbergja frá árinu 2003
- Mynd 48. Sviðsmynd I – fjöldi nýrra hótélherbergja og nýting
- Mynd 49. Sviðsmynd I – áætluð áhrif breytinga á nýtingu og meðalverð á tekjur hótela
- Mynd 50. Sviðsmynd II – fjöldi nýrra hótélherbergja og nýting
- Mynd 51. Sviðsmynd II – áætluð áhrif breytinga á nýtingu og meðalverð á tekjur hótela
- Mynd 52. Sviðsmynd III – fjöldi nýrra hótélherbergja og nýting
- Mynd 53. Sviðsmynd III – áætluð áhrif breytinga á nýtingu og meðalverð á tekjur hótela
- Mynd 54. Samband nýtingar og meðalverðs í EUR í höfuðborgum Norðurlanda
- Mynd 55. Breyting í seldum gistinóttum í milli mánaða 2009-2015 (%)
- Mynd 56. Árstíðarsveifla í hótelnýtingu 2011 (%)
- Mynd 57. Árstíðarsveifla í hótelnýtingu 2015 (%)
- Mynd 58. Árstíðarsveiflur í seldum gistinóttum 2014 (%)
- Mynd 59. Breyting á fjölda herbergja í hverjum mánuði á árlegum grundvelli (%)
- Mynd 60. Meðalverð (ADR) hótela eftir mánuðum frá 2011
- Mynd 61. Meðalnýting hótela á hverju ári
- Mynd 62. Meðalverð (ADR) hótela á hverju ári
- Mynd 63. RevPar hótela að meðaltali á hverju ári
- Mynd 64. Fjöldi skráðra gistirýma á Airbnb
- Mynd 65. Staðsetning Airbnb gistirýma á höfuðborgarsvæðinu
- Mynd 66. Fjöldi seldra gistinóttá Airbnb og nýtingarhlutfall
- Mynd 67. Tekjur vegna sölu á gistirýmum á Airbnb í Reykjavík
- Mynd 68. Meðalfjöldi gistinóttá Airbnb gesta eftir mánuðum
- Mynd 69. Þróun á fjölda starfsleyfa til reksturs bílaleiga og fjölda ferðamanna um KEF
- Mynd 70. Fjöldi virkra rekstraraðila eftir stærð bílafloata
- Mynd 71. Fjöldi skráðra bílaleigubíla
- Mynd 72. Hlutfall hvers bílaumboðs af heildar bílaleigufлотanum
- Mynd 73. Helstu aflugjafar bílaleigufлотans
- Mynd 74. Fjöldi seldra bíla og hlutfall bílaleigubíla þar af
- Mynd 75. Velta bílaleiga (í mö.kr.)
- Mynd 76. Breyting á fjölda ferðamanna og hagvöxtur á heimsvísu (%)
- Mynd 77. Breyting á fjölda ferðamanna til Íslands og á heimsvísu (%)
- Mynd 78. Ferðamenn til Íslands og á heimsvísu
- Mynd 79. Bandarískir ferðamenn til Íslands og raungengi USD
- Mynd 80. Brottfarir Íslendinga og raungengi ISK
- Mynd 81. Þróun krónu gagnvart dollar og evru
- Mynd 82. Breskir ferðamenn og raungengi breska pundsins
- Mynd 83. Breyting í fjölda ferðamanna (%) til Íslands eftir mánuðum á ársgrundvelli

Töflur

- Tafla 1. Meðalverð hotelherbergja í Reykjavík
- Tafla 2. Skipting gistirýma á Airbnb á höfuðborgarsvæðinu eftir tegundum
- Tafla 3. Hlutfall bílaleigubíla af heildar fólksbílafjölda
- Tafla 4. Stærstu bílaleigurnar
- Tafla 5. Hlutdeild árgerða í bílaleigufлотanum
- Tafla 6. Helstu tegundir bílaleigufлотans
- Tafla 7. Útblástursgildi bílaleigufлотans lækkar

Lagalegur fyrirvari

Skýrsla þessi er tekin saman af Greiningu Íslandsbanka hf.

Upplýsingar í skýrslu þessari eru upprunnar frá innlendum og erlendum upplýsinga- og fréttaveitum, sem taldar eru áreiðanlegar, ásamt opinberum upplýsingum, eigin úrvinnslu Greiningar og mati á hverjum tíma. Upplýsingarnar hafa ekki verið kannaðar sjálfstætt af Íslandsbanka og ábyrgist bankinn ekki nákvæmni upplýsinganna, áreiðanleika eða réttmæti þeirra. Skoðanir höfunda geta breyst án fyrirvara og ber Íslandsbanka ekki skylda til að uppfæra, lagfæra eða breyta skýrslunni við breyttar forsendur.

Skýrslan er einungis birt í upplýsingaskyni og skal því ekki litið á hana sem ráðleggingu/ráðgjöf um að ráðast eða ráðast ekki í tiltekna fjárfestingu eða tilboð um að kaupa, selja eða skrá sig fyrir tilteknum fjármálagerningum. Íslandsbanki og starfsmenn bankans bera ekki ábyrgð á viðskiptum sem kunna að vera gerð á grundvelli þeirra upplýsinga sem fram koma í skýrslunni. Þeim aðilum sem hafa hug á viðskiptum er bent á að leita sér sérfræðilegrar ráðleggingar og kynna sér vel hina ýmsu fjárfestingarkosti sem í boði eru. Fjárfestingum fylgir ávallt fjárhagsleg áhætta og ber m.a. að hafa í huga áhættu vegna alþjóðlegra fjárfestinga og gengisflökts gjaldmiðla. Fjárfestingamarkmið og fjárhagsstaða fjárfesta er mismunandi. Bent skal á að árangur í fortíð er ekki trygging um árangur í framtíð.

Skýrslur og aðrar upplýsingar sem berast frá Íslandsbanka eru einungis ætlaðar til einkanota.

Hvorki má afrita efnið, vitna í það né dreifa því, í heild eða að hluta, án skriflegs leyfis frá Íslandsbanka.

Skýrsla þessi er stutt samantekt og ber ekki að líta svo á að í henni sé að finna allar tiltækar upplýsingar um þau viðfangsefni sem hún fjallar um.

Eftirlitsaðili: Fjármálaeftirlitið (www.fme.is).

Bandaríkin

Skýrslu þessari eða afritum hennar má ekki dreifa í Bandaríkjunum eða til viðtakenda sem eru bandarískir ríkisborgarar í andstöðu við takmarkanir sem kveðið er á um í bandarískum lögum. Dreifing skýrslunnar í Bandaríkjunum kynni að teljast brot á þeim lögum.

Kanada

Upplýsingarnar í skýrslu þessari eru ekki ætlaðar til dreifingar eða útbreiðslu með neinum hætti í Kanada og því ber ekki að líta á þær sem fjármálaráðgjöf eða ráðleggingu um fjárfestingar í skilningi kanadískra verðbréfalaga.

Önnur lönd

Lög og reglugerðir í öðrum löndum kunna einnig að takmarka dreifingu skýrslu þessarar.

Frekari upplýsingar varðandi efni Greiningar Íslandsbanka má finna á vefsíðunni: <http://islandsbanki.is>

Íslensk ferðapjónusta

Íslandsbanki Kirkjusandi 155 Reykjavík, Ísland Sími: +354 440 4000 islandsbanki@islandsbanki.is islandsbanki.is

